

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ADLİ OLAY BELGELERİNE İLİŞKİN UZMAN
RAPORLARINDA YAZI VE İMZA İNCELEME
YAKLAŞIMLARINA YÖNELİK GÖRÜNÜMLER**

Ayten BOZ

DENİZLİ-2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ADLI OLAY BELGELERİNE İLİŞKİN UZMAN RAPORLARINDA
YAZI VE İMZA İNCELEME YAKLAŞIMLARINA YÖNELİK
GÖRÜNÜMLER**

Ayten BOZ

Danışman

Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

DENİZLİ-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Nihat BAYAT
Üye : Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ASLAN

İmza

.....
.....
.....

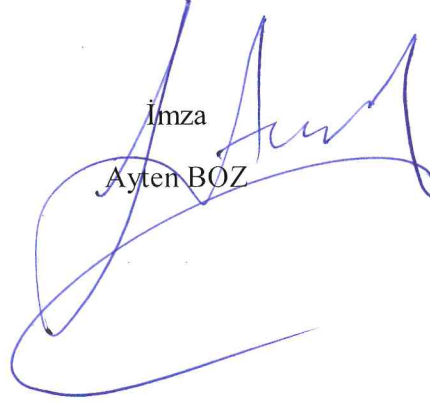
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10/07/2019 tarih ve 29/56 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı bildiririm.

İmza
Ayten BOZ

TEŐEKKÖRLER

Uzmanlık eğitimim ve tez hazırlığım süresince bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, çalışmam süresince yardımlarını, yönlendirmelerini ve sonsuz desteğini benden esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Gökhan etinkaya'ya teőekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Adli Olay Belgelerine İlişkin Uzman Raporlarında Yazı ve İmza İnceleme Yaklaşımlarına Yönelik Görünümler

BOZ, Ayten

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı,

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

Haziran 2019, 103 sayfa

“Adli Olay Belgelerine İlişkin Uzman Raporlarında Yazı ve İmza İnceleme Yaklaşımlarına Yönelik Görünümler” başlıklı bu araştırmanın amacı, adli olay belgelerine ilişkin uzman raporlarında yazı ve imza inceleme yaklaşımların ve çözümleme araçların belirlenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen, çalışma amacına uygun 19 adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu oluşturmuştur. Uzman raporlarında çoklu incelemeler yapıldığı görülmüş, çözümleme alanları yazı sahteciliği, imza sahteciliği, düzmece belge, belgede değişiklik alanlarında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Yapılan çözümleme sonucunda adli belge incelemelerinde uzmanların, imza sahteciliğine yönelik imza inceleme deney yöntemi (kaligrafik yöntem), yazı sahteciliğine yönelik el yazısı inceleme deney yöntemi (grafolojik yöntem), düzmece belgeye yönelik belge inceleme deney yöntemi (filigran yöntem), belgede değişiklik incelemelerine yönelik belge, el yazısı ve imza inceleme yöntemi kullandığı görülmüştür. Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yapılan incelemelerde çözümleme aracı olarak büyüteç ve stereo mikroskop, yazı sahteciliğine yönelik çözümlenelerde belge inceleme aygıtı ve mikroskop, düzmece belge çözümlenelerinde belge inceleme aygıtı, stereo mikroskop ve morötesi ışık kaynağı çözümleme aracı kullandığı görülmüştür. Öte yandan, belgede değişiklik incelemelerinde uzmanların büyüteç, stereo mikroskop, belge inceleme aygıtı ve morötesi ışık kaynağı çözümleme aracı kullandığı belirlenmiştir. Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 7 belgede yer alan

imzaların şüpheliye ilişkin olduğu, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olduğu, düzmece belgeye yönelik yaptıkları 5 belge çözümlemesinde 3 belgenin düzmece olduğu, belgede değişiklik incelemelerine yönelik çözümledikleri 3 belgenin de değiştirilmiş olduğu sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan imzanın şüpheliye ilişkin olmadığı, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 6 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olmadığı sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan imzalara ilişkin herhangi bir kanı oluşmadığı, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan yazıların yazarlarına ilişkin herhangi bir kanı oluşmadığı, düzmece belgeye yönelik yaptıkları 5 belge çözümlemesinde 2 belgeye ilişkin de herhangi bir kanı oluşmadığı sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Uzmanların belgede yer alan yazı ve imza ile şüpheliye ilişkin el yazısı ve imza karşılaştırmalarını huzurda alınan ya da samimi karşılaştırma örnekleri ile yaptığı görülmüştür. Yapılan çözümleme sonucunda adli belge incelemelerinin en az 3 uzman tarafından yapıldığı görülmüştür. Uzmanların belge incelemelerini deneyimlerine dayalı gözle ve laboratuvarında mercekli araç ve aygıt yardımı ile yaptığı belirlenmiştir. Uzman raporları belge inceleme yaklaşımlarını ve yöntemlerini, kullanılan çözümleme araçlarını, oluşan kanıyı ve varılan kanının gerekçelerini içermektedir. Uzman raporlarında yapılan incelemenin türü, kullanılan gereç, karşılaştırma örnekleri, uzmanların adları, sanları, imzalarına da yer verildiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Yazı ve imza, adli belge, uzman raporu

ABSTRACT

Views on Writing and Signature Review Approaches in Expert Reports on Forensic Documents

BOZ, Ayten

M.Sc., Turkish and Social Sciences Education

Department of Turkish Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

June 2019, 103 pages

“Views on Writing and Signature Review Approaches in Expert Reports on Forensic Documents” in this research The aim of this research is to determine writing and signature review approaches and analysis tools in expert reports on forensic event documents. In this study, document analysis which is one of the qualitative research methods is used. The sample of the study consisted of expert reports on 19 forensic documents which were selected by purposive sampling method. In expert reports, it was seen that multiple examinations were conducted and analysis areas were evaluated separately in the areas of forgery of writing, forgery of signatures, falsified documents and changes in documents. As a result of the analysis, experts in forensic document analysis, signature examination test method for signature forgery (calligraphic method), handwriting examination test method for writing forgery (graphological method), document examination test method for fake document (watermark method), document for change examination in document , handwriting and signature review methods. It was seen that the experts used magnifying glass and stereo microscope as the analysis tool for signature forgery, document examination device and microscope for the analysis of writing forgery, document examination device, stereo microscope and ultraviolet light source analysis tool for the analysis of fake documents. On the other hand, it was determined that experts used magnifying glass, stereo microscope, document inspection device and ultraviolet light source analysis tool in document change reviews. Experts’ sign the forgery in 15 documents for the signature of the 7 documents are related to the suspects, the forgery of

14 documents made for the four documents in the analysis of the documents related to the suspect, the fake document for the analysis of 5 documents in the document is a fake solution analysis. It was found that all 3 documents were changed. It was seen that the signatures in the 4 documents were not related to the suspect in the analysis of 15 documents made by the experts for signature forgery, and that the documents in the 6 documents were not related to the suspect in the analysis of 14 documents for the forgery of documents. In the analysis of 15 documents for the forgery of signature by experts, there is no opinion about the signatures in the 4 documents, in 14 documents for the forgery of the documents, in the analysis of the documents in the 4 documents, there is no opinion about the authors of the documents; an idea did not occur. It was seen that the experts made the comparisons between the letters and signatures in the document and the handwriting and signatures of the suspect with the samples obtained in the presence of peace or sincere comparison. As a result of the analysis, it was seen that forensic document reviews were conducted by at least 3 experts. It was determined that the experts conducted document inspections based on their experience with the help of a magnifying glass and microscope in the laboratory. Expert reports include document review approaches and methods, the analysis tools used the resulting opinion and the reasons for the conclusion. In the expert reports, it was seen that the type of examination, the materials used, comparison examples, the names of the experts, the people, the signatures of the experts were included.

Keywords: Writing and signature, forensic document, expert report

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜRLER	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılığı	3
1.5. Tanımlar	3
İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI	6
2.1. Adli Dilbilim Tanımı.....	6
2.1.1. Adli Dilbilimin Amaçları ve İşlevleri.....	7
2.1.2. Adli Dilbilimin Kapsam Alanı	9
2.1.3. Adli Dilbilimin Alt Dalları.....	13
2.1.3.1. Adli sesbilim.	14
2.1.3.2. Yazı-imza bilimi (Grafoloji).....	18
2.1.4. Adli Dilbilimde İnceleme Yöntemleri	33
2.2. Konuyla İlgili Araştırmalar	37
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar	37

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	42
3.1. Araştırma Deseni	42
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	42
3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	44
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	44
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	45
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	65
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	74
5.1. Tartışma.....	74
5.2. Sonuç.....	75
5.3. Öneriler.....	77
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	77
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	78
KAYNAKÇA.....	79
EKLER	87
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4. 1. <i>Adli Belgelere İlişkin Uzman Raporlarında Yazı ve İmzaya İncelemelerine Yönelik Yaklaşım ve Araçlar</i>	44
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 2. 1.</i> Adli dilbilimsel çalışmaların kapsam alanları	10
<i>Şekil 2. 2.</i> Aynı kişi elinden çıkan imzalar.	31
<i>Şekil 2. 3.</i> Farklı kişilerin benzeyen imzaları.	32
<i>Şekil 2. 4.</i> Karakteristik imza örnekleri.	32
<i>Şekil 4. 1.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 1	47
<i>Şekil 4. 2.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 2.....	47
<i>Şekil 4. 3.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 3.....	48
<i>Şekil 4. 4.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 4.....	48
<i>Şekil 4. 5.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 5.....	49
<i>Şekil 4. 6.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 6.....	49
<i>Şekil 4. 7.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 7.....	50
<i>Şekil 4. 8.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 8.....	50
<i>Şekil 4. 9.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 9.....	51
<i>Şekil 4. 10.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 10.....	51
<i>Şekil 4. 11.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 11	52
<i>Şekil 4. 12.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 12.....	53
<i>Şekil 4. 13.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 13.....	54
<i>Şekil 4. 14.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 14.....	54
<i>Şekil 4. 15.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 15.....	55
<i>Şekil 4. 16.</i> Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 16.....	55
<i>Şekil 4. 17.</i> Adli belge ile karşılaştırma yazıları örneği	56
<i>Şekil 4. 18.</i> Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 1	57
<i>Şekil 4. 19.</i> Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 2	58
<i>Şekil 4. 20.</i> Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 3	59
<i>Şekil 4. 21.</i> Huzurda alınan imza görünümü örnek 1	60
<i>Şekil 4. 22.</i> Huzurda alınan imza görünümü örnek 2.....	60
<i>Şekil 4. 23.</i> Huzurda alınan imza görünümü örnek 3.....	61
<i>Şekil 4. 24.</i> Huzurda alınan imza görünümü örnek 4.....	61
<i>Şekil 4. 25.</i> Huzurda alınan imza görünümü örnek 5.....	61
<i>Şekil 4. 26.</i> Adli belge öncesinde düzenlenmiş samimi yazı-imza görünümü örneği	62
<i>Şekil 4. 27.</i> Adli belgenin örnekler ile karşılaştırma sonuç raporu örnek 1	63
<i>Şekil 4. 28.</i> Adli belgenin örnekler ile karşılaştırma sonuç raporu örnek 2	64
<i>Şekil 4. 29.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 1	66
<i>Şekil 4. 30.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 2	66
<i>Şekil 4. 31.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 3	66
<i>Şekil 4. 32.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 4	67
<i>Şekil 4. 33.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 5	67
<i>Şekil 4. 34.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 6	68
<i>Şekil 4. 35.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 7	68
<i>Şekil 4. 36.</i> Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 8	69

Şekil 4. 37. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 9	69
Şekil 4. 38. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 10	69
Şekil 4. 39. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 11	70
Şekil 4. 40. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 12	70
Şekil 4. 41. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 13	71
Şekil 4. 42. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 14	71
Şekil 4. 43. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 15	72
Şekil 4. 44. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 16	72
Şekil 4. 45. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 17	72
Şekil 4. 46. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 18	73

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
Akt.	: Aktaran
Ark.	: Arkadaşları
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Düz.	: Düzenleyen
Ed.	: Editör
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Md.	: Madde
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SK	: Sayılı Kanun
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ortaya konularak araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Suç işleyen özneyi belirlemek için gerekli olan kanıtlar her zaman nesnel özellik taşımayabilir. Suça ilişkin verinin yalnızca bir kayıt ya da belge olduğu durumlarda bu verilerin çözümlenmelerinin yapılması gerekir. Bu tür dilsel içeriklerin incelenerek verilerin kanıt niteliğine kavuşturulması süreci adli dilbilim kapsam alanındadır. Uygulamalı dilbilimin bir dalı olan adli dilbilim, belge, ses veya görüntü kaydı üzerinde incelemeler yapar (Tanrıvere, 2018, s. 1). Adli belge inceleme yöntemlerinden olan yazı ve imza incelemeleri adli dilbilimin alt dallarında değerlendirildiği görülmüştür.

Günümüzdeki bilimsel ve teknolojik olanaklar, adli dilbilim uygulamalarına da yansımıştır. Teknolojik kayıtların bu kadar yaygın olmadığı yıllarda belgelerdeki yazı ve imza incelemeleri ile sınırlı olan adli dilbilim, son yıllarda ses veya görüntü kayıt incelemeleri, elektronik yazı ve imza incelemeleri ile kapsamını daha da genişletmiştir (Birincioğlu, 2013, s. 86). Adli belgelerde dilsel içeriklere ilişkin incelemelerde uzmanların yöntem seçimleri soruşturmayı dolaylı olarak etkileyeceğinden oldukça önemlidir. Adli olay soruşturmacıları tarafından elde edilen kayıt veya belgenin gerçekliğinin, özgünlüğünün, güvenilirliği kesinleşmiş kayıt veya belgenin yazarının belirlenmesi için adli dilbilimine başvurulur. Türkçe alanyazın incelemelerinde, adli belgelerde yazının şüpheliye ilişkin olup olmadığının belirlenmesine yönelik yaklaşımları ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar olduğu görülür (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 1; Öner, Cengiz ve Çetin, 2017, s. 2). Ayrıca imza incelemesine yönelik yaklaşım önerileri oluşturmayı amaçlayan çalışmalar da vardır (Kırcı vd., 2018, s. 1-2; Yolcu vd., 2010, s. 1-2). Adli dilbilim alanında yazı ve imza karşılaştırmalarının nasıl, hangi araçlarla ve kaç uzman tarafından yapılması gerektiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Türkçe alanyazında

doğrudan uzman raporlarının özelliklerini örnek belgelerle ortaya koyan yeterli çalışma olmadığı görülmektedir. Bu açıdan alanyazında belirtilen ölçütlerin uygulamada nasıl yer aldığına ilişkin bir görünüm eksikliği söz konusudur. Buna ek olarak uzman raporlarının nasıl değerlendirildiğine ilişkin bir görünümün eksikliğinden de söz edilebilir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Adli olay belgelerine ilişkin uzman raporlarında yazı ve imza inceleme yaklaşımlarına ilişkin görünüm nasıldır?

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi çerçevesinde yanıt aranacak alt problemleri şunlardır:

1. Adli belge inceleme uzman raporları; çözümleme yaklaşımı, çözümleme araçları ve varılan kanı açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
2. Adli belge incelemelerine yönelik uzman raporlarında şüpheliye ilişkin el yazısı ve imza karşılaştırmaları nasıldır?
3. Adli belge incelemelerine yönelik uzman raporları özellikleri açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, adli belge uzman inceleme raporlarında yazı ve imza inceleme yaklaşımlarına ilişkin bir görünüm sunmaktır. Böylece alanyazında yer alan ölçütler ile adli belge incelemelerinde var olan yaklaşımların ne kadar örtüştüğü ya da örtüşmediği konusunda bir durum saptamasının yapılması olanaklı olacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Adli dilbilim, 'sözcükbilim, sözdizim, anlambilim, edimbilim, söylem, metin çözümlemesi ve sesbilim' yöntemlerini kullanan bir bilim dalıdır (Correa, 2013, s. 5). "İster adli olgulara, ister soruşturma sürecine konu olsun, her ne kadar uygulayıcıların büyük bir çoğunluğu farkında olmasa da birçok suçun çözümlenmesinde dilbilimsel veriler

kullanılır” (Yüksel, Demirel ve Öztürk, 2015, s. 2). Adli dilbilim son yıllara kadar ses kayıtlarının incelenmesinde, konuşmacı tanıma gibi sesbilim alanında başvurulan bir bilim dalıyken teknolojik gelişmeler nedeniyle elektronik yazışmaların, ihbarların veya yazılı belgelerin incelenmesinde de ön plana çıkmıştır. Dünya’da ve Türkiye’de adli dilbilim uygulamaları ile kanıtların ortaya çıkarıldığı, suçluların yakalandığı adli olaylar vardır. Adli kanıt niteliği taşıyabilecek verilerin yazı ve imza inceleme istemleri son yıllarda gittikçe artmıştır (Birincioğlu, 2013, s. 22). Bu nedenle çalışmanın önemi yazı ve imza incelemelerine yönelik uzman raporu görünümünün saptanması ve bu incelemelerde uygulanan yöntemlerin ve çözümleme araçlarının belirlenmesidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılığı

Bu çalışma adli olay belgelerine ilişkin uzman raporlarında yazı ve imza inceleme yaklaşımlarına yönelik görünümlemler ile sınırlıdır. Araçlar ve aygıtlar ile yazılan veya imzalanan belgelerin incelemesini yapan, adli dilbilimin alt disiplinlerinden birisi olan yazı ve imza bilim ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Dil: “Dil, nedensiz simgelerden oluşan, bildirişimin gerçekleşmesini sağlayan dizge; çok boyutlu kavramlar bütünü” olarak tanımlanır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011, s. 86). Diğer bir tanımlamada ise “insanların, duygularını, düşüncelerini bildirmek için sözcükler ya da göstergeler aracılığıyla yaptıkları anlaşma, öteki kişilerle iletişimini sağlayan ortam” olarak tanımlanabilir (Türk Dil Kurumu, 2018). Sapir (1921) “Dil” (*Language*) adlı yapıtında dili, “insana özgü, duygu, düşünce ve isteklerin, istençle üretilmiş simgeler kullanılarak iletilmesini sağlayan ve içgüdüsel olmayan yöntemdir” biçiminde tanımlar (akt. Başkan, 2003). Aydın (2014) “Dilbilim El Kitabı” adlı yapıtında ise dili, “bir toplumun deneyim ve kültürünün, anlamsal içerikler biçiminde iletilmesini sağlayan, toplum üyelerinin iletişim ve etkileşim kurmalarına olanak veren sesli ve işitsel simgelerdir” olarak tanımlamıştır (s. 32).

Dilbilim: “Dillerin evrimini, gelişmesini, dünyada yayılmasını ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve sözdizimi bakımından genel ya da karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim” olarak tanımlanır (Dil Derneği Türkçe Sözlük). “Dilin yönetsel yapısını, bireysel ve toplumsal özelliklerini kuramsal ve uygulamalı olarak inceleyen sosyal bilim dallarından biridir” (Karaca, 2017, s. 2).

Uygulamalı Dilbilim: “Dilbilimin kuram, yöntem ve ilkelerinden yararlanarak bildirişimi daha etkin kılmayı, dil öğretiminden bilgisayar çevirisine kadar uzanan çeşitli alanların sorunlarına uygulama düzleminde çözüm getirmeyi amaçlayan alt daldır” (Demir, 2002, s. 1). Dilbilim kuram, yöntem ve bulgularının çeşitli alanlardaki dil sorunlarının çözümünde kullanılmasını konu alan dilbilim dalıdır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011, s. 87)

Adli Dilbilim: Olsson (2004), adli dilbilimi, “dilbilimin adli olay ve belge incelemelerinde kullanılması, sorgu veya duruşma sırasında uygulanmasıdır” biçiminde tanımlar (akt. Gürsaçlı, 2015). McMenamin (2002) ise adli dilbilimi, “dilbilimsel yöntem ve çalışmaların, adli süreç ve durumlarda uygulanmasıdır” biçiminde tanımlar (akt. Tanrıvere, 2018). Malcolm Coulthard (2005), “adli bir belgenin ne söylediğini ve yazarının kim olduğunu belirleyen uygulamalı dilbilimdir” biçiminde tanımlar (akt. Tanrıvere, 2016). Gibbons ve Turell (2008), adli dilbilimi “bir suç veya tüzel uyuşmazlık konusunda maddi gerçeğe ulaşılması amacıyla dilsel verilerin incelenmesini içeren, kanıt niteliğine ulaşamamış verilerin üzerinde incelemeler yaparak suçu işleyen özneyi ortaya çıkaran uygulamalı dilbilimin disiplinler arası bir alanıdır” biçiminde tanımlar (akt. Savaş, 2017).

Sesbilim: “Adli olaylarda diller üzeri bir yaklaşımla kişilerin kullandıkları konuşma seslerinin neler olduğu, nasıl oluştuğu, kümелendiği, değişik bağlamlara ve durumlara göre nasıl değişim gösterdiği, söylenen herhangi bir sözcenin anlamını aktarmada konuşma seslerinin hangi öğeleri ve özelliklerinin gerekli olduğuna ilişkin sorulara yanıt arayan disiplindir” (Topbaş ve Kopkallı, 1994, s. 312).

Suç: “Gerçekleşmesi durumunda bir yaptırımın ve diğer bazı önlemlerin uygulanmasını gerektiren olaylardır” (Alacakaptan, 1975, s. 2).

Yazı: “Duygu ve düşüncenin belli göstergelerle belirlenmesidir” (Türk Dil Kurumu, 2018).

İmza: “Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı göstergedir” (Türk Dil Kurumu, 2018).

Tüze: “Toplumunu düzenleyen ve devlet yaptırımıyla güçlendirilmiş bulunan kuralların, yasaların bütünü” veya “herkesin yasalarla tanınmış olan türesini yerine getirme, verme, başkalarının türesine uyma, saygı gösterme” olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümde yazı ve imza bilimin adli dilbilimin alt dallarından birisi olmasından dolayı ‘Adli Dilbilim’ üzerinde durulmuş, adli dilbilimin diğer alt dalları ile birlikte ele alınarak alanyazın çerçevesinde kapsam alanı incelenmiştir. Ayrıca adli belgelerde kullanılan veri inceleme yöntemlerine, adli belge incelemelerinde yazı ve imzanın kullanım alanlarına ve yöntemlerine yer verilmiştir. Çalışmanın kuramsal ve kavramsal temellerini belirginleştirmek amacıyla ‘Adli Dilbilim’, ‘Adli Belge İnceleme Yöntemleri’ ve ‘Yazı-İmza İnceleme Yöntemleri’ ne ilişkin alanyazın özetlenmiştir.

2.1. Adli Dilbilim Tanımı

Kişilerin temel gereksinimlerinden birisi de iletişimdir. İletişim, bireyler arasında yazılı, görsel veya sözel kodlar yoluyla gerçekleştirilir. “Dil, kişiler arasındaki anlaşma yöntemlerinden birisidir. Bu anlaşmaya uyulduğu sürece herhangi bir sorun olmazken, anlaşmaya uymayıp suça yönelen bireyler de toplum içerisinde yer alır. Yani dil, suçun içerisinde yer aldığından tüzel süreçlerde de yer alır” (Gürsaçlı, 2015, s. 2). Dil; “evreni algılayış ve yansıtmının ses ve sözle göstergesidir” (Bozkurt, 2010, s. 5). Bireysel ve toplumsal açıdan büyük bir öneme sahip olan dilin temel disiplinler ile incelenmesi ise dile bilimsel özellik kazandırmıştır. Dilbilim, “dili ses, biçim, sözdizimi, anlam açılarından inceleyen, insanla ilgili (beşeri) dillerin dayandığı temel ilkelerini araştıran, kurallar koymak yerine bütün dillerin dayandığı ortak kuralları belirleyen bir bilimdir” (Kıran, 2001, s. 44). Dilbilimin, belki de günümüzde en çok yeğlenen ve etkin olan alt dalı, uygulamalı dilbilimdir. Uygulamalı dilbilim, yapmış olduğu çalışmaların odağına göre alt dallara ayrılmıştır. Bunlardan birisi de adli dilbilimdir. Adli dilbilim, adli olaylardaki dilsel öğelerin incelenmesi amacıyla ortaya çıkmış bir bilim dalıdır. “Adli dilbilimin izlerine Antik Yunan’da bile rastlanılsa da 18. yüzyıla kadar bu konuda yazılmış bilimsel bir kayıt yoktur. İlk kayıtlar yazarların intihal incelemeleri hakkında olsa da 20. yüzyılın ikinci yarısında ‘adli dilbilim’ kavramının kullanımına rastlanılır” (Olsson, 2004’ten aktaran Gürsaçlı, 2015). “Dilbilim uzmanı Prof. Jan Svartvik (1968) yayımladığı ‘Evans İfadeleri:

Adli Dilbilim Örneği' (*The Evans Statements: A Case for Forensic Linguistics*) adlı yapıtı bu alandaki ilk yapıttır (akt. Tanrıvere, 2016).

Adli belgelere kanıt özelliği kazandırabilmek için başvuru alan bilim dallarından birisi de adli dilbilimdir. “Biyolojik veya balistik kanıtların yer almadığı ya da yetersiz kaldığı durumlarda suçu gösteren dilsel verileri kanıt statüsüne getirmek için değişik yöntemlerle inceleyen, değerlendiren bilim dalına adli dilbilim denilir” (Yüksel, Demirel ve Öztürk, 2015, s. 1). Adli dilbilim, tarihsel süreç boyunca değişik yetkeler tarafından tanımlanmış, yeni kuşak dilbilimcilerce de güncel tanımlar geliştirilmiştir. “Adli dilbilim, suça ilişkin kanıtların ortaya çıkarılması veya tüzel uyumsuzlukların giderilmesi konusunda adli bilimin yararlandığı diğer bilim dallarının yetersiz kaldığı durumlarda başvuru alan uygulamalı dilbilimin disiplinler arası bir alanıdır. Adli dilbilim tüzenin dil ile etkileşimidir ve tüze ile suç arasındaki ilişkiyi inceler” (Sever ve Kesici, 2016, s.1). Adli dilbilim, suçu aydınlatması olası verileri kanıt niteliğine ulaştırdığı gibi adli dilin toplum tarafından anlaşılabilir düzeye getirilmesini de sağlar. “Adli dilbilim, tüzenin kendine özgü dilinin vatandaş tarafından anlaşılabilir biçime dönüştürülmesinde de kullanılır. Özellikle Türkiye’de tüzenin kendine ilişkin terim dizgesinin yanı sıra kullanılan dil de eski ve ağırdır. 1990’lı yılların ortalarında kullanılmaya başlayan dil incelemelerinin tüze alanına taşınmasını sağlayan adli dilbilimin inceleme alanı ses, sözcükler, yazılar ve imzalardır” (Karataş, 2018, s. 1).

Yukarıda anılan tanımlamalar ışığında adli dilbilim, ‘dilsel öğeleri kullanarak suçun aydınlatılması için verileri inceleyen, kanıt niteliği taşımayan verilere kanıt değeri kazandıran, suç ile tüze arasındaki ilişkiyi sağlayan, tüzel anlaşmazlıkların giderilmesini sağlayan, tüze dilini anlaşılabilir düzeye getiren ve yöresel söylemleri tüze diline çeviren bir bilim dalıdır’ biçiminde tanımlanabilir.

2.1.1. Adli Dilbilimin Amaçları ve İşlevleri

Adli dilbilim temel olarak tüze ile suç arasındaki etkileşimi inceleyerek kanıtlara ulaşmayı, suçun aydınlatılmasını, suçlu öznenin belirlenmesini ve tüze dilinin herkes tarafından anlaşılabilir bir düzeye getirilmesini sağlar. “Adli olaylarda tüze ile suç

arasındaki dilsel ögelerin incelenmesini sağlayan adli dilbilim, kayıt altına alınmış verilerin suç ile ilişkili olup olmadığını belirlemeyi ve verileri kanıt niteliğine kavuşturarak soruşturmacıların doğru karar vermelerine yardımcı olmayı, tüze dilinin anlaşılabilir düzeye getirilmesini amaçlar” (Bayram, 2008, s. 13). Eldeki belgeleri inceleyerek ve kimlik belirleme, fiziksel ve ruhsal durum çözümlemesi yaparak belgenin suç ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi olup olmadığını belirler. Adli dilbilim bu amaçları doğrultusunda yapmış olduğu incelemelerle diğer bilim dallarından ayrılır. Diğer bilim dalları yalnızca nesnel kanıt incelemeleri yaparken, adli dilbilim nesnel ve öznel incelemeler yapar.

“Bunun yanı sıra;

- Tüze dilini inceleyerek tüm bireyler tarafından anlaşılabilmesini,
- Tüze dizgesindeki dilin yol açabileceği engelleri en aza indirmeyi veya ortadan kaldırmayı,
- Uzman yetiştirmede dilin kullanımı, anlatım becerisinin geliştirilmesini, inceleme becerilerini artırmayı ve dilsel kanıtlara ulaşma kolaylığı kazanmasını,
- Adli dilbilimin gelişimini, kullanımı hakkında bilgi yaymayı, bilimler ve uzmanlar arasında bilgi alış verişinin sağlanmasını,
- Karşılaştırmalı çözümleme yöntemleri ile tartışmalı kanıtların açıklanmasını amaçlar” (Uluslararası Adli Dilbilimciler Birliği, 2019).

Adli dilbilimin amaçları; tüzel ortamlarda yer alarak sözlü ya da yazılı dilin betimlemesini yapmak ve dilsel çözümlenmeleri ile yargılama sürecinde kuşkuya yer bırakmayacak kanıtlara ulaşmak biçiminde özetlenebilir (Savaş, 2017, s. 43).

“Bu amaçlar doğrultusunda adli dilbilimin tüzel süreçteki işlevleri ise;

1. Yazar/dil ya da konuşmacı çözümlemesi
2. Metinler arasındaki ilişkinin saptanması
3. Metin türleri ve metin türlerinin sınıflandırılması (korkutma amaçlı yazı, baskı notu, öz kıyım betikleri gibi)

4. Yazarın konuşma biçimi, anadili, yaşı, cinsiyeti ve eğitim düzeyi aracılığıyla yazar belirleme biçiminde sıralanabilir” (Karataş, 2018, s. 4).

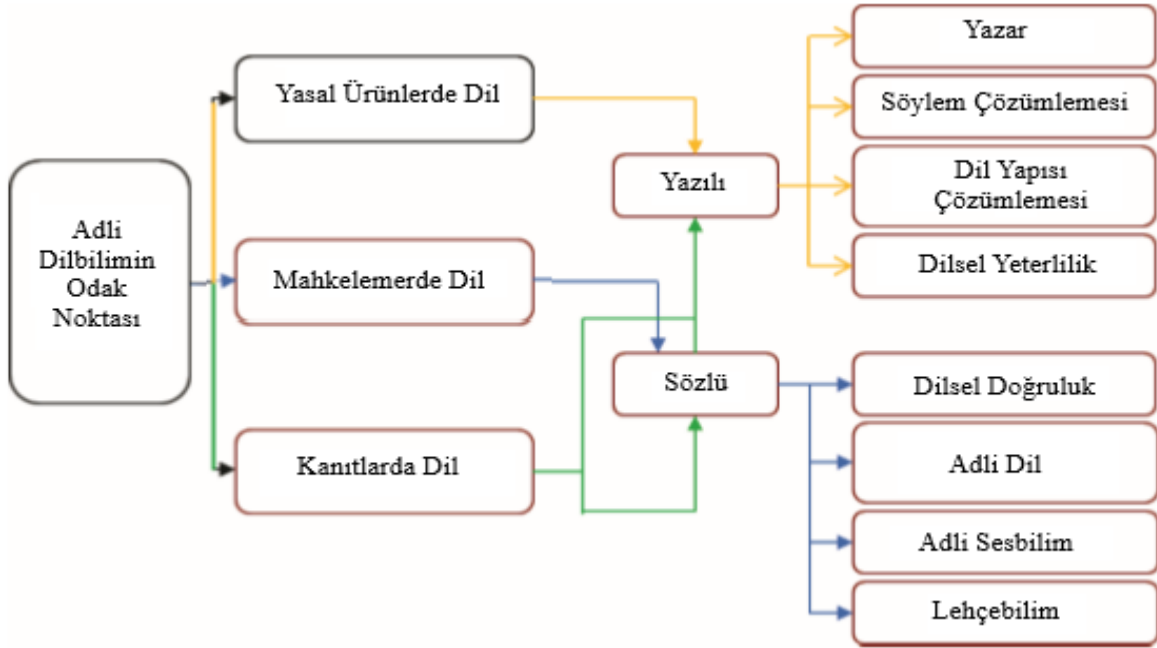
Yukarıda anılan işlevlerin yanı sıra sözleşme metinlerindeki belirsizliklerin giderilmesinde, aşırma ve telif hakkı uyuşmazlıklarında, ticari adların korunmasında da çözümleyici ve kanı bildirici görevler üstlenir (Savaş, 2017, s. 45-49).

2.1.2. Adli Dilbilimin Kapsam Alanı

Adli dilbilimin kapsamını yazılı ve sözlü dil öğeleri oluşturur. Ancak bu öğelerin suç ile ilişkili olması gerekir. Daha önce de anıldığı gibi kanıtlar her zaman doğrudan suçu işleyen özneyi göstermeyebilir. Kimi zaman suçu ya da suçu işleyeni bildiren bir yazı, kimi zaman bir öz kıyım yazısı, kimi zaman de bir sözleşme biçiminde ele geçirilebilir. “Suç her zaman biyolojik ya da balistik ipuçlarının bırakıldığı olay yerinde işlenmez. Kimi zaman suça konu olan kanıt, kayıt ortamında ya da bir tehdit notunun üzerinde ele geçebilir. Bu tür kanıtlar ister değişken oranlı (parametrik) bir ölçümle ister farklı dilbilimsel bilgilerin işlenmesiyle ortaya çıkarılsın, diğer kanıt türlerine göre suçun çözümlenmesinde daha nitelikli verileri içerebilir. Bu kanıtları kendi yöntemleri ile değerlendirebilecek tek bilim dalı adli dilbilimdir” (Yüksel, Demirel, ve Öztürk, 2015, s. 1). Belge, ses veya görüntü incelemeleri adli dilbilim alanına ilişkindir. Adli dilbilimin yapmış olduğu inceleme yöntemleri diğer bilim dallarına göre farklılık gösterir. Diğer bilim dalları özdeksel verileri incelerken, adli dilbilim özdeksel veriler üzerindeki anlamları da inceler. Dolayısıyla diğer bilim dallarının ulaşamayacağı sonuçlara ulaşılabilir.

Adli dilbilim, kapsam olarak yalnızca adli olaylarla kısıtlı değildir. Adli olaylarda belge, yazı, imza, kayıt, ses veya görüntü incelemeleri yaparak sorgulamanın doğru bir karara ulaşmasında rol oynuyor olsa da mahkemelerde, sorgu odalarında, tüzel yazışmalarda, tüze dilinin herkes tarafından anlaşılabilir bir düzeye getirilmesinde de görev alır. Tüzenin özgün terim dizgesi, özellikle Türkiye’de eski dillerin etkisiyle birlikte anlaşılabilirliği güç durumdadır. Toplumun her kesiminin bu dili anlamasına olanak tanımak adli dilbilimin kapsam alanındadır. Adli dilbilimin odağını Sinar (2018) “Endonezya'daki Adli Yolsuzluk Vakalarının İşlevsel Özellikleri” adlı makalesinde Strateji Geliştirme ve

Dilbilim Diploması Merkezi'nden elde ettiği veriler ışığında derlemiş ve göstermiştir (Bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2. 1. Adli dilbilimsel çalışmaların kapsam alanları (Sinar, 2018, s. 68)

Adli sesbilim çözümlenmeleri, daha önce duyulan değişik sesleri, konuşmacıyı kanıtlarla tanımlamak, konuşmacının yankılanım ses niteliğini denetlemek, kimlik doğrulamasını kontrol etmek için, ses kaydını eldeki örneklerle karşılaştırır. Yapısal incelemeler, yasal ürünlerdeki sözcüklerin dilbilgisi kurallarına göre yapısal işlemlere uyması ve bir kişinin dil biçiminde kullandığı biçimbirimlerin kendi dilinden ayırt edilebilmesi ve böylece çözümlenme sürecinde ve yazar belirleme işlemlerinde kullanılabilmesi için yapısal incelemeler yapar. Sözdizimi aracılığıyla, tümcelerin dilbilgisi kurallarına uyumluluğunu inceleyerek yapıt tanımlama, yapıtın özgün yazarının belirlenmesini sağlar. Ayrıca söylem çözümlenmesinde, geçiş incelenmesini, karmaşık dizgelerin yalınlaştırılmasını ve yasal ürünlerin anlambilimsel yönden anlaşılabilirliğini sağlar. Böylece yasal ürünlerin çoklu yorumlanmasına neden olabilecek anlamların belirsizliğini ortadan kaldırır ve söylem anlamı ile konuşmacının kullanım amacını karşılaştırarak hem gerçek anlamı hem de kullanım anlamını ortaya koyar (Crystal, 2008'den aktaran Demirci, 2014, s. 65).

Edimbilim, suçlular arasındaki sözlü veya yazılı söylemlerin, soruşturma veya sorgulama sürecindeki konuşmaların çözümlenmesinde kullanılır. Bunun yanı sıra suç niteliği taşıyabilecek sosyal medya metinleri gibi yazılı söylemlerin çözümlenmelerini yapar. Dil biçimleri, ses, çeviri, yorumlama, lehçe tanımlama ve söylem çözümlenmelerini yapar ve yazarı belli olmayan mektuplar, tehdit mektupları gibi yazıların gerçek yazarını saptamak için kullanılır (Solan ve Tiersma, 2005'ten aktaran Sinar, 2018, s. 68-69).

Dilsel yeterlilik, şüphelinin istemli olarak sessiz kalıp kalmadığının, araştırmacının sorusunun amaçlanan anlamını yakalayıp yakalayamadığının ve düşüncelerini anlatacak kadar iyi bir dil becerisine sahip olup olmadığının belirlenmesine yardımcı olur. Lehçebilim, bilinmeyen konuşmacı lehçelerini tanımak, yerel söyleyiş özelliklerini, dilin kökenini ve geçmişten gelen özelliklerini belirlemek için dil verilerini, özellikle konuşmaların çözümlenmelerini yapar (Solan ve Tiersma, 2005'ten aktaran Sinar, 2018, s. 69).

Söylem çözümlenmesi, birliği elde etmek için söylem belirleyicilerini kullanmanın yanı sıra, biçimbilimsel, sözdizimsel, anlambilimsel, edimbilimsel vb. dilbilimsel ölçütleri uygulayarak dil ve sosyal etkileşimin kullanımını etkileyen bilişsel yönteme ve hem sözlü hem de yazılı söylem yapısına ve söylemin anlamlılığına odaklanır (Crystal, 2008'den aktaran Demirci, 2014, s. 237).

Dilsel doğruluk, tümce yapısı üzerine yapılan araştırma ya da soruşturmanın başarısını etkin bir biçimde destekleyen, yalan aygıtı yardımı ile birleştirilen şüpheli anlatımının sözcük seçiminin karşılaştırılması yoluyla, şüphelinin gerçek olayı mı anlattığını yoksa düzeltme mi yaptığını belirler. Dil yapısı çözümlenmesi, yasal ürünlerde dilin yapısının dilbilgisi kurallarına uygun olup olmadığını inceler. Yazar belirleme, intihal durumunda veya özgün yazarı bilinmeyen bir metnin araştırılmasında kullanılır (Olsson, 2004'ten aktaran Gürsaçlı, 2015).

Türkiye'de adli dilbilimin çalışma alanı metin inceleme, konuşmacı tanıma, kayıt güvenilirliği konularıdır. Teknolojinin gelişmesi ile bu alan genişleyerek, ses ve kayıt, veri incelemeleri alanlarına yayılır. Suçun değişik türlerinin artması, özdeksel verilerin azalması, suç özelliği taşıyan metinsel verilerin sayısal (dijital) ortamlarda yer alması adli

dilbilimin uygulama alanını genişletir. Elektronik ortamlardaki suç içeren paylaşımların diğer adli bilimler tarafından da incelenebiliyor olması bu alanın adli dilbilimin kapsamı dışında olduğunu göstermez. Çünkü bu ortamlardaki her paylaşım dilsel ögeler içerir. Dilsel ögeleri içeren her paylaşım adli dilbilimin kapsamındadır. Ayrıca konuşmacı tanıma, yazı ve imza incelemeleri, kayıt güvenilirliği konuları da adli dilbilimin çalışma alanındadır.

Bir belgenin ya da yazının öncelikle suçla ilişkili olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Suç ile ilişkili belge ya da yazının gerçek mi yoksa yanıltmak ya da yönlendirmek ereğiyle mi yazıldığına belirlenmesi gerekir. “Kayıt güvenilirliğinde, dilbilimin farklı alanlarından yararlanılarak sözdizimlerinde olağan dışı sapma, kayıtlarda ekleme, üst üste kayıt ya da kurgulama olup olmadığı belirlenir. Türkiye’de adli dilbilimin kapsamı, metin incelemeleri ile sınırlıyken, son yıllarda bu sınırlar genişlemiş, kayıt inceleme, konuşmacı belirleme ve kayıt güvenilirliğinin saptanması gibi alanlar da eklenmiştir” (Gürsaçlı, 2015, s. 3). Kayıtların özdeksel özellikleri, adli dilbilimin hangi alt dalı tarafından inceleneceğini belirler. Kanıt niteliği taşıyabilecek kayıtlar görüntü veya ses üzerine olduğunda sesbilim, belge ve elektronik yazı-imza incelemeleri yazı-imza dilbilim uzmanları tarafından incelenir. Yazı ve imzanın elektronik ortama taşınmış olması bu alandaki inceleme yöntemlerinin gelişmesine ve artmasına neden olmuştur.

Yazının kâğıt ve kalem ile yazılma dönemleri yerini elektronik yazı ve imzalara bırakmaktadır. Bu durum, yazı-imza incelemelerinin yönelimini değiştirmiştir. Hem belge incelemeleri hem de elektronik veri incelemeleri uzmanların uyum sağlaması gereken bir durum olmuştur. Yazı yazma araçları değişse de yazının varlığı sürmektedir. Elektronik yazışmalar kâğıda yazılan yazılar gibi özdeksel bir kanıt özelliği taşımasa da elektronik yazıların da yazarına yüklediği çeşitli yükümlülükler vardır. Bu nedenle adli olaylarda, adli dilbilimin yazı-imza incelemesine olan gereksinim artmıştır. “Dil, suçların çözümüne, ayrıca suçun önlenmesine kaynak olabilir. Araştırmacı şunu bilmelidir ki yazıbirimler (harfler), notlar, elektronik gönderiler, bunlardan herhangi biri veya daha fazlası bir davayı çözmeye yardımcı olabilir. Birçok durumda sesbilimsel çözümleme, kayıttaki sesin kime

ilişkin olduğunu bulmak için kullanılabilir. Bir adli dilbilimci, şüpheli için kabul edilen mahkeme kararını bile bozabilir” (Karataş, 2018, s. 4). Suça ilişkin olan tüm verilerin uzman tarafından doğru bir biçimde değerlendirilmesi, suçlunun belirlenmesinde, yasal sürecin değişmesinde büyük rol oynar. Uzmanların yapmış olduğu incelemeler, bir suçun aydınlatılmasını sağladığı gibi suçsuz bir kişinin yaşamını kurtarabilecek kadar da duyunçsal (vicdani) bir yükümlülüktür.

Teknolojik gelişmeler ve adli soruşturmacılardan gelen istemlerin artması ile inceleme alanı genişleyen adli dilbilim, suçların aydınlatılması ve suçluların belirlenmesi için kanıtlar üzerinde incelemeler yapar. Adli dilbilim, adli olaylarda dilsel öge içeren, yazılı, sözlü veya görüntülü kayıtların incelemelerini yapar. Adli dilbilimin kapsam alanı, adli olaylara ilişkin yazı, imza, ses veya görüntü kayıtların incelenmesi, tüze dilinin anlaşılabilir düzeye getirilmesi, yöresel dilin tüze diline çevrilmesi ve çözümlemeler gibi geniş bir alandır. Kapsam alanın bu kadar genişlemiş olması, adli dilbilimin alt dallarının oluşmasına neden olmuştur.

2.1.3. Adli Dilbilimin Alt Dalları

Günümüzde suç türleri gibi suç kayıt türleri de artmıştır. Değişik türleri bu kadar artan kayıtların incelenmesi ve değerlendirilmesi için bilimin farklı alanlarına, farklı aygıtlara ve laboratuvarlara gereksinim duyulur. “Genellikle suç eyleminin içerisinde sesin veya konuşmanın yer alması, ses ve konuşma çözümlemeleri için laboratuvarlara ve adli dilbilime olan ilgiyi ve gereksinimi kaçınılmaz kılmıştır” (Yüksel, 2008, s. 3). Suç araçları her zaman nesnelere oluşmaz. Nesnel suç aracının olmadığı durumlarda, yazılı, sözlü ya da sesli kayıtların incelenmesini, çözümlenmesini ve nesnel bir biçime dönüştürülmesini adli dilbilim sağlar. Yazılı ve sözlü kanıtların incelemelerinin yapılması için iki ayrı adli dilbilim disiplini vardır. Yazılı ve imzalı belgelerin incelemelerini yazı-imza bilimi, sözlü ve sesli verilerin incelemesini ise adli sesbilim yapar (Savaş, 2017, s. 53).

Adli dilbilim, bu incelemelerle farklı alanlarda farklı değerlendirmelerde bulunarak suçun aydınlatılmasını sağlar. Yazı ve imza gibi metinsel değerlendirmeler yaptığı gibi konuşma, kişi sesi ve diğer evrensel sesler gibi yazı dışındaki alanlarda da adli

değerlendirmeler yapar. Adli dilbilimin alt dalları ‘Adli Sesbilim’ ve ‘Yazı-İmza Bilimi’ olmak üzere 2 başlık altında incelenir. Aşağıdaki bölümde adli dilbilimin alt dallarının içeriğine ilişkin ayrıntılar verilmiştir.

2.1.3.1. Adli sesbilim. Ses veya görüntü kayıtları, günümüz teknolojisinde sık rastlanılan kanıt türleridir. Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de ses veya görüntü incelemelerini adli dilbilimin alt dalı olan sesbilim yapar. Sesler kimi zaman kişi sesi, kimi zaman da evrensel sesler olabilir. Evrensel sesler, suçun işlendiği yerin, zamanın saptanmasında oldukça önemli yer tutar. Örneğin, bir ezan sesi, belli bir programın yer aldığı radyo veya televizyon sesi suçun zamanının kestirilmesini, kuş veya rüzgâr sesi uzamın belirlenmesini sağlayabilir. Adli sesbilim laboratuvarlarında sinyal çözümü, konuşmacı tanıma, kayıt iyileştirme ve kayıt güvenilirliği incelemeleri gerçekleştirilir (Yüksel, Demirel ve Öztürk, 2015, s. 2).

Teknolojinin son yıllardaki gelişiminden önce suçlar fiziksel araçlar ve yollarla işlenmekte iken günümüzde elektronik aygıtlarla da suç işlenebilir duruma gelmiştir. “Elektronik araçlarla işlenen bu suçlar arkasında, bilgisayarlar, taşınabilir aygıtlar, ağ aygıtları ve depolama aygıtları gibi elektronik kanıtlar bırakır” (Korkmaz ve Boyacı, 2018, s. 1). Elektronik kanıtlar genellikle ses veya görüntü kayıtlarıdır. Bu nedenle adli sesbilimin kullanılabileceği birçok kayıt vardır. Bu alanda mühendislik yazılımları ile sayısal ses işleme yöntemleri de kullanılır. “Bu yazılımların, ses kayıtlarında kurgu/montaj incelemesi (kayıt bütünlüğünün doğrulanması), izge (spektrum) incelemesi, bozuk kayıtların anlaşılabilirliğinin artırılması (kayıt iyileştirme), konuşmacı özelliklerini (yaş, cinsiyet vs.) belirleme, ortam gürültüleriyle maskelenmiş ses incelemesi, adli izlemelerde gerçek zamanlı ses incelemesi ve konuşmacının etnik yapısı ile ilgili olan dil ve aksan öğelerini belirleme gibi ses adli bilişimi işlemlerini özdevinimsel (otomatik) olarak gerçekleştirebilmesi beklenir” (Korkmaz ve Boyacı, 2018, s. 1). Günümüz teknolojisinde adli kanıt olasılığı olan ses kayıtlarının incelemesinde her ne kadar mühendislik yöntemleri kullanılsa da, sözdizim değerlendirmeleri, sözcük çözümlenmeleri, vurgu belirleme çalışmaları gibi uygulamalar adli sesbilim uzmanlarınca yapılır.

Suçlara ilişkin veri niteliğindeki ses veya görüntü kayıtları ya da suç işlenen araç olarak ses veya görüntü kaydının kendisi (gözdağı verme, korkutma amaçlı baskı içeren konuşma kayıtları gibi) suçun aydınlatılması sürecinde eldeki tek kanıt olabilir. Ses ve konuşma kayıtlarının incelenmesi ile konuşmacı tanıma, kayıtları iyileştirme, anlaşılır duruma getirme, özgünlük (kurgu ve ekleme değerlendirilmesi) yani kayıt güvenilirliği gibi istekler karşılanır. Bu incelemelerin tanımsal açıklamaları ve ulaşılan sonuçları şöyledir; “Konuşmacı tanıma; kayıtlardaki sesin kimliği belirli olan kişiye ilişkin olup olmadığını belirlemek için yapılan incelemelerdir” (Rose, 2002’den aktaran, Yüksel ve Türk, 2008). Elde bulunan ses kaydı ile şüpheliden alınan ses kaydının karşılaştırılması ile eldeki ses kaydının şüpheliye ilişkin olup olmadığının değerlendirilmesidir. Bir kişinin aynı koşullarda bile aynı sesletimi veremediği düşünülerek, bu karşılaştırmalarda benzerlik oranlarına bakıldığı kadar farklılıklara da bakılır. “Konuşmacı tanıma ve tanıma incelemesi, duysal yöntemlerin kullanıldığı bir yöntemdir. Başka bir deyişle bilinmeyen bir sesin, bilinen seslerle eşleştirilmesi ya da elenmesi için yapılan duysal karşılaştırma yöntemleridir. Bu yöntemle, ayırt edici yapısı ve özellikleri bilinmeyen seslerin değişik çözümlene yöntemleri ile diğer seslerden ayrıştırılması gerçekleştirilir” (Yüksel, 2014, s. 1). Adli sesbilim incelemelerinde; sesin kime ilişkin olduğu, sesin neye ilişkin olduğu, sesin suçla ilgili olup olmadığı belirlenir. Bu incelemeler sırasında kullanılan ve uygulanan yöntemler diğer adli bilim disiplinleriyle ve mühendislik uygulamalarıyla iç içedir.

Adli konuşmacı belirleme işlemleri ilk olarak ses kaydının yasalara göre suç içeren bir olaya ilişkin olup olmadığını belirlenmesi ile başlar. Sonrasında ses kaydının dizgeye aktarılması ve şüphelinin karşılaştırma ses kaydının yapılması ile sürer. Karşılaştırma sırasında;

- “Söyleyiş özellikleri
- Ses ve konuşma niteliği ayrımları
- Parçalar üstü sesbirimler
- Ağız
- Öznel öğeler (Tını ve renk)

- Ruh durumu kaynaklı anlık konuşma bozuklukları
- Sesletim bozuklukları
- Sayısal (Patolojik) olgular

• Ruhbilimsel olgular değerlendirilir” (Yüksel, 2014, s. 3). Kayıtlarda yer alan sesler ile karşılaştırma kayıtları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ile puanlama yapılarak konuşmacı tanıma işlemi tamamlanır. Uzmanın deneyimleri, işitme duyarlılığı değerlendirmede belirleyici bir özelliktir.

Suç ile ilgili bir ses kaydının incelenmesinde farklı yöntemler kullanılır. Suça ilişkin olduğu belirlenen ses kaydının, şüpheliden alınan ses kaydı ile karşılaştırılmasında fiziki koşullar, şüphelinin ruhsal durumu, sözdizimi içerisinde kullanımları, söyleyiş biçimleri ayrı ayrı ele alınır. “Konuşmacı tanıma işlemlerinde ‘Dinamik Zaman Eşleştirme (konuşmacının farklı hızlarda seslettiği bir sözcüğün arasındaki benzerlik)’, ‘Örüntü Eşleştirme (Kayıtlı örüntü ile kısıtlı kanıtın benzeştirilmesi)’, ‘Taşıyıcı (vector) Niceleme Kaynak Modeli (Kişiye özgü taşıyıcının, konuşmacıların öznelik taşıyıcıları ile oluşturulan kod kitabındaki benzerliklerle eşleştirme yöntemi)’, ‘En Yakın Komşular (Geçici eğitim veri kayıtları ile test verisinin benzerliği)’, ‘Saklı Markov Modeli (Kısa süreli sesli anlatımlar için model oluşturarak uzun süreli sesli anlatım tanıma yöntemi)’ ve ‘Yapay Sinir Ağları’ gibi mühendislik yöntemleri kullanılır” (Karasartova, 2011, s. 21; Geleğin ve Bolat, 2011, s. 2; Yalçın, 2008, s. 251; Gaudard, Aradilla ve Bourlard, 2007, s. 6-7). Bu yöntemlerin uygulama biçimleri ise şöyledir;

- “Kayıt iyileştirme; konuşmacı sesini anlaşılır duruma getirmek, ortam seslerinin veya gürültünün süzülüp ayrıştırılarak konuşmacı sesini öne çıkarmak, belirginleştirmek için yapılan işlemlerdir. Yine istenmeyen imlerin değişik yazılımlarla ya da donanımlarla ayrıştırılarak duyulmak istenen sesi duyulabilir duruma dönüştürmek de bu ulamda değerlendirilir” (Yüksel, 2014, s. 1). “Kayıt iyileştirmede ‘Gürültü Çıkarma’, ‘Karesel Hata Süzme’, ‘İstatistiksel Model Tabanlı Yöntemler (Sinyal büyüklüğüne göre gürültü yoğunluğunun doğrusal olmayan kestirimi)’, ‘Alt uzay Algoritması (Gürültülü sinyalin, temiz sinyalle eşleştirme işlemi)’ ve ‘Gürültü Kestirimi İşlem Süreci/Algoritması (Ses

kaydındaki gürültünün rahatsız edici artıklardan ayrıştırılması)’ gibi yöntemler yer alır” (Kutlu ve Arserim, 2012, s. 51-52).

- “Kayıt güvenilirliği; ses kaydı üzerinde herhangi bir değişiklik, yıpratma, ekleme veya çıkarma yapıp yapılmadığının belirlenmesi için yapılan işlemlerdir. Kaydın öznelliğinin belirlenmesi kadar kaydın bir kurgu olup olmadığının belirlenmesi de önemlidir. Bunun belirlenmesi için gerekli olan öncelikle mesleki deneyimdir. İncelemeyi yapan adli dilbilim uzmanının ses kaydındaki konuşmaların bir kurgu olup olmadığını anlayabilmesi için gerekli olduğunda konuşmacının örnek ses kaydına gereksinimi olabilir. Genellikle sözdizimler, sözcük vurguları veya yöresel ağızlara ilişkin sözcük kullanımları bu alanda uzmana yardımcı olan belirleyicilerdir” (Ses, Görüntü ve Data İnceleme Şube Müdürlüğü, 2013).

- “Konuşmacı görünümü belirleme; incelenen konuşmanın asıl kaydındaki sesin ya da seslerin kime ilişkin olduğunun, fiziki özelliklerine kadar belirlenmesine olanak sağlar. Asıl ses kaydı, örnek ses kayıtları ile işitsel veya görsel çözümlenmelerle karşılaştırma yapılır” (Bayram, 1999, s. 55). “Görsel ve işitsel yöntemlerle konuşmacının fiziksel özelliklerine, ruhsal durumuna, sağlık durumuna, protez kullanımına varıncaya kadar bir çok veri elde edilir” (Yüksel, 2014, s. 1). Konuşmacıyı belirleme işlemi, kişiye ilişkin dilin ve sesin farklı yönlerden incelenmesi sonucunda kişiye ilişkin öznel ses ve dil özelliklerini ortaya çıkarmayı amaçlar.

Adli sesbilim, gövde yapısı ve söyleyiş sesbilgisi alanlarının adli olguların gereklilikleri için ve onun sınırları içerisinde kullanılmalıdır. Daha geniş kapsamlı olarak; “İnsan konuşmasının veya evrendeki diğer seslerin suça ilişkin bir eylemde kullanılması sonucunda, bu verilerin kolluk kuvvetleri veya mağdurun bizzat kendisinin kaydederek, yargı veya soruşturma süreçlerine yansıtılmasıyla birlikte elde edilen bulgu üzerinde adli dilbilim laboratuvarlarında yapılan işlemler bütünüdür” (Yüksel, 2014, s.1-2). Yapılan ses kayıt incelemeleri sonucunda kaydın suç ile ilişkili olup olmadığı, suçlunun veya olay yerinin belirlenmesi, olay zamanının belirlenmesi gibi sonuçlara ulaşılması sağlanır. Sesli

ve görüntülü kayıtların doğru bir biçimde değerlendirilmesi, kanıt niteliğine kavuşturulması, suçlunun belirlenme ve suçun aydınlatılma süresini kısaltır.

2.1.3.2. Yazı-imza bilimi (Grafoloji). İnsanlık, tarihi boyunca kendini dile getirme yolları bulmuştur ve yazı bunlardan birisidir. “Yazı alanında ilk çalışmalar çizgesel biçimlerde olsa da sonralarda dil becerilerini içine alan ortak biçimler bütünü oluşturmuştur. İlk çağlarda büyük bir saygınlığa neden olan yazı, bilim adamları, düşünürler ve din adamlarının kullanımları ile sınırlıydı. Yunanca bir sözcük olan ‘*Graphein*’ yazmak ve çizmek anlamında kullanılırdı. Yazının bir bilim olarak kabul edilmesi ise 19. yüzyılı bulmuştur. “Yazının bilimsel özelliklere kavuşması ise 19. yüzyılda Papaz Michon, Jamin Crepieux ve Labroso öncülüğünde olmuştur. Michon, ‘*Graphia*’ (yazı, çizgi) ve ‘*Logos*’ (bilim) sözcüklerini birleştirerek ‘*Graphology*’ (Yazı bilimi) sözcüğüyle yeni bir bilimin öncüsü olmuştur” (Fishman ve Deutsch, 1963’ten aktaran Savaş, 2017). Yazı biliminin kabul edilişi ile birlikte yazı incelemeleri başlamıştır.

Yazı incelemeleri için değişik yöntemler geliştirilmeye başlanmıştır. Bir bilim olarak yazı, uzman inceleme yöntemleri ile birlikte gelişmeyi sürdürmüştür ve konu hakkında yapıtların ortaya çıkmasına neden olmuştur. “Yazı biliminin 19. yüzyıldaki bu kuramsal çalışmalarını sayısal yöntemler, mikroskop, basınç tahtası, yavaş hareketli filmler kullanarak sayısal çözümleme yöntemleri ile inceleyen Robert Saudek olmuştur” (Roman, 1968’den aktaran Marmara, 1994). Yazı biliminin bilimsel çalışmalarının artmasıyla birlikte kullanım alanları da belirmeye başlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda yazı biliminin tüze alanında, suçla ilgili (kriminal) incelemelerde de kullanılabilirliği kanısı doğmuştur.

Yazıbilimin gelişmesi ile sınıflandırmaları ortaya çıkmıştır. Bu sınıflandırmalara göre, tüze alanında inceleme yapan dalı ‘*adli yazıbilim*’ (Forensic Graphology)’dir. “El yazılarının ve imzaların, yazarının saptanmasına yönelik yapılan incelemelere adli yazıbilimsel (Graphological) incelemeler denir. Bütün kişilerin el yazıları kendilerine özgü ayırt edici özellikler taşırlar. Yazılardaki bu özellikler, kişinin yazmayı öğrenmesi ile başlar ve gelişerek zamanla biçimini alır. Yazı, kişinin bir hareketi ve bir davranışı sonucunda ortaya çıktığından, kişiye ilişkin bir şeyler yansıtır. Çünkü kişinin eli ile

beyninin işbirliği ve ortak çalışması sonucu ortaya çıkar” (İplikçi, 2011, s. 13). Dolayısıyla yazı, bireye özgüdür. Öğrenilmiş bir yöntem de olsa, uygulanış biçimiyle kişinin kendisinden bir izdir, yalnız yazan bireye ilişkindir, onu vurgular ve onun damgasını taşır. “Yazılar, bu özelliklerinden hareketle, aidiyet tespitinin yapılması yoluyla adli olayların aydınlatılmasında kullanılır” (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 114-115). Adli yazı bilim, yazıları incelerken yazan kişinin özelliklerini de ortaya koymayı amaçlar.

Eski Yunancadan köken alarak Türkçeye, İngilizceden giren yazıbilim kapsamının genişliği nedeniyle tanımlamalarda farklılıklara neden olmuştur. “Yazıların incelenmesiyle, yazarın kişiliğinin belirlenmesine yönelik çalışmalara Batı’da ‘Yazıbilimi’ (*Graphology*) denilir. Ancak yazıbilim zaman içerisinde daha geniş bir anlam kazanmış ve özellikle ülkemizde uzun yıllardan beri ve günümüzde ‘yazıbilimi’, ‘yazı-imza incelemesi’, ‘yazı-imza incelemesiyle uğraşan alan’ anlamlarında kullanılır. Dolayısıyla gerek ‘aidiyet tespitine yönelik’ gerekse ‘karakter çözümlemesine yönelik’ yazı-imza incelemesiyle uğraşan kişilere de ‘Yazıbilim’ veya ‘Yazı Uzmanı’ tanımlaması kullanılır. Aidiyet tespitine yönelik yazı-imza uğraşı alanı için ayrıca ‘Adli Yazıbilim, Adli Yazı İnceleme, Belge İnceleme’, uğraşan kişi için de ‘Adli Yazı Uzmanı, Adli Yazı İnceleme Uzmanı, Belge İnceleme Uzmanı’ gibi kullanımlar vardır” (Kerimoğlu, 2005, s. 21). Grafolog, grafoloji gibi yabancı kullanımlara Türkçe karşılık arama ve anlamlandırma çalışmaları bir ölçüde karşılık bulmuştur. Yazı-İmza Bilimi kapsam olarak geniş bir alana yayılmıştır. Öte yandan teknolojik gelişmeler bu bilimin sınırlarını daha da genişletmiştir.

Özellikle son yüzyıldaki sayısal teknoloji ile el yazısı ve imza yerini elektronik aygıtlarla yapılan yazışmalara, elektronik imzalara bırakmaya başlamıştır. “21. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler, sayısal aygıtları, kâğıt, mürekkep, kalem gibi araçlar kadar kullanılır duruma getirmiştir. Bu durum adli dilbilimin kapsam alanının genişlemesine yol açmıştır. Elektronik ortamdaki belgelerin ve onayların kullanım oranının artması bu alanlarda işlenen suçları ortaya çıkarmıştır. Yazı ve imza incelemelerine sayısal ortamlardaki suçlar da eklenmiştir. Adli dilbilim uzmanları, bu alanda yeni inceleme yöntemleri geliştirmiştir” (Birincioğlu ve Özkara, 2010, s. 413). Teknolojik gelişmelerin bilime yansması da olanak

kazanmış ve bu verilerin incelenmesi için farklı yöntemler ve aygıtlar geliştirilmiştir. Elektronik yazıların, özdeksel veriler ile aynı koşullarda incelenmesi olanaklı değildir. Elektronik yazıların saklama koşulları, süreleri ve kayıt bozulması gibi olumsuz özellikleri olsa da kaynağının araştırılması daha kolaydır. Adli dilbilim bu gelişmelere bağlı olarak uygulama alanı genişleyen bir disiplin durumundadır.

Yazı ve imza incelemelerinde, benzerlik veya farklılık elde edilmesi amaçlanır. Bu amaçla ele geçen örnek ile şüphelinin öznel yazı ve imzasının karşılaştırması yapılır. “Kimliklendirme; yazının bütün öğeleri (ki bunlar; yazıbirim biçimleri, orantılar, ölçü, eğim, yazıbirim ve sözcük aralıkları, başlama ve bitirme çizgileri, basınç, kalem hareketleri ve yazı niteliği, yazının kâğıt üzerindeki düzenlenişi, yani çıkıntılar, boşluklar, yığın (istif), eklemeler, sıralama ve heceleme, noktalama, biçem ve dilbilgisi) dikkate alınmalıdır” (Kurtaş ve ark., 2004, s. 62). Yapılan incelemelerde; kasıtlı değiştirme, yazma araçlarını tutuş farklılıkları (sağ el-sol el yazışları), farklı fiziki koşullarda (oturarak, ayakta vb.), farklı sözcük ve sözdizimlerinde aynı yazıbirimin yazışları gibi ayrıntılar incelenir.

İnsanlara özgü bir beceri olan yazı, sosyal yaşam, ticari yaşam ve resmi işlemler için vazgeçilmez kişisel bir özelliktir. “Devlet yetkesinin (otorite) olduğu toplumsal yaşamda kişiler, kendilerini değişik tür belgeler ile tanıtır. Bu belgeler devlet tarafından verilmiş ulusal veya uluslararası geçerliliği olan, kişiyi tanıtan kimlik, pasaport, sürücü belgesi gibi yazılı belgelerdir. Devletlerin vermiş olduğu bu belgeler resmi kişisel bilgileri içerir. Ancak kişinin kendisini tanıtmak ve kanıtlamak için kullanmış olduğu, kişiye özel davranışlar da vardır. Bunlar el yazısı, konuşma biçimi, sözcük dizisi sıralamaları, imza gibi kişiye özgü resmi olmayan belgelerdir. Bunlar sonradan kazanılan, kendi fiziksel özellikleri, becerileri ve edinimleri sonucunda oluşan davranışlardır” (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 112-114). İnsanın ruh durumu, fiziksel özellikleri, kalem tutuş biçimi gibi birçok kişisel bilgiye ulaşılmasını sağlayan yazısı, adli suçlarda yazılı veriler üzerinde yapılan incelemeler kimlik verilerini dahi ortaya çıkarmaya yarayan önemli göstergeler bütünüdür. İnsan yaşamında bu kadar kişisel bilgiyi bünyesinde barındıran yazı, adli suçlarda ya da olaylarda da büyük önem taşır. Yazı; “sinirler yoluyla beyinden ele taşınan

bir iletinin ortaya konulma biçimidir. Bedenin yalın, gösterişsiz bir kısmı olan parmaklar, beyinden alınan iletiyi kâğıda geçiren, araçlar olarak çalışırlar. Düşüncenin, yapılan bir kaydı ve aynı zamanda kendini söze dökme biçiminin en doğal yoludur” (Roman’dan aktaran Marmara, 1994). Yazı, kişinin bedensel ve ruhsal bilgilerini ele veren kayıttır. Kişisel verileri taşıyan bu kayıtlar kişiyi ele veren önemli bilgiler topluluğudur.

Farklı kişilerin el yazıları benzerlikler gösterse de birebir aynısı olması olanaksızdır. Bu nedenle el yazıları kişiye özgü denilebilir. “Beyindeki birincil motor işleç merkezlerine bağlı olmadan yazma becerisi yeniden öğrenmeye gerek kalmadan bireyin yaşamındaki sürekliliğini korur” (Castiello ve Stelmach, 1993’ten aktaran Marmara,1994). Doğada yalnızca kişiye özgü olan bu iki becerinin gelişim süreleri hemen hemen aynıdır.

Kişiye ilişkin yazı, konuşma ve imza, adli soruşturmalarda doğrudan suç olarak tanımlanmasa da suçu aydınlatacak özellikleri taşır. Bir gözdağı, korkutma ya da ele verme mektupları, senet, çek gibi evrakların üzerindeki yazım biçimleri veya değişiklikler, doğrudan suç olabileceği gibi suçu aydınlatacak, yazıları kimin yazdığını belirleyecek ve bu yolla suçun aydınlatılmasını sağlayabilecek ayrıntılardır. “Adli dilbilim, suçun aydınlatılması aşamasının öncesinde yazı ayrıntıları, sözcük dizilişleri, imla kullanımları, dil özellikleri, yazı aracı kullanım ayrıntıları gibi incelemelerle yönlendirici, yol açıcı ve suçluya götüren bir bilim olarak dikkat çeker. Bu incelemelerin dünya üzerinde suçların aydınlatması, adli dilbilimin Türkiye’de de yaygın bir biçimde kullanılmasını sağlamıştır” (Bafra, 1995, s. 3-5). Kişisel özellikleri taşıyan el yazısı ve imza kişiyi ele vericidir. Çünkü kişiye özel olan el yazısı sonradan kazanılmış bir özellik olsa da parmak izi gibi yazan kişinin fotoğrafı niteliğindedir.

Adli olaylarda yazının incelenmesi ve kanıt olarak kullanılması 1894 yılında Fransız Ordu Subayı Alfred Dreyfus’un casusluk suçlaması ile yargılandığı dava olmuştur. Dreyfus davası, tarihsel süreçte yazı incelemesinin yapıldığı ve davanın seyrini etkileyen ilk davadır. Bir kişinin suçlu ya da suçsuz olduğu gibi yaşamsal bir kararı etkileyen yazı incelemesinin önemi ilk kez ortaya konulmuştur.

Yazı, değişik amaçlarla incelenir ve değişik alanlarda kullanılır. İnceleme amaçları '*Aidiyet Tespitine Yönelik İncelemeler*' ve '*Karakter çözümlemesine Yönelik İncelemeler*' olarak ikiye ayrılabilir" (Altınköprü, 1999, s. 96). Birbirinden tümüyle değişik inceleme yöntemlerini içeren ve değişik sonuçları ortaya koyan bu amaçlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmalıdır.

Aidiyet Tespitine Yönelik İncelemeler

Yazının, kişiden kişiye değişen özelliğinden hareketle, adli alanda; ihbar, tehdit, fidye mektuplarının, konusu suç içeren veya bir olayın aydınlatılmasında yararlı olabileceği düşünülen el yazılarının öznesinin belirlenmesi olanaklı olabilir. Bir yazının kim tarafından yazıldığına yönelik yapılan incelemeler ve sonuçları bilimseldir, somut verilere dayanır, verilerin uygun nitelikte ve yeterli olması ve usulüne uygun biçimde incelenmesi durumunda ortaya konulacak sonuçlar da kesin ve güvenilir nitelikte olur.

Adli olaylarda kanıt olabilecek bir yazının, yazanı belli olmadığında adli dilbilimin alt dallarından biri olan yazı bilimi incelemesine gereksinim duyulur. "Yazanı belli olmayan yani incelemeye konu olan yazının kim tarafından yazıldığına belirlenmesi, o yazıyı yazmış olabilecek şüpheli kişilerin örnek yazıları (karşılaştırma yazıları) ile kıyaslama yapılır. Öncelikle böyle bir belirleme için, inceleme konusu yazının, kişi belirlemesine elverişli, yeterli ve yazan kişinin yazıbilimsel özelliklerini yansıtıyor olması gerekir. Diğer bir deyişle; inceleme konusu yazı, yazarın doğal ve içten yazısı olmalıdır. Bunun yanında kişinin, tasarlayarak yazısını değiştirme olasılığından dolayı örnek yazı nicelikte olmalıdır. Yani, yazarın ayırt edici özelliklerine dönmesine olanak sağlayacak nicelikte olmalıdır." (Altınköprü, 1999, s. 97). Birkaç sözcükten oluşan, var olan sözcüklerin de kişinin doğal yazı özelliklerinden uzak bir biçimde her hattında el kaldırılarak köşeli yazıbirimlerle yazılmış bir yazıdan kişiyi belirleme olasılığı oldukça düşüktür.

Eğer incelenen yazı, aidiyet tespitine uygun nitelikte ve yeterlikte ise, bu durumda bu yazıyı yazmış olabilecek şüpheli kişilerin karşılaştırma yazılarına gerek vardır.

“Kıyaslama yazıları ‘huzurda alınan kıyaslama yazıları’ ve ‘Samimi kıyaslama yazıları’ olarak iki biçimde soruşturmacı tarafından toplanır” (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 122). Kıyaslama yazılarında önemli olan temel öge; şüpheli kişinin doğal yazısal özelliklerini, inceleme konusu yazının yazıldığı tarihlere uygun olarak taşımasıdır.

a) *Huzurda alınan kıyaslama yazısı:* Görevli kişinin, şüpheliyi yüz yüze huzura alarak yazdırdığı yazılardır. Huzurda alınacak kıyaslama yazılarının, ne tür kâğıtlar üzerine ne biçimde ve ne oranda alınacağı konusunda kesin kurallar belirlenmemiştir. Burada uzmanın deneyimi belirleyici rol oynar. “Huzurda alınan kıyas yazıları, alınan kişilerin bazı durumlarda yazılarını değiştirme düşünce ve çabasıyla hareket edebilecekleri göz önünde bulundurularak, olabildiğince doğal yazısının alınması açısından, genel olarak aşağıda sıralanan konuların uygulanmasında yarar görülür:

- Şüphelinin yazıyı rahat yazabileceği fiziki ortam sağlanmalıdır.
- Konu ile ilgili olmayan kitap, gazete gibi bir metin yazdırılmalı ve bu en az bir sayfa olmalıdır.
- Eğer sakıncası yoksa şüpheli belgedeki yazılar da en az bir sayfa dolusu yazdırılmalıdır. Ancak incelenen belgenin içeriğindeki yazıların yazdırılması sakıncalıysa, o zaman metin içerisinde geçen değişik sözcüklerden başka tümceler kurdurularak yazdırılmalıdır.
- Yazılarda değişim olup olmadığının gözlenebilmesi açısından, aynı metin birden çok ve belirli zaman aralıklarıyla (10 dakika gibi) yazdırılmalıdır.
- Kıyaslama yazılarının alınması sırasında, şüpheli öznenin yazısını değiştirme çabası içerisinde bulunduğu sezilirse, ilk kıyaslama alınırken karışılmamalıdır. Bu çabasının sürmesi durumunda sonraki karşılaştırmalarda kişi uyarılmalı, metin kimi zaman yavaş kimi zaman hızlı okunarak yazdırılmalıdır.
- Alınan karşılaştırma yazılarının, incelenen belgeye benzer bir araç üzerinde yazdırılması uygun olur (çizgili not kâğıdı, boş çek, senet, posta çeki vb.).

– İncelenen yazılar hangi biçimde (büyük temel yazıbirim, küçük basımevi yazıbirimi, bitişik el yazısı vb.) yazılmış ise karşılaştırmalar da aynı biçimde yazdırılmalıdır.

– Karşılaştırma yazılarının yazılmasında kullanılan kâğıt ve kalem türünün incelenen belgenin düzenlenmesinde kullanılan kâğıt ve kalem türüyle aynı olmasına özen gösterilmelidir.

– Normal olarak heceleme veya bir başka biçimde şüpheliye yardım edilmemesi gerekir. Fakat belli sözcükler ya da girişlerin yazdırılmasında yol gösterilmişse, bu durumun incelemeyi yapacak uzmana bildirilmesinde yarar vardır” (Kerimoğlu, 2005, s. 39). Uzmanın deneyimi ile uygun fiziki koşullarda, uygun yazı araçları, uygun oranlarda yazı ve benzer metinler yazdırılır. Alınan kıyaslama yazıları, gözlem yazısı ile benzerlik ve farklılıklar yönünden karşılaştırma yöntemi ile değerlendirilir.

b) Samimi kıyaslama yazısı: Huzura çağırılıp yazısı alınamayan şüphelilerin daha önceden, suç işlemek amacıyla yazmadığı, suç ile ilgisi olmayan yazılarının gözlem yazıları ile karşılaştırılmasıdır. “Şüpheli öznenin farklı zamanlarda olayla herhangi bir ilgisi olmayan değişik tür belgelere (mektup, dilekçe, sınav kâğıdı, not defteri, çek, senet ve benzeri) yazmış olduğu yazılardır” (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 123). Samimi yazıların gözlem yazıları ile karşılaştırılmasındaki amaç; şüphelinin yazısını değiştirme çabasını ortadan kaldırmak, ruhsal gerginliğe bağlı farklılıkları ya da benzerlikleri en aza indirmektir.

Huzurda kıyaslama yazıları alınan kişilerin kimi zaman yazılarını değiştirme düşünce ve çabası olabilir. Bazıları bu çabalarında başarılı da olabilirler. Ayrıca incelenen belgenin yazılış tarihi ile kıyaslama yazısının tarihleri arasında uzun zaman aralığı da olabilir. Bu zaman dilimindeki kişisel değişimler de yazılar arasındaki benzerlik oranını etkileyebilir. Yine fiziksel değişimler, doğal gelişim, öznenin el sakatlığı, ruhsal rahatsızlık, yaşlanma gibi nedenlerle öznenin yazı türlerinde önemli değişiklikler olabilir. Bu gibi durumlarda belge tarihine yakın tarihte yazılmış yazı örneklerine başvurulabilir. Bu durum yapılacak inceleme sonucunun geçerliliği açısından önemlidir.

Samimi yazılar olarak elde edilecek kıyaslamaların kaynakları iyi araştırılmalı, şüpheliye ilişkin olduğu kesinlenmelidir. İleride doğabilecek anlaşmazlıkları önleyebilmek için şüpheli öznelerden yazılı açıklama alınmasında yarar vardır.

I. Yazıların Karşılaştırılması ve Düşünce Bildirimi: Yazı inceleme uzmanının incelenen yazı ile şüpheliden alınan yazı örneklerini birbirleri ile karşılaştırması ve inceleme yazısının, şüphelinin elinden çıkıp çıkmadığı yönünde kanı bildirmesidir. “Karşılaştırmanın özü iki nesneyi birbiri ile kıyas ederek aynı veya farkı olduğunu belirtmektir. İki veya daha fazla nesne arasında, biçimlerine göre, yapılarına göre veya ayrıntı biçimlerine göre kıyaslama yapılabilir” (Ataç, Aydoğdu ve Bora, 2012, s. 126). “Yazı inceleme uzmanı, inceleme konusu yazı ile kıyas konusu yazı arasında yazıbirimlerin tersim (resmetme) biçimi, başlama ve bitim yerleri, yerleşim konumları, boyutları, yazıbirimler ve sözcükler arasındaki uzaklıklar, yazıbirimlerin birbirlerine bağlanış özellikleri, yazının eğim ve doğrultu durumları, hız ve basınç dereceleri, noktalama özellikleri, kişisel özgün alışkanlıkları vb. öğeleri inceler” (Altinköprü, 1999, s. 103). Yazı inceleme uzmanının yapmış olduğu karşılaştırmalar sonucunda elde ettiği verileri birbirleriyle kıyaslar, değerlendirir. Yazılar arasında benzerlik varsa, yazıların aynı kişinin elinden çıktığı, benzerlik yoksa farklı kişinin elinden çıktığı yönünde kanı bildirir. El yazısı ve imza incelemelerinde koşullar somut ve tarafsız da olsa, varılacak sonuçlar, kişisel inceleme ve değerlendirmeye dayandığından, ‘*kanı*’ olarak belirtilir.

Adli yazı incelemelerinin laboratuvar koşullarında mikroskop, büyüteç vb. gereçlerle, uygun yöntemle, doğru karşılaştırmalarla yapılması gerekir. “Adli yazı incelemelerinde temel olarak yapılması gereken üç ana özdek vardır. Bunlar;

1) İncelenen belge üzerindeki yazıların aynı biçimde, yani ayrık el yazı mı yoksa bitişik el yazısı biçiminde yazıldığına bakılır.

2) Fakat biçimleri aynı ise, tüm belge üzerindeki yazıların aynı özneye ilişkin olup olmadığı belirlenir.

3) Son olarak da, incelenen belge üzerindeki yazılar ile o yazıyı yazmasından kuşku duyulan kişi veya kişilerin yazılarının karşılaştırılması aşamasına geçilir” (Ataç, Aydoğdu

ve Bora, 2012, s. 127). Yazı inceleme uzmanı, yapmış olduğu incelemeler sonucunda yazıyı yazanın hakkında kanı bildirir.

El yazısı incelemelerinde belirlenen benzerlikler yazının aynı kaynaktan olduğu anlamına gelmeyebileceği gibi farklılıklar da yazıların farklı kaynaktan olduğu anlamına gelmeyebilir. Bu konuda değişkenliğe ya da benzerliğe neden olabilecek birçok etkileyici neden vardır. “Çünkü yazılar aynı kaynaktan olmasına karşın, ruhsal durum, sağlık durumu, fiziki koşullar, konum, yazının yazıldığı zemin, yazının yazıldığı kâğıt türü, belgenin niteliği ve yazıya ayrılan yer, yazımda kullanılan araç, değiştirme çabası vb. durumlar yazıların ilk görünüşlerinde farklı olduğu izlenimi verebilir veya farklı kişilerin yazıları arasında rastlantısal benzerlikler olabilir” (Yardımcı, 2013, s. 12). Özellikle bu benzerlikleri, aralarında kan bağı olan veya aynı yörede aynı öğretmenden eğitim almış kişilerin yazılarında görmek olanaklı olabilir.

Uygulamada bazı soruşturmacıların, zaman zaman yukarıda belirtilen açık benzerlik veya farklılıklara dayanarak sonucu belirlediklerini, yalnızca uzman raporu almak için laboratuvara başvurduklarını belirttikleri, ancak laboratuvarda uzman incelemesi sonucunda, yanıldıklarını anladıkları olmuştur. Bu nedenle, tüzel sonuç doğuracak ve karar verilmesinde etkin olacak yazıların mutlaka bir uzman tarafından incelemesi sağlanmalıdır.

II. Yazı İncelemesinde Kullanılan Teknoloji: El yazısı incelemeleri aydınlık bir ortamda çıplak gözle bakılarak yapılır. Ancak, zaman zaman yazıbirimlerin bağlantılarının, başlama ve bitim noktalarının ayrıntı özelliklerinin daha iyi görülebilmesi açısından büyüteç veya mikroskop kullanmaya gereksinim duyulabilir. Böyle durumlarda bu aygıtlara da başvurulur.

El yazılarının, kişinin kimliğini ele verebilecek kadar önemli olduğunu fark eden bazı ülkeler, suçluların parmak izlerini kaydettikleri gibi el yazılarını da kaydederler. Yalnızca bu amaçla çalışan laboratuvarlar, kayıt ve inceleme merkezleri kurmuşlardır. “Almanya BKA (BUNDESKRİMİNALAMT) Laboratuvarı tarafından geliştirilen ve bazı ülke laboratuvarlarında kullanılan ‘El Yazısı Karşılaştırma ve Belgelik Dizgesi’ (FISH-

Forensisches Informations System Handschriftem) vardır. Bu dizge, bir el yazısının belirli ölçütlerle bilgisayara girilerek, daha önce aynı ölçütlere göre bilgisayara girilmiş ve dosyalanmış el yazıları arasında bilgisayar ortamında karşılaştırma yapılması ve benzer yazıların olup olmadığının belirlenmesi temeline dayanır” (Kerimoğlu, 2005, s. 1). Dosyalanmış yazılardan benzer yazılar bulunduğu ise yine eldeki yazı ile dosyalanmış yazının karşılaştırılması ve aynı özne tarafından yazılıp yazılmadığının kararı, uzman tarafından gözle yapılan inceleme sonucunda verilir. Yani kişi etmeni her zaman olduğu gibi önemlidir.

“Adli Belge İnceleme Laboratuvarında aşağıdaki temel araçlar bulunmalıdır:

- Gün ışığı başta olmak üzere iyi bir aydınlatma kaynağı,
- x5’ten x40’a kadar büyütme olanak tanıyan mikroskop (stereomicroscopy),
- Kızılötesi (infrared) ve UV (morötesi) ışık kaynakları,
- Doğru ölçüm için iki iz uzaklığı (hatve) cetveli,
- Elektrostatik Tespit Aygıtı (Electrostatic Detection Apparatus ESDA),
- Eğik (Yatay) ışık kaynağı,
- Görsel sonuçları kaydetmek için fotoğraflama dizgeleri” (Birincioğlu ve Özkara,

2010, s. 420-421). Bu teknolojik araçlar elbetteki yazı-imza incelemelerinde doğru sonuçlara ulaşma konusunda büyük yardımlar sağlar. Ancak uzmanın deneyimleri ve mesleki deneyimi kesin karar konusunda en büyük etkindir.

III. Hatalı Sonuçlar ve Nedenleri: Bir yazının kim tarafından yazıldığına yönelik yapılan inceleme ve sonuçlarının bilimsel olduğu, verilerin uygun nitelikte ve yeterli olması durumunda ortaya konulacak sonuçların da güvenilir nitelikte olacağı bilinen bir gerçektir. Ancak kimi zaman aynı konuda farklı uzmanların farklı kanılar bildirdiği durumlarla karşılaşılabilir. Bu tür durumlar genelde, verilerin yetersiz olduğu durumlarda aşırı yoruma kaçılarak var olan verilerle sonuca gidilmesinden kaynaklanır. “Verilerin yetersiz, sonuçların kuşkulu olduğu durumlarda kesin kanı bildiriminden kaçınılmalıdır.

Kararda yanılğı oranını artırabilecek olumsuzluklar aşağıdaki biçimde sıralanabilir:

- Yazı incelemelerinde yazı yüzeyi, önemli etmenlerden biridir. Yazı yüzeyi düzensiz ise kalemin hareketini az veya çok engeller. Engelin derecesi de yazı özelliklerinin farklı derecelerde farklılaşmasına neden olur” (Özdemir, Cantürk ve Şahin, 2004, s. 2).
- “İnceleme konusu el yazısı ve imzayı etkileyen etmenlerin bilinmesi inceleme sonucunda verilecek karar için yararlı olacaktır.
- El yazısını yazan ya da imzayı atan kişinin elinde fiziki bir özrün olup-olmadığının bilinmesi,
- Kişinin okuma yazması olup-olmadığının bilinmesi,
- Olay günü sarhoş olup-olmadığının ya da ilaç kullanıp kullanmadığının bilinmesi,
- Yazı ve imza aracının bilinmesi, bu araçların ayırt edici özelliklerinin bilinmesi,
- Belgenin hangi koşul ve ortamlarda düzenlendiğinin bilinmesi doğru sonuçlara ulaşılmasında yarar sağlayacaktır” (Sertçe, 2010, s. 155).

Bu durumlara dikkat edilmemesi hatalı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir. İncelemelerde uzman, hiçbir zaman önyargılı olmamalı, her olasılığı (değiştirme çabası, yazıyı benzetme çabası, doğal gelişim ve değişim, yaş, geçirilmiş olabilecek rahatsızlık ve benzeri özellikler) göz önünde bulundurarak tüm inceleme aşamalarını uygulamalı, koşulları ayrı ayrı değerlendirmeli ve sonuca gitmelidir.

İnceleme ve karşılaştırma konusu yazıların yetersizliği veya kişi belirlemesine elverişli olmaması nedeniyle, inceleme sonucunda bir kanı oluşmamışsa uzman, bunu gerekçesi ile birlikte belirtmelidir. Elde edilen inceleme sonuçları örneğin benzerlikler varsa fakat yetersizse, uzman bulguları sıralayıp, olasılığı (çıkması olası, kuvvetle muhtemel gibi) belirtmelidir, kesin bir kanı bildirmemelidir. Dolayısıyla, soruşturmacının veya karar vericinin belirli bir noktaya odaklanmasına ve hatalı yöne doğru yönelmesine neden olmamalıdır.

Karakter Çözümlemesine Yönelik Yazı İncelemeleri

Tarihte yazıların kişiselliğinden hareketle, yazarın kişiliğinin belirlenmesine yönelik inceleme, araştırma ve gözlemler yapılmış ve bu konuda yayınlar ortaya konulmuştur. “Yazıbilimin (karakter çözümlemesine yönelik) ilk temel taşı, 1622’de İtalyan düşünür Camillo Baldi tarafından, ‘*Bir Mektubun İncelenmesinden Yazı Sahibinin Huy ve Alışkanlıklarını Anlama Sanatı*’ adlı yapıtla konulmuş ve geçen zaman içerisinde birçok yazı uzmanı ve düşünür tarafından konuyla ilgilenilmiş ve çalışmalar yapılmıştır” (Kerimoğlu, 2005, s. 1). Yazının, kişilik özelliklerini belirleme, fiziksel ve ruhsal özellikler hakkında bilgi verebilmesi nedeniyle yazı incelemeleri konusunda değişik çalışmalar yapılmıştır.

Günümüzde yazı incelemesi yoluyla kişilerin kişiliklerinin, iç dünyalarının ve gizli özelliklerinin belirlenmesi ve buna göre hareket edilmesi yöntemiyle işe eleman seçimi, iş ortağı seçimi, eş seçimi vb. alanlarda yazıbilime başvurulur. “Yazı uzmanları, yazı üzerinde yaptıkları incelemelerde; yazıların düzeni, kâğıda yerleşimi, yazıbirimlerin eğimi (*sola-sağa-dik*), yazının hareket yönü (*yukarı-düz-aşağı*), yazıbirimlerin küçüklüğü-büüklüğü, keskin, köşeli veya yuvarlak oluşları, işleklik dereceleri (*süratli-yavaş-monoton*) vb. özelliklerinden hareketle, kişilerin; hayalci, gerçekçi, mantıklı, duygusal, öfkeli, heyecanlı, hareketli, uyuşuk, hoşgörülü, uyumlu, uyumsuz, akılsal etkinliklere eğilimli, diploması becerisine sahip, düzenli, düzensiz, sert yaradılışlı, yumuşak huylu, dikkatli, yaşamdan tat alan, anılara düşkün, geleceğe dönük, aşağılık duygusuna sahip, kendini beğenmiş, geçmişten kaçma eğilimli, estetik duyguya sahip, maddi çıkarlara düşkünlük, kılığsal anlak, her şeyi kendine dert edinme, içgüdülerin davranışlar üzerinde güçlü etkisinin varlığı, açık yüreklilik, cana yakınlık, yalınlık, doğruluk, dürüstlük, kıskançlık, açık elli, eli sıkı, kumarbazlık, eve bağlılık, eğlenceye düşkünlük, sorumluluk veya sorumsuzluk duygusuna sahiplik, içkiye eğilimlilik vb. ayırt edici özelliklerine dönük belirlemeler ortaya koyarlar” (Altınköprü, 1999, s. 35). Kişilerin fiziksel ve ruhsal yapıları hakkında bu kadar önemli ve ayrıntılı bilgileri içinde barındıran yazının önemi ortadadır.

Bir parmak izi, bir görüntü, bir ses kaydı kişinin kimliğini belirlemeye yararken, yazı kişinin birçok özelliği hakkında bilgi verebilir.

Kişilik belirlemede kullanılan bu yazı inceleme yöntemleri ile kesin yargılara ulaşılabildiği kanıtlanmamıştır. “Her ne kadar el yazıları, kişisel de olsa, bu kişiselliğin; bireyin kişiliğini, iç dünyasını, huy ve alışkanlıklarını yansıttığı ve bunun belirlenebildiği konusu kesin bilimsel verilerle kanıtlanmış değildir” (Arat v.d., 2008, s.11). Yazıların kişiselliği; bireyin dış görünüşü ve algılanışı, kişinin yürüyüşü, konuşması, davranışları, ses rengi gibi özelliklerindeki kişiselliğe benzer. Yazı incelemeleri ile kişiye ilişkin bazı izlenimlere ulaşılabilir. Ancak, her zaman doğru sonuçlara ulaşamayabilir ve bu sonuçlar bilimsel değildir. Dolayısıyla, kişilerin yalnızca yazılarına bakarak, o kişi hakkında karar vermek hatalı olacaktır.

Yaşamda önemli bir yeri olan imzanın sözlük anlamına bakıldığında; İmza; ‘Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı gösterge’ (Türk Dil Kurumu) biçiminde tanımlandığı görülür.

Yasada; imzanın ne biçimde atılacağı konusunda kesin bir karar yoktur. Ancak, Soyadı Kanunu ve Borçlar Kanununda, imzanın ne biçimde atılması gerektiği konusuna bir ölçü de olsa açıklık getiren maddeler yer almaktadır. Soyadı Kanununun 2. maddesinde ‘Söyleyişte, yazıta, imzada öz ad önde soyadı sonda kullanılır’ anlatımı yer alır (2525 SK, Md.2). Buradan, imzada öz ad ve soyadın yer alması gerektiği anlaşılır. Borçlar Kanununun 15. maddesinde ise ‘İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur’ anlatımına yer verilir (6098 SK, Md.15). Buradan da imzanın el yazısı olması gerektiği anlaşılır. Ancak, burada el yazısında amaçlananın, herhangi bir araç veya aygıtla değil, elle oluşturulması gerektiği konusu belirtilir. İmzanın atılmasında; gerek tanımından gerekse yasalarda yer alan ilgili maddelerden anlaşılacağı üzere, her zaman aynı biçimde el yazısı ile ön ve soyadın tamamının veya önadın baş yazıbiriminin konulmasından sonra soyadın tamamının yazılması biçiminde atılması yeğlenen yöntemdir. Ancak elle atılması zorunludur.

İmza, atıldığı belgenin içeriğinin, yükümlülüklerinin ve gereğinin bilindiğini belirten bir onaydır. İmzayı atan kişiyi sorumluluk altına alır, belgenin sahibini gösterir. Adli belgelerde imza incelemeleri, genellikle sahtecilik, taklit ve imza sahibinin belirtmek için kullanılır. İmza, atan kişi tarafından tümüyle aynı biçimde yinelenemez. Bu özelliğinin bilinmesi, inceleme sırasında üst üste çakışması durumunda uzmanı uyarıcıdır. İmzanın her zaman aynı olmamasında imza sahibinin duruş pozisyonu, yazı yüzeyi, yazı aracı, ruhsal durum, çevresel etmenler, hastalık durumu, alkol, uyuşturucu, ilaç vb. gibi değişkenler etkilidir (Yalçın ve Gürbüz, 2015, s. 1-2).

İmza Türleri

İmzalar, taşıdıkları ayırt edici özellikleri, içerdiği yazıbirimler, sözcükler ve çizgilerine göre sınıflandırılırlar.

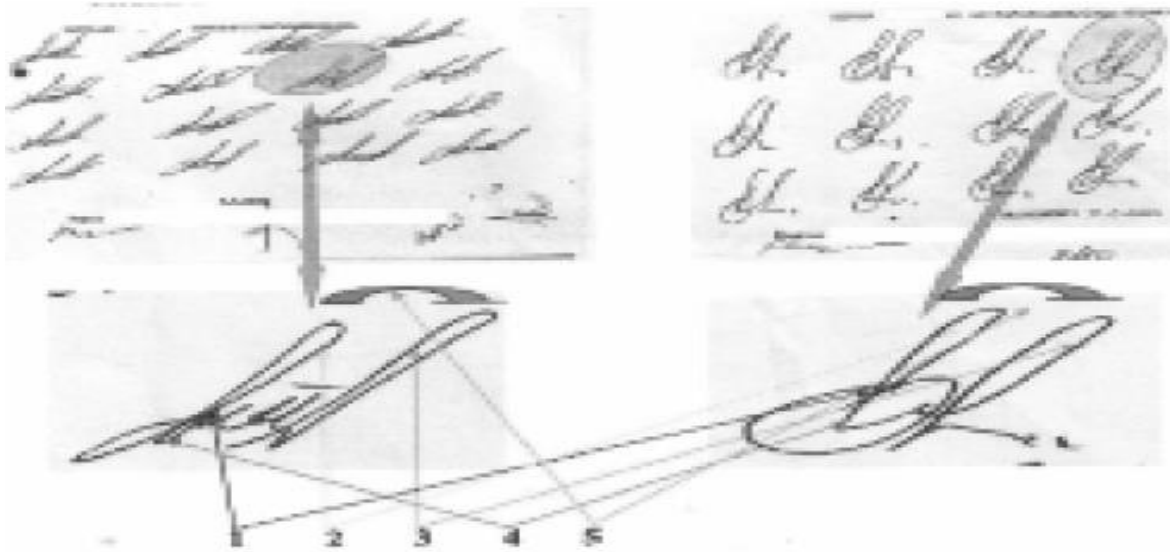
– *Basit Çizimli İmza*: İmza içeriğinde yazıbirim, sözcük, imza sahibinin adını veya soyadını taşımayan, çizgilerden oluşan, ayırt edici özellik taşımayan, benzetmesi kolay olan imzalar. Basit çizgiler yatay, dikey veya rastlantısal biçimlerden oluşur. İmza sahibi çoğunlukla aynı çizgileri atmakta zorlanır.

Şekil 2.2. Aynı kişi elinden çıkan imzalar (Yolcu ve ark., 2010, s. 4).

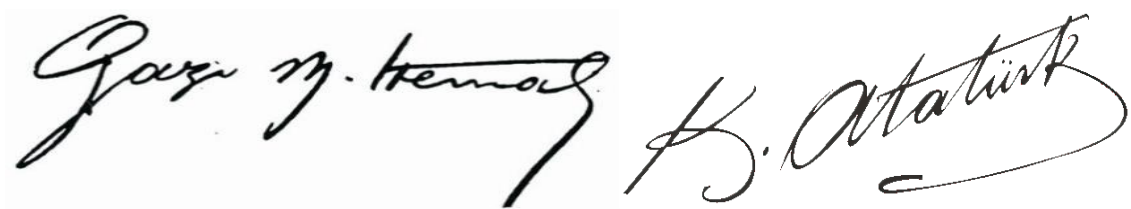
Yurt dışında kullanılan imzalar yazıdan oluşan veya yazı ve çizgilerden oluşan imzalar, ülkemizde daha çok çizgilerden oluşan imzalar kullanılır. Yalnızca çizgilerden oluşan imzaların benzetilmesi oldukça kolaydır. Adli incelemeler açısından da bu tür imzaların incelenmesi oldukça güçtür ve hata yapma oranı yüksektir (Kırcı ve ark., 2018, s. 1).

Basit çizimli imzaların sıklıkla kullanılan tür olmasından dolayı farklı kişilerin imzaları arasında benzerlik olasılığı da yüksektir.

Şekil 2.3. Farklı kişilerin benzeyen imzaları (Yolcu ve ark., 2010, s. 4).

– *Karakteristik İmza:* İmza içeriğinde yazıbirim, sözcük, imza sahibinin ad ve/veya soyadını içinde barındıran, yazı ve/veya çizgilerden oluşan imza türüdür. İçeriğinde imza sahibine ilişkin özellikleri bulundurur. Benzetilmesi oldukça zordur, adli incelemeler yönünden içeriği ve özellikleri bakımından ayırt edilmesi kolaydır.

Şekil 2.4. Karakteristik imza örnekleri (Yalçın ve Gürbüz, 2015, s. 3).

İmzalarda yapılan düzmeceler, serbest benzetme, bakarak benzetme, üstten kopya, karbon kâğıdı ile kopyalama, kalem baskı izi yöntemiyle kopya, pul transferi, belge

transferi yöntemleri, uydurma suretiyle atılan imzalar, inkâr amaçlı atılan imzalar biçiminde sınıflandırılabilir. İmza inceleme yöntemlerini bilen ve deneyimi ile doğru sonuçlara ulaşabilen bir uzman belgenin kimin tarafından imzalandığını kolaylıkla belirleyebilir.

2.1.4. Adli Dilbilimde İnceleme Yöntemleri

Dilin farklı özellikleri, farklı kullanımları, yöresel farklılıkları, yöresel sözcükleri ve söyleyişleri vardır. Bu farklılıklar dilin varsıllığından kaynaklanır. Dilin her alandaki incelenmeleri bu farklılıklar gözetilerek yapılır. Aynı dili kullanan aynı toplumların bile farklılıkları vardır. Bir metinden ya da söylemden anlam çıkarabilmek, kimin yazdığını ya da söylediğini çözebilmek için dil uzmanının deneyimleri önemlidir. “Bir yazı ya da söylemin incelenerek, yazar ya da konuşmacının belirlenmesine yönelik yapılan uygulama ve kuramların, dolayısıyla ‘birey dil’in temelinde ‘dilsel çeşitlilik’ (linguistic variation) kavramı yer alır. McMenamin (2002), dilsel çeşitlilik kavramını, İngilizce’de farklı biçimlerde sesletilebilen ‘r’ yazıbirimi ve on farklı yazı yüzüyle (font) yazılmış tek bir yazıbirim örneği ile açıklar. Aynı dilin kullanıldığı bir ülkenin değişik bölgelerinde yaşayan topluluklar arasında, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Birleşik Krallık gibi aynı dili konuşan farklı uluslarda veya aynı toplumun farklı nesillerinde dil kullanım farklılıkları görülür. Toplumsal dil kullanım farklılıklarının yanı sıra eğitim, etkileşim, edinim gibi nedenlerle bireysel dil farklılıklarına da rastlanır. Toplumsal dilsel farklılıklarının oluşumunda pay sahibi olan birey dil, ‘bireysel ağız’ (personal dialect) olarak da tanımlanır” (akt. Tanrıvere, 2018). “Ağız (lehçe) ise Dil Derneği Türkçe sözlüğüne göre ‘bir anadilin sınırları içinde, bölgelere ve sınıflara göre değişen söyleyiş özelliği’dir” (Dil Derneği Türkçe Sözlük). Dilin, bölgesel farklılıklar göstermesi olasıdır. Kullanılan sözcükler farklılık gösterebilir, bir yörede anlamlı olan ve yöre halkı tarafından anlaşılan, kullanılan bir sözcüğün ölçünlü dilde veya diğer yörelerde yeri olmayabilir. Ancak dil uzmanlarının, incelemelerini doğru sonuçlandırabilmeleri için bu farklılıkları bilmesi gerekir.

Bu bağlamda, bir söylem veya metinde belirlenen biçem farklılıkları, ‘*tek yazar çeşitliliği*’ ve ‘*yazarlar arası çeşitlilik*’ olmak üzere ikiye ayrılır. “Bir yazarın metinlerinin, yine kendisinin yazmış olduğu başka metinler karşısında gösterdiği farklılık ‘*tek yazar çeşitliliği*’ olarak tanımlanırken, ‘*yazarlar arası çeşitlilik*’ ise her bir yazarın bir diğeri karşısında sergilediği biçem farkıdır” (Olsson, 2004’ten aktaran Gürsaçlı, 2015). Olsson (2004)’e göre; bir metnin amacı, türü, kurgu veya gerçek oluşu, mektup gibi özel veya kitap gibi halka açık oluşu, farklı metinler arasında geçen zaman, gizlilik (adsız veya takma ad ile yazma), yazarın yaşam koşullarındaki değişiklikler ve demografik durum gibi değişik ögeler, tek yazar çeşitliliğine neden olur (akt. Gürsaçlı, 2015).

Bir metnin yazarını belirlemek ve birkaç metnin arasında yazarı aynı olanları bulmak, adli dilbilimin uygulama alanlarındandır. Metinler; dilbilgisi, noktalama işaretleri, sözcük ve sözdizim biçimleri önemli göstergeler içerdiğinden yazar belirleme sürecinde önemli katkılar sağlar. Ayrıca metinler içerikleri, anlamları ve amaçları bakımından da değerlendirilir. Yalnızca yazar belirleme, adli konularda yetersiz kalabilir. Adli dilbilim, yazar belirlemenin yanı sıra metin anlamlandırmasını da yapar. Grant (2008); fidye isteği içeren mektup ile orta yaşlı erkekler ve küçük (ergen olmayan) kızlar arasında geçen cinsel içerikli internet konuşmalarının ya da kendiliğinden ‘adli’ bir nitelik taşımayan kişisel mektup veya günlüklerin içerik, anlam veya amaç bakımından farklılıklar içerdiğini belirtir (akt. Tanrıvere, 2016). Adli dilbiliminde inceleme yöntemleri ‘yazar tanıma’ ve ‘metin anlamlandırma’ biçiminde sıralanabilir. Metnin yazılış amaçlarını belirlemek, anlamını çözümlenmek metin anlamlandırma çalışmalarının alanındadır. Her metnin yazarı belli olsun ya da olmasın anlamlandırma çalışması yapılır. Adli dilbiliminde temel yöntem yazar tanımadır.

Her bireyin dilinin kendisine özgü olduğu düşünülürse, yazar tanıma incelemesinin önemi ortaya çıkar. Yazar tanıma, belirli bir metnin yazarının kim olduğunu ya da olmadığını belirleme çalışmasıdır. Yazar tanıma çalışmalarını ayrıntılı olarak inceleyen Grant (2008), yazarlığın ‘*Ön-yazarlık*’, ‘*Uygulayıcı yazarlık*’, ‘*Bildirimsel yazarlık*’ ve ‘*Düzeltilici yazarlık*’ biçimlerini ele almıştır. “Ön-yazarlık, var olan bir yapıt ya da konu

hakkında oluşturulan yazılardır. Bu ulamda bir kanı, söylem veya yapıtın eleştirildiği yazılar bulunur. Dolayısıyla ön-yazarlık bir yapıtta ya da konuya bağı yazılır. Uygulayıcı yazarlık ise, özgün bir metin oluşturulmasıdır. Öznel yapıtların yazarlarının uygulayıcı yazar olduğu söylenilebilir. Uygulayıcı yazarlık ürünlerine; köşe yazısı, haber dizgesi, kitap, tez, makale örnek gösterilebilir. Bildirimsel yazarlık ise, genellikle resmi açıklama yazılarında ve belgelerde görülür. Grant (2008), başbakanın yapacağı resmi açıklama için dizge hazırlayan basın danışmanı uygulayıcı yazar, açıklamayı okuyan, içeriğini bildiren ve onaylayan başbakan ise bildirimsel yazardır. Dolayısıyla, kamu kurumlarında yazışma belgelerini hazırlayan çalışanlar uygulayıcı yazarken, belgeyi onaylayan yetkilinin ise bildirimsel yazar olduğu söylenilebilir. Uygulayıcı yazarın hazırladığı belge ya da dizgeyi onaya sunmadan önce veya yetkilinin isteği üzerine gözden geçirerek, belge üzerinde düzenleme ve değişiklik yapan kişiye ise düzeltici yazar denilir. Düzeltici yazarların bir yapıt üzerindeki etkilerinin değişken olabileceği belirtilir” (akt.Tanrıvere, 2016). Bir metinde yazarlık biçimlerinden birisine rastlanılabileceği gibi başka bir metinde birden çok yazarlık biçimine rastlanılabilir. Bir yazarlık biçimini birden fazla yazarın kullandığı veya bir yazarın birden fazla yazarlık biçimi kullandığı metinler de görülür. Ayrıca, bir yazarın bir metinde birden fazla yazarlık biçimi kullandığı da görülür. Başbakanın konuşma metnini kendisinin yazıp, gözden geçirip, onaylaması buna örnek olarak gösterilebilir. Yazar tanıma ve karşılaştırmaya ilişkin çalışmaların temel hedefi ise uygulayıcı yazarlardır. “Yanıtlanması ve çalışılması gereken temel soru, uygulayıcı yazar ile ilgilidir. Bir konunun bir veya birden çok uygulayıcı yazarı olabildiği gibi bir yazıyı uygulayıcı yazar başkasına da yazdırmış olabilir. Bu olasılıkların olması adli dilbilim incelemelerinin varsıllığını ve değişik türlerinin varlığını gösterir” (Grant, 2008’den aktaran Tanrıvere, 2016). Adli dilbilim uzmanları yazılı metin incelemelerinde bu yöntemleri uygulasalar da adli dilbilimin kapsamı yazı ile sınırlı değildir. Sesli ve görüntülü kayıtlar da adli dilbilim uzmanlarınca incelenir.

Bilimsel çalışmalar birçok bilimsel alanda alt dalların oluşmasına ve bu alanlarda uzmanlaşmalara neden olur. Coulthard (2005), dilbilim alanının genişlemesi sonucunda

dilbilim uzmanlarının değişik alt alanlara yönelerek uzmanlaştıklarını belirtir. İnceleme alanları adli olaylar olan adli dilbilim uzmanlarının da ‘*adli dilbilim*’ ve ‘*adli sesbilim*’ olarak ayrılan iki başlık altında çalışmalarını gerçekleştirdiğini belirtir (akt. Tanrıvere, 2016). Coulthard ve Johnson (2007), bu bağlamda, kanıt olarak ele alınan ve dilsel veri içeren gereçlerin adli dilbilim, adli sesbilim ve adli belge incelemeleri süreçlerinden geçebileceğini belirtirler (akt. Savaş, 2017).

Adli olayların aydınlatılması için elde edilen tüm kanıtlar dikkatle incelenir. Kanıt niteliği taşıyacak verileri incelemek için değişik disiplinlerden yararlanılır. Yazılı ya da kayıtlı kanıtların incelenmesinde de adli dilbilime başvurulur. Adli dilbilimciler, adli dilbilimin alt dallarında uzmanlaşırlar. Adli soruşturmalardaki isteğe göre farklı uzmanlıklardan yararlanılır. Bu uzmanlıklardan birisi de sesli kayıtların incelendiği sesbilim uzmanlığıdır. “Sesbilgisi (*fonetik*), dilsel iletişim bağlamında kullanılan seslerin incelenmesini içeren, dilbilimin alt alanlarından birisidir” (Lyons, 1981, s. 122). Sesbilim uzmanı, kaydı söyleyiş ve sesletim biçimine göre incelediği gibi ortam seslerini de inceler. “Seslerin oluşturulması (söyleyiş, sesletim), yankılanımları ve bu seslerin algılanması, sesbilgisinin çalışma konularını oluşturan süreçlerdir. Sesbilim (*fonoloji*) ise, seslerin iletişimsel işlevlerini ve dizgeselliğini, anlam ayırt edici öge olarak ele alır” (Busch ve Stenschke, 2008’den aktaran Tanrıvere, 2016). Lyons, sesin, kişi dili için doğal veya birincil dolayım olması nedeniyle dilbilimsel bakış açısıyla yazı ve diğer dolayımlardan öncelikli olduğunu vurgular (Lyons, 1981, s. 123). Ses inceleme yöntemleri, günümüz koşullarında öne çıkan bir adli dilbilim alanıdır. Kayıt dizgelerinin gelişimi, ses inceleme yöntemlerini önemli bir konuma getirmiştir.

Ses inceleme uzmanlarının dilbilgisi ve sesbilgisi hakkında deneyimli olmaları, yapmış oldukları incelemelerde hata yapma olasılıklarını düşürür. “Adli sesbilimi, adli olaylarda yer alan ve ses içeren bir kanıt üzerinde sesbilimsel ve sesbilgisel yöntemler kullanarak incelemeler yapar” (Olsson, 2004’ten aktaran Gürsaçlı, 2015). Seslerin karşılaştırılması, konuşmacıların kimliklendirilmesi, ses kayıtlarının güvenilirlik yönünden doğrulanması, sesli kayıтта söylenenlerin yazılı ortama aktarılması, konuşmacının

sosyokültürel durumu hakkında çıkarımlarda bulunulması gibi incelemeler bu alanda yürütülür. Coulthard ve Johnson (2007), özellikle sesli kayıt verilerinin yazıya geçirilmesi aşamasında sesbilim uzmanlarından yalnızca belirli sorunlar karşısında yardım alındığını ancak yer yer bu çalışmalarda büyük hatalar görülebildiğini belirtir (akt. Savaş, 2017).

2.2. Konuyla İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde adli dilbilimin kapsamı, yazı ve imzanın önemi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara ve yapıtlara yer verilmiştir. Bu çalışmaların 20. yüzyılın ikinci yarısında yoğunlaştığı görülmüştür.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Birincioğlu ve Özkara (2010, s. 403-430), adli belgelerin inceleme yöntemlerini, adli belgelerin yazı ve imza çözümlenmelerini, adli belge inceleme uzmanlarının özelliklerini, adli belge incelemesinin Türkiye'deki ve dünyadaki durumunun tarihsel süreç karşılaştırmasını ele almıştır. Adli belge incelemesinde özdeksel düzmecelik konusunu ele almıştır. Çalışmada, İstanbul Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinin 2002-2004 yıllarına ilişkin sayımlamalı verilerinde %51 oranında imza düzmeceliği, %31 oranında aldatma veya benzetme isteği, %15 yazı düzmeceliği, %9 yazar belirleme, %6 belge üzerinde değişiklik yapılıp yapılmadığı konularında adli belge inceleme istemi yapıldığı ortaya konmuştur. Adli belge incelemelerinin laboratuvar ortamında, adli dilbilim eğitimi almış uzmanlar tarafından yapılması gerektiği önerisine ulaşmıştır.

Öner, Cengiz ve Çetin (2017, s. 1-13), veri tabanı oluşturulması ile yazı incelemelerinin karşılaştırma kolaylığının sağlayacağı ve incelemenin güvenilirlik oranının yükseleceği amacıyla 500 kişinin katılımı ile sayımsal bir çalışma yapmıştır. Çalışmada 500 kişiden alınan örnek yazı ve sayılar veri tabanına yüklenmiştir. Bu kişilerin herhangi birinden alınan, yazarı belli olmayan, suç sayılacak metinler veri tabanındaki örneklerle karşılaştırılmıştır. Uzmanların yapmış oldukları incelemelerde veri tabanı kullandıklarında daha güvenilir sonuçlara ulaştığını belirlemiştir.

Melez ve diğeri (2015, s. 166-171), imza incelemelerinin bilgisayar yazılımları ile daha doğru ve güvenilir sonuçlar verdiğini belirtmiştir. Belge incelemelerinde uzman deneyiminin önemli olduğunu ancak bilgisayar destekli incelemelerde uzmanın yanılma oranının düştüğünü olgu sunumu ile ortaya koymuştur. Bilgisayar yazılımına imza resmetme, işlekliliği, sıkışıklığı, eğimi, doğrultusu, hızı, akışı, bası derecesi, düzenliliği ve devamlılığına ilişkin bilgiler yüklenmiştir. Örnek imza ile suç tüzel soruşturmaya konu olabilecek bir olguya ilişkin belgedeki imza karşılaştırılmıştır. Uzmanın bilgisayar yazılımı ile yaptığı incelemelerin, bilgisayar yazılımı olmadan yapmış olduğu incelemelerden daha güvenilir sonuçlar verdiğini belirlemiştir.

Ertuğrul ve Cömert (2015, s. 1-2), günümüzde yazı ve imzanın kullanım alanlarını açıklarlar. Yazı ve imza kullanılan belgelerin suçla ilişkilendirilmeleri için taşınması gereken özelliklere değinirler. El yazısı ve imzanın, yazarının parmak izi kadar önemli özellik ve göstergeleri taşıdığını, adli belge inceleme uzmanlarının bu özellikleri çok iyi bilmeleri gerektiğini belirtirler. Bir belgenin kanıt özelliği taşıyabilmesi için tehdit, şantaj mektubu gibi doğrudan suçla ilişkili olması ya da belgelerdeki yazılar üzerinde değişiklikler yapma, kopyalama gibi dolaylı olarak suçla ilişkili olması gerektiğini belirtirler. Ayrıca yazar belirleme çalışmalarının da adli dilbilim incelemelerinin içinde olduğunu belirterek adli dilbilim uygulamalarının kapsamına katkı sağlarlar. Ayrıca adli dilbilimin kullanıldığı adli bir vaka örneği kullanarak yazı ve imza incelemelerinin önemine dikkat çekerler.

Öner, Cengiz ve Çetin (2017, s. 1-11), yazı ve imzanın yazarına yüklediği sorumluluklar üzerinde dururlar. Yazı ve imza sahteciliklerini, benzetme ve kopyalarının belirlenmesi için yapılan işlemleri, laboratuvar koşullarında yapılan inceleme yöntemlerini belirtirler. Son yıllarda gelişen inceleme yöntemleri ile yazı ve imza örneklerinin matematiksel yöntemlerle karşılaştırıldığını, bilgisayar ortamına aktarıldığını, kayıt güvenilirliğinin artırıldığını açıklamışlardır. Belge karşılaştırmaları için alınan örnek yazı ve imzaların alınma yöntemleri, yazma araçlarının özellikleri, inceleme yöntemleri ve

bilgisayar ortamına aktarılmaları konusunda kurgulanmış çalışma yaparlar. Elde ettikleri sonuçlara göre sayısal değer verilerek yapılan incelemelerin, yazar belirleme, değiştirme isteğini belirleme, karşılaştırma için alınan örnek yazı ve imzalarda kullanılan araçların, duruş biçimlerinin ve fiziki koşulların önemli olduğu sonuçlarına ulaşırlar. Bu çalışma, Türkiye’de yazı ve imza incelemelerindeki gelişmişliği, güvenilirliği ve doğru sonuçlara ulaşma olasılığının yüksek olduğunu ortaya koyması bakımından önem taşır.

Birincioğlu (2013, s. 22-29), adli belge incelemelerinin günümüzdeki durumu üzerinde durur. Kişinin el yazısının kimlik özelliği taşıdığını, kişiden kişiye farklılıklar gösterdiğini ve bu nedenle kişiye özel bir beceri olduğunu belirtir. El yazısının öznelliğini ortaya koyan özelliklerinin; eğim, yazıbirimler veya sözcükler arası uzaklık, yazıbirim boyutları, kıvrımları vb. olduğunu, veri tabanlarına bu bilgilerin işlendiğini ancak Türkiye’de gelişmiş ülkelerdeki gibi (A.B.D’de CEDAR ‘Centre of Excellence for Document Analysis and Recognition’ ve Almanya’da FISH ‘Forensic Information System for Handwriting’ gibi) bir veri tabanının olmadığını belirtir. Bu nedenle Türkiye’deki gelişmelerin yetersiz olduğu, raporlamalarda uzman kanılarının gerekçelerinin yazılmamasının tartışmalara ve kuşuklara neden olduğunu aktarır. Ayrıca 2013 yılında Polis Kriminal Laboratuvarları’nda İstanbul (30.000), Ankara (11.000) başta olmak üzere yaklaşık 55.000-60.000 dolayında, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı’nda 5.000-6.000 arasında dosya incelemesi yapıldığını bildirir. Yazı ve imza incelemelerinde ülkemizin dünya ile olan karşılaştırmasını yapması, eksiklikleri ve yapılması gerekenleri önermesi ile bu yapıt önemini korur.

Kurtaş (2013, s. 41-43), yazı ve imza incelemelerinde karşılaştırma belgelerinin önemine değinir. Karşılaştırılacak belge ile alınan örnek yazı ve imzaların benzer koşullarda alınması gerektiğine dikkat çeker. Senet üzerindeki bir imza ile boş bir kâğıda atılan imzanın aynı olamayacağını, bu nedenle de örnek ile belgenin aynı araçlardan oluşması gerektiğini belirtir. Örnek alınma sırasında şüphelinin ruhsal yönden rahatlığının sağlanması gerektiğini, ayakta, oturarak, çömelerek alınan örneklerin gerçeği yansıtmaya

olasılığının düşük olduğunu öne sürer. Ayrıca adli belge incelemelerinde kesin sonuçlar verilemeyeceğini, olasılıklardan güçlü olanın kanı olarak bildirildiğini aktarır. Kesin sonuç verilememesinin mahkemelerde tartışmalara yol açtığını belirtir. İncelenen belgelerin yazı ve imza özellikleri açısından dikkatle incelenmesi gerektiği, her dosyaya özgün sonuçlar verilerek bu tartışmaların sona erebileceği önerisini sunar.

Yukarıda anılan çalışmalar, tüm teknolojik gelişmelere, suç ile ilgili kanıtların sesli ve görüntülü kayıtlara yönelmesine karşın günümüzde halen yazı ve imzanın kullanımının sürdüğünü göstermektedir. Teknolojik alanlarda yazının kullanılması, elektronik imzaların yazışmalarda yerini alması yazı ve imzanın kullanım alanını genişletir. Dolayısıyla yazı ve imzanın adli olaylardaki varlığı da sürmektedir. Yazı ve imza, varlığını sürdürdüğü süreçte, adli dilbilim uygulamalarında yazı ve imza incelemeleri önemini korumaya sürecektir. Ulusal alanyazında, adli belge incelemelerinde adli dilbilimin kapsamına, uygulama ve inceleme yöntemlerine, yazı ve imza incelemelerinin önemine, belirlenen sorunlara ve eksikliklere, çözüm önerilerine yer verilmiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Coulthard (2005, s. 15-21), adli dilbilimin kapsam alanını, belge incelemeleri, adli soruşturma, anlatım alma ve mahkeme sırasındaki dilbilimsel incelemelerin yapılması, yazar belirleme, belge sahteciliklerinin belirlenmesi, sesbilim ile sesli kayıtların incelenmesi, konuşmacı tanıma, sözcük anlamlandırma gibi çok geniş olduğunu belirtir. Adli soruşturmaların yanı sıra tüze dilinin anlaşılabilir duruma dönüştürülmesinde de rol aldığını belirtir. Yazı ve imza incelemeleri yönünden adli belge incelemelerinde yaşanan sorunlara, yazarı belli olmayan bir belgenin incelenmesine, şüphelinin belirlenmesine, karşılaştırma yöntemi ile yazar belirleme çalışmalarının güçlüklerine değinmiştir (akt. Tanrıvere, 2016).

McMenamin (2002, s. 35-44), adli olaylardaki dilsel özelliklerin, inceleme ve uygulama yöntemleri üzerinde durmuştur. Dünya üzerindeki farklı yazma dillerinden,

abecelerinden ve okumalardan örnekler vererek dilsel özelliklerin adli olaylardaki etkilerine ve önemine değinmiştir. Adli belgelerin incelenmesi, yazar belirleme çalışmalarının yapılış yöntemlerini, belgeleri ve yazılanları anlamlandırma, kimliklendirme çalışmalarına yer vermiştir. İncelenen belgelerdeki dilsel biçem, dilbilgisi, sözdizimi, noktalama işaretleri, alanlar ve boşluk uzaklıkları bakımından incelenmesi gerektiği önerisinde bulunmuştur. Yazılı belge incelemelerinin yanı sıra sesbilim çalışmalarına da yer vermiştir. Bunun gerekçesi olarak da ses kayıtlarının gün geçtikçe artışı gösterir (akt. Tanrıvere, 2018).

Olsson (2004, s. 1-94), adli dilbilimine kuramsal bir yaklaşım göstermiştir. Adli dilbilimin belgelerin kanıt durumuna dönüştürme gücünü ortaya koymuştur. Yazarı belli olmayan bir belgeye yaklaşım, inceleme, karşılaştırma, kanı üretme sonrasında belgeyi anlamlandırma ve yazar belirleme uygulamaları biçiminde belirttiği adli dilbilim uygulamalarının kapsamının gün geçtikçe genişlediğini belirtir. Dilsel incelemelerle kanıtlara ulaşmanın ancak yazar belirleme çalışmalarındaki dikkatli uygulamalarla olanaklı olduğunu vurgular. Yazılı bir belgenin mahkemede kanıt olarak kullanılabilmesi için uygun koşullarda, doğru oranlarda, doğru kişilerden, doğru örnekler toplayarak karşılaştırılması ile olanaklı olduğunu belirtir. Ayrıca adli dilbilimin belge inceleme ile sınırlandırılmayacağını, tüze dilinin anlaşılabilmesi için adli dilbilimine gereksinim duyulduğunu belirtmiştir. Adli dilbilimin kapsamının ses veya görüntü inceleme, bilişim suçları, siber saldırıların incelenmesine kadar genişlediğini belirtir (akt. Gürsaçlı, 2015).

Uluslararası alanyazın, adli dilbilim kapsam alanının genişlediğini, gün geçtikçe de genişlemeyi sürdürdüğü yönündedir. Genellikle eski kayıtlar çoğunlukla metin incelemeleri, olayın çözümüne yönelik anlamlandırma çalışmaları olsa da son yıllarda sesli ve görüntülü kayıt incelemelerinde de artış olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi konularına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile desenlenmiştir. Doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu ya da olaylar hakkında bilgi içeren yazılı gereçlerin çözümlenmesiyle veri sağlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Çalışma için gerekli olan belgelere ulaşabilmek için Denizli Adliyesi'ne yazılı başvuru yapıp izin alınmıştır. Denizli Adliyesi belgeliğinde yapılan içerik çözümlenmesi sonucunda elde edilen, kavramsal olarak çalışmada gereksinim duyulacak yazı ve imza incelemelerine ilişkin uzman raporlarını içeren 19 belgeye ulaşılmıştır. Özgünlüğü kontrol edilen adli belgeler çalışmanın amacına yönelik derinlemesine inceleme ve çözümlenme için amaçlı örnekleme yöntemi ile çalışma içeriğine alınmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, yazı ve imza incelenmesini içeren adli belge inceleme uzman raporlarıdır.

Araştırmanın örneklemini ise, amaçlı örnekleme yöntemi çerçevesinde kişisel gizliliğe bağlı kalınarak Denizli ilindeki yazı ve imza incelenmesini içeren 19 adli belge inceleme uzman raporları oluşturmuştur.

Amaçlı örnekleme yöntemi “olasılı olmayan seçkisiz olmayan, çalışmanın amacına bağlı olarak daha varsıl veya ayrıntılı bilgilere ulaşarak derinlemesine araştırma yapılmasına, araştırmanın amacına uygun olarak örneklem büyüklüğü seçilmesine olanak sağlayan, sıklıkla nitel araştırmalarda kullanılan bilimsel örnekleme yöntemidir” (Büyüköztürk vd., 2012, s. 90).

3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda Denizli Adliyesi'ne yazı ve imza incelemelerine yönelik uzman raporlarının araştırmada kullanılabilmesi için dilekçe verilmiştir. Kişisel gizlilik ilkesine uyulması koşulu ile gerekli izin alınmıştır. Denizli Adliyesi Belgeliği'nde yer alan belgeler arasından yazı ve imza incelemesine yönelik belgeler ayrıştırılarak 19 belge elde edilmiştir. Belgeler, yazı ve imza incelemesi yapılanlar olarak iki sınıfa ayrılmıştır. Sınıflandırılan belgelerden uzman raporu görünümüleri elde edilmiştir.

Amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen 19 belge araştırmanın birinci alt problemi çerçevesinde çözümleme yaklaşımı, çözümleme aracı ve varılan kanılar açısından çözümlenmiştir. Çözümlemelerin daha anlaşılır kılınması açısından bulgulara ek olarak örnek belgeler açıklamalarıyla birlikte verilmiştir. Uzman raporu görünümünde kişisel gizliliğin korunması için bazı kısımlar kapatılmıştır. Araştırmada çözümlenen veriler sıklık ve yüzdeler olarak da belirtilmiştir. Belgeler araştırmanın ikinci alt problemi çerçevesinde yazı ve imza karşılaştırma yaklaşımları açısından çözümlenmiş ve örnek belgeler sunulmuştur. Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde uzman raporlarının özelliklerine yönelik görünüm çözümlenmiş ve örnekleri açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Araştırmanın amacı, adli belge uzman inceleme raporlarında yazı ve imza inceleme yaklaşımlarına ilişkin bir görünüm sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, yöntem bölümünde belirtilen araçlarla elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular alt problemlere göre tablo, örnek belge ve açıklamalar verilerek yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “*Adli belge inceleme uzman raporları; çözümlene yaklaşımı, çözümlene araçları ve varılan kanı açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?*” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümlene sonucu elde edilen bulgular tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4. 1. *Adli Belgelere İlişkin Uzman Raporlarında Yazı ve İmzaya İncelemelerine Yönelik Yaklaşım ve Araçlar*

		Belgede İmza Sahteciliği	Belgede Yazı Sahteciliği	Düzmece (Tanzim) Belge	Belgede Değişiklik (Tahrifat)
İnceleme Sayısı		15	14	5	3
Çözümleme Yaklaşımı		İmza İnceleme Deney Yöntemi (Kaligrafik Yöntem)	El Yazısı İnceleme Deney Yöntemi (Grafolojik Yöntem)	Belge İnceleme Deney Yöntemi (Filigran Yöntem)	Belge, El Yazısı ve İmza İnceleme Yöntemi
Çözümleme Aracı		Büyüteç, Stereo Mikroskop	Belge İnceleme Aygıtı, Mikroskop	Belge İnceleme Aygıtı, Stereo Mikroskop, Morötesi Işık Kaynağı	Büyüteç, Stereo Mikroskop, Belge İnceleme Aygıtı, Morötesi Işık Kaynağı
Kanıya Varılan Dosyalar	Şüpheliye İlişkin	7	4	Sahte 3	Değiştirilmiş 3
	Şüpheliye İlişkin Değil	4	6	---	---
Kanıya Varılmayan Dosyalar		4	4	2	---

Tablo 4.1’de çözümlene yaklaşımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde imza sahteciliğine yönelik 15 belgenin “İmza İnceleme Deney Yöntemi (Kaligrafik Yöntem)”, belgede yazı sahteciliğine yönelik 14 belgenin “el yazısı inceleme deney yöntemi (grafolojik yöntem)”, düzmece belge incelemesine yönelik 5 belgenin

“belge inceleme deney yöntemi (filigran yöntem)” ve belgede değişiklik incelemelerine yönelik 3 belgenin “el yazısı ve imza inceleme yöntemi” ile çözümlendiği görülmektedir.

Çözümleme aracı olarak imza sahteciliğine yönelik çözümlenelerde büyüteç ve stereo mikroskop, yazı sahteciliğine yönelik çözümlenelerde belge inceleme aygıtı ve mikroskop çözümlenelerde düzmece belge çözümlenmesinde belge inceleme aygıtı, stereo mikroskop ve morötesi ışık kaynağı çözümlenelerde belge inceleme aygıtı, büyüteç, stereo mikroskop, belge inceleme aygıtı ve morötesi ışık kaynağı kullanıldığı görülmüştür.

İmza sahteciliğine yönelik yapılan çözümlenelerde 7 belgede yer alan imzaların şüpheliye ilişkin olduğu, yazı sahteciliğine yönelik ile yapılan çözümlenelerde 4 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olduğu, düzmece belgeye yönelik yapılan çözümlenelerde 3 belgenin düzmece olduğu, belgede değişiklik yönünden çözümlenen 3 belgenin de değiştirilmiş olduğu görülmüştür.

İmza sahteciliğine yönelik yapılan çözümlenelerde 4 belgede yer alan imzaların şüpheliye ilişkin olmadığı, yazı sahteciliğine yönelik ile yapılan çözümlenelerde 6 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olmadığı görülmüştür.

İmza sahteciliğine yönelik yapılan çözümlenelerde 4 belgede yer alan imzalara ilişkin kanıya varılamadığı, yazı sahteciliğine yönelik ile yapılan çözümlenelerde 4 belgede yer alan yazılara ilişkin kanıya varılamadığı, düzmece belgeye yönelik yapılan çözümlenelerde 2 belgeye ilişkin kanıya varılamadığı görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “*Adli belge incelemelerine yönelik uzman raporlarında şüpheliye ilişkin el yazısı ve imza karşılaştırmaları nasıldır?*” biçiminde oluşturulmuştur.

Adli olay belgelerinde yazı ve imzaya yönelik incelemeler, huzurda alınan ve samimi kıyaslama örnekleri ile adli belgedeki yazı ve imzanın karşılaştırılması yaklaşımı ile yapılır. Yazı ve imzanın karşılaştırılması yaklaşımında yazıbirim biçimleri, eğimleri,

yazıbirim ve sözcük aralıkları, başlama ve bitirme çizgileri, kıvrımları, basınç, kalem hareketleri, kâğıt üzerindeki düzenlenişi, çıkıntılar, boşluklar, eklemeler, sıralama ve heceleme, noktalama işaretleri, biçem ve dilbilgisinin dikkate alındığı görülmüştür. Yapılan incelemelerde; istemli değiştirme, yazma araçlarını tutuş farklılıkları (sağ el-sol el yazışları), farklı fiziki koşullarda (oturarak, ayakta vb.), farklı sözcük ve sözdizimlerinde aynı yazıbirimin yazışları gibi ayrıntıların incelendiği görülmüştür.

Aşağıda araştırmanın ikinci alt problemine yönelik adli belge incelemeleri uzman raporlarında şüpheliye ilişkin el yazısı ve imza karşılaştırmaları görünümüleri yer almaktadır. Belge incelemelerinde şüpheliye ilişkin el yazısı örnekleri ile karşılaştırma yönteminin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Şüphelinin farklı duruşlarla, iki ayrı elle ve farklı yazı araçları ile verdiği örnekler, soruşturmaya konu olan belgedeki yazı ve imza ile karşılaştırılır. Karşılaştırmalar yazıbirimlerin yazılış biçimleri, aralarındaki boşluklar, sözdizim, dilbilgisi ve yazım kuralları yönünden doğrudan gözle ve mercekli inceleme aygıtlarıyla laboratuvar ortamında yapılır.

Aşağıda soruşturma kapsamında şüpheliden arka arkaya alınan 20 tane yazı, imza ve sayı örnekleri yer almaktadır. Karşılaştırma için şüpheliden alınan örneklerin 5'inin aynı gün içinde arka arkaya sağ eli ile oturarak, 6'sının sağ eli ile ayakta, 4'ünün sol eli ile ayakta, 5'inin sol eli ile oturarak alındığı görülmektedir (Bkz. şekil 4.1, şekil 4.2, şekil 4.3, şekil 4.4, şekil 4.5, şekil 4.6, şekil 4.7, şekil 4.8, şekil 4.9, şekil 4.10).

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI		[REDACTED]	
YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN	[REDACTED]	TE 20-4	[REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER	Polis Merkezi Amirliği		
Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci	Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci		
Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK	Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK		
Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK	Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK		
Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda	Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda		
Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda	Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda		
Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz	Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz		
Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz	Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz		
53700 53700 53700 53700 53700	53700 53700 53700 53700 53700		
53700 53700 53700 53700 53700	53700 53700 53700 53700 53700		
2042016 2042016 2042016 2042016	2042016 2042016 2042016 2042016		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile oturtarak yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.	Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile oturtarak yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.		
29.12.2015	29.12.2015		

Şekil 4. 1. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 1

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI		[REDACTED]	
YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN	[REDACTED]	TE 20-4	[REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER	Polis Merkezi Amirliği		
Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci	Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci		
Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci	Kamil Keleşci Kamil Keleşci Kamil Keleşci		
Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK	Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK		
Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK	Ali TÜRK Ali TÜRK Ali TÜRK		
Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda	Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda		
Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda	Cenar mayda Cenar mayda Cenar mayda		
Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz	Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz		
Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz	Elli üçbin Yedi yüz Elli üçbin Yedi yüz		
53700 53700 53700 53700	53700 53700 53700 53700		
53700 53700 53700 53700	53700 53700 53700 53700		
2042016 2042016 2042016 2042016	2042016 2042016 2042016 2042016		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	5 5 5 5 5 5 5 5 5 5		
Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile oturtarak yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.	Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile oturtarak yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.		
29.12.2015	29.12.2015		

Şekil 4. 2. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 2

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [Redacted] Polis Merkezi Amirliği. 1F 20/4

YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [Redacted]

Kamil Keleş Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş Kamil Keleş

Abi Türk Abi Türk Abi Türk Abi Türk
Ali Türk Ali Türk Ali Türk
Abi Türk Abi Türk Ali Türk

Cane mayda Cane mayda Cane mayda
Cane mayda Cane mayda Cane mayda

53700 53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700 53700

Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz
Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz

20 4 2016 20 4 2016 20 4 2016
K K K K K K K K K K K K K K K K

Adı geçen [Redacted] sağ eli ile oturarak yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [Redacted] Polis Merkezi Amirliği. 1F 20/4

YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [Redacted]

Kamil Keleş Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş Kamil Keleş

Abi Türk Abi Türk Abi Türk
Abi Türk Abi Türk Abi Türk

Cane mayda Cane mayda Cane mayda
Cane mayda Cane mayda Cane mayda

Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz
Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz

53700 53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700 53700

20 4 2016 20 4 2016 20 4 2016
K K K K K K K K K K K K K K K K

Adı geçen [Redacted] sağ eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

Şekil 4. 3. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 3

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [Redacted] Polis Merkezi Amirliği. 1F 20/4

YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [Redacted]

Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş
Abi Türk Abi Türk Abi Türk
Abi Türk Abi Türk Abi Türk

Cane mayda Cane mayda Cane mayda
Cane mayda Cane mayda Cane mayda

Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz
Elli üç bin Yedi yüz Elli üç bin Yedi yüz

53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700

20 4 2016 20 4 2016 20 4 2016
K K K K K K K K K K K K K K K K

Adı geçen [Redacted] sağ eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [Redacted] Polis Merkezi Amirliği. 1F 20/4

YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [Redacted]

Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş
Kamil Keleş Kamil Keleş
Abi Türk Abi Türk Abi Türk
Abi Türk Abi Türk Abi Türk

Cane mayda Cane mayda
Cane mayda Cane mayda

53700 53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700 53700

20 4 2016 20 4 2016 20 4 2016
K K K K K K K K K K K K K K K K

Adı geçen [Redacted] sağ eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

Şekil 4. 4. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 4

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [REDACTED] Polis Merkezi Amirliği. Tarih: 29.12.2015

Kamil Keçeci Kamil Keçeci
Kamil Keçeci Kamil Keçeci
A: TÜRK A: TÜRK
A: TÜRK A: TÜRK
Caner mayda Caner mayda
Caner mayda Caner mayda
53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700
204206 204206 204206 204206
55 55 55 55
55 55 55 55
55 55 55 55

Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [REDACTED] Polis Merkezi Amirliği. Tarih: 29.12.2015

Kamil Keçeci Kamil Keçeci
Kamil Keçeci Kamil Keçeci
A: TÜRK A: TÜRK A: TÜRK
A: TÜRK A: TÜRK A: TÜRK
Caner mayda Caner mayda
Caner mayda Caner mayda
53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700
204206 204206 204206 204206
55 55 55 55
55 55 55 55
55 55 55 55

Adı geçen [REDACTED] sağ eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

Şekil 4. 5. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 5

YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [REDACTED] Polis Merkezi Amirliği. Tarih: 29.12.2015

Kamil Keçeci Kamil Keçeci
Kamil Keçeci Kamil Keçeci
A: TÜRK A: TÜRK
A: TÜRK A: TÜRK
Caner mayda Caner mayda
Caner mayda Caner mayda
53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700
204206 204206 204206 204206
55 55 55 55
55 55 55 55
55 55 55 55

Adı geçen [REDACTED] sol eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

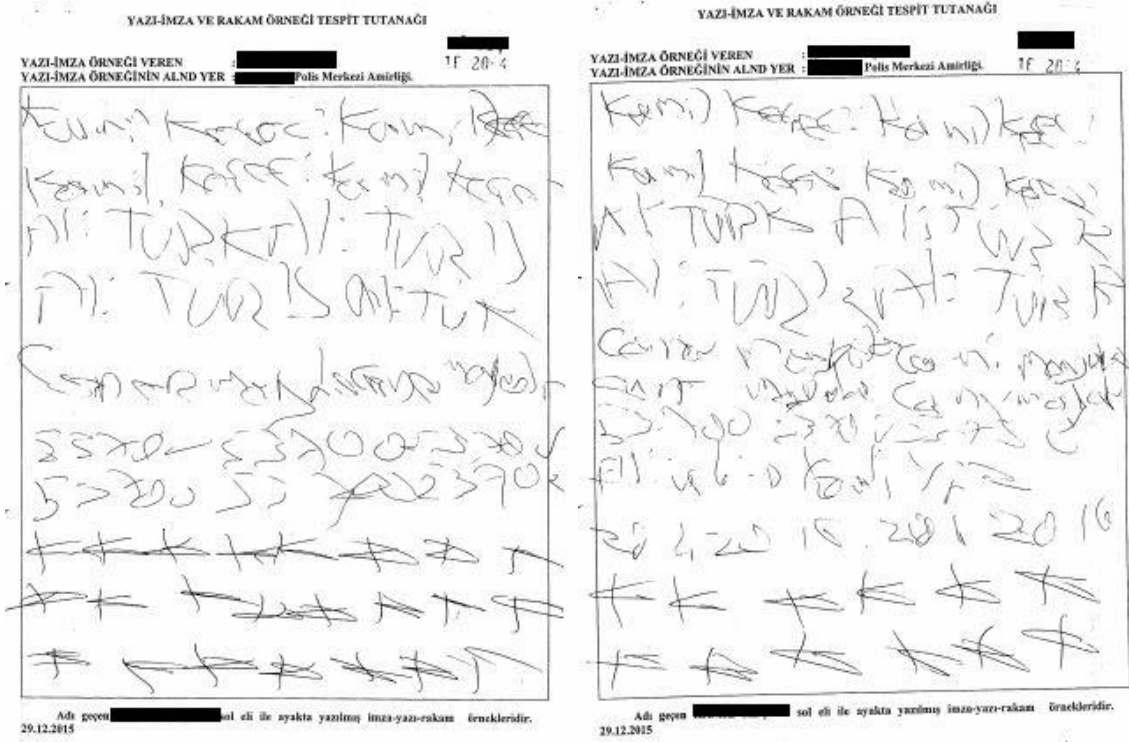
YAZI-İMZA VE RAKAM ÖRNEĞİ TESPİT TUTANAĞI

YAZI-İMZA ÖRNEĞİ VEREN : [REDACTED]
YAZI-İMZA ÖRNEĞİNİN ALINDI YER : [REDACTED] Polis Merkezi Amirliği. Tarih: 29.12.2015

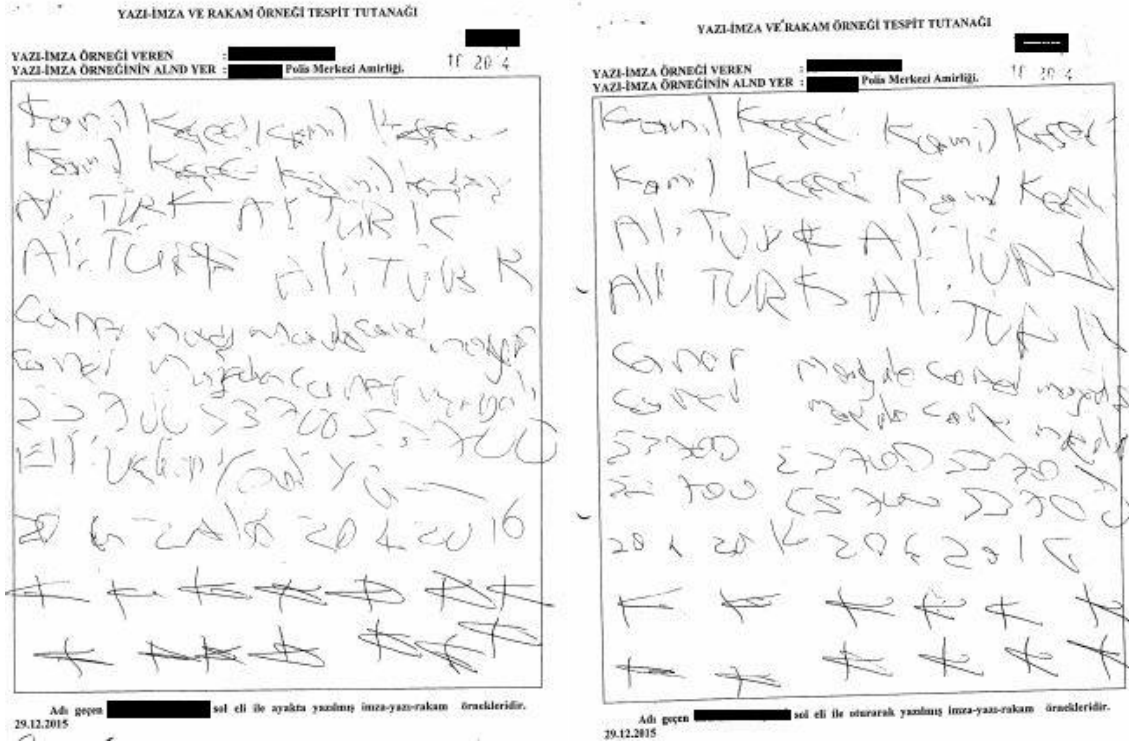
Kamil Keçeci Kamil Keçeci
Kamil Keçeci Kamil Keçeci
A: TÜRK A: TÜRK
A: TÜRK A: TÜRK
Caner mayda Caner mayda
Caner mayda Caner mayda
53700 53700 53700 53700
53700 53700 53700 53700
204206 204206 204206 204206
55 55 55 55
55 55 55 55
55 55 55 55

Adı geçen [REDACTED] sol eli ile ayakta yazılmış imza-yazı-rakam örnekleridir.
29.12.2015

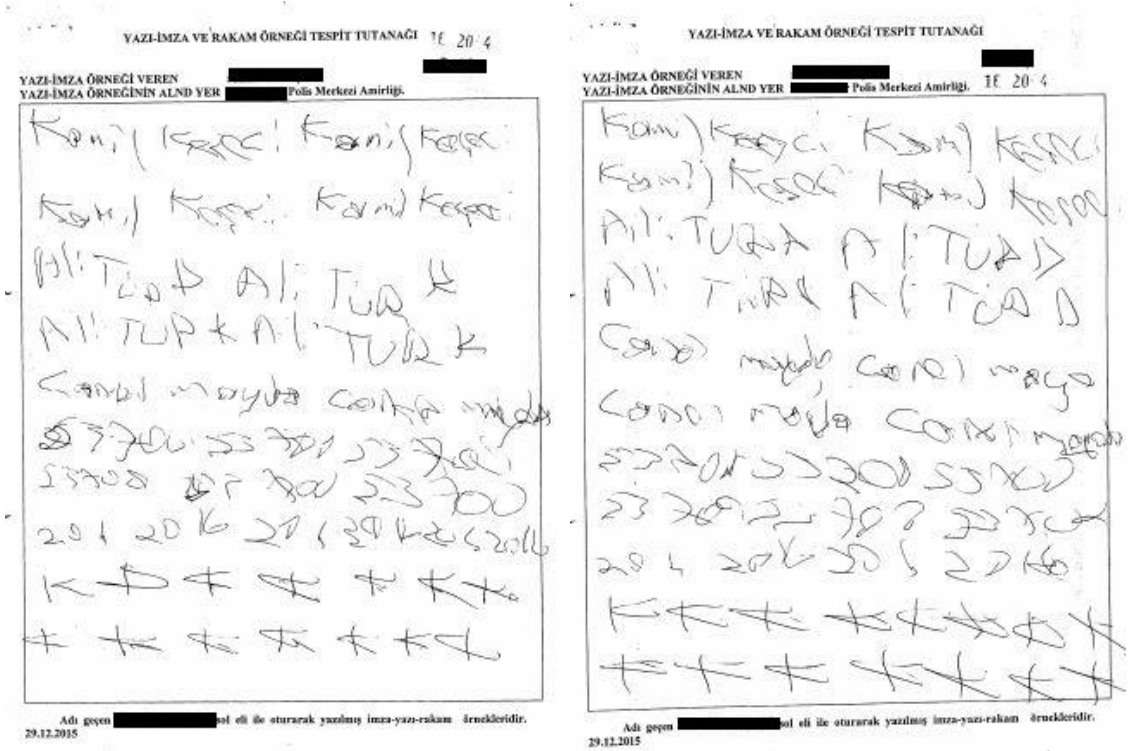
Şekil 4. 6. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 6

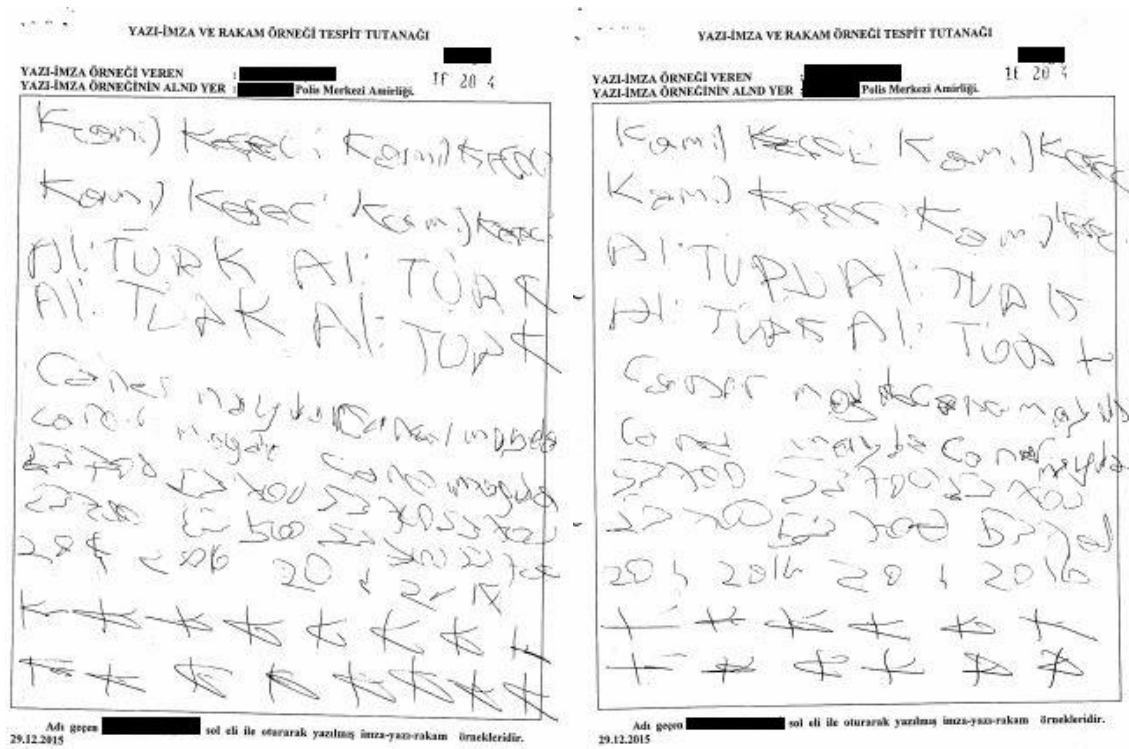
Şekil 4. 7. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 7

Şekil 4. 8. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 8

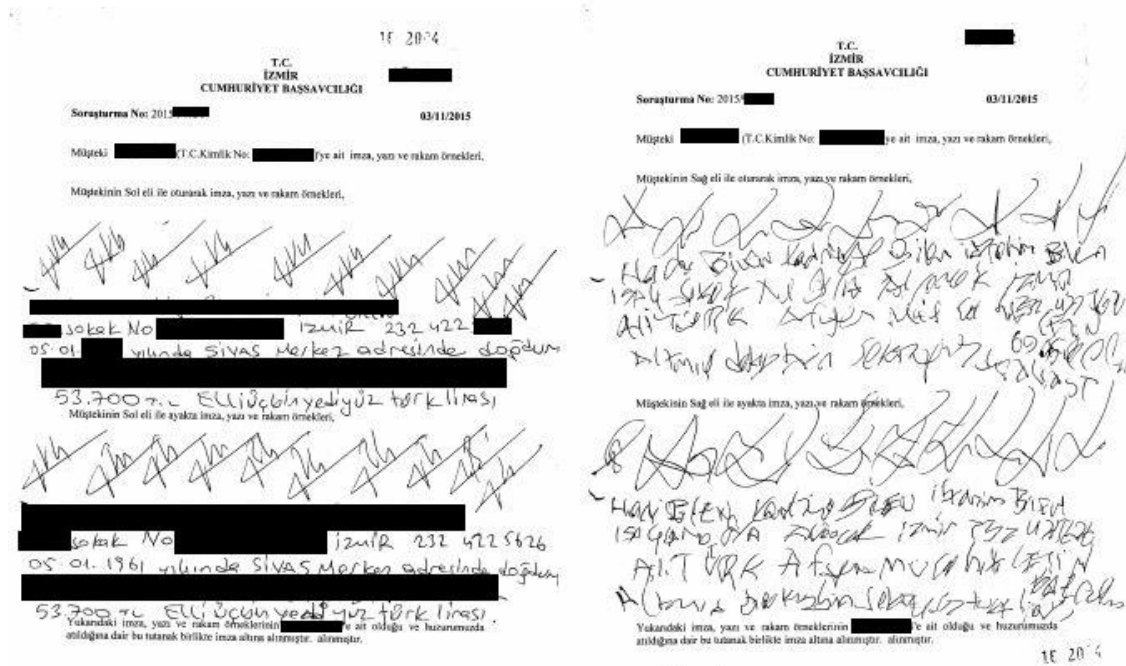
Şekil 4. 9. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 9

Şekil 4. 10. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 10

Uzmanların aynı şüpheliden günün değişik anlarında aynı duruşla ve aynı eli ile alınmasının amacı istemli değişiklik yapıp yapılmadığını belirlemektir. Aynı eli ile değişik duruşlarda örnek alınmasının amacı ise soruşturmaya konu olan belgeyi hangi duruşta yazdığını belirlemektir. Yukarıda yer alan görünümeler incelendiğinde yazı, imza ve sayılarda değişiklikler olduğu görülmektedir. Arka arkaya alınan örneklerle şüphelinin istemli değişikliklerini sürdürebilme olasılığı en aza indirgenmektedir. Örnekler ile karşılaştırılan belgedeki benzerlikler veya ayrışmalar yazan öznenin belirlenmesi için önemlidir.

Aşağıda başka bir soruşturma kapsamında şüpheliden alınan 2 tane yazı, imza ve sayı örnekleri yer almaktadır. Bunların 1'i sağ ve sol eli ile (aynı belge, iki elden alınan örnekleri içermektedir) oturarak, 1'i de sağ ve sol eli ile (aynı belge, iki elden alınan örnekleri içermektedir) ayakta alınan yazı, imza ve sayı örnekleri yer almaktadır (Bkz. Şekil 4.11).

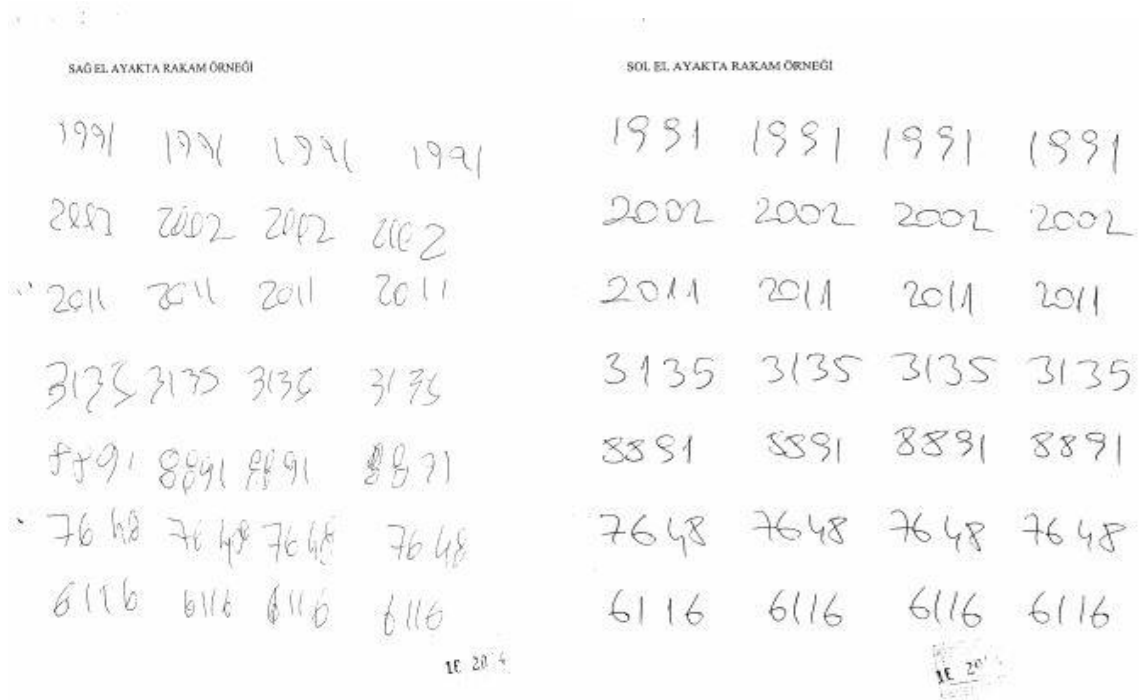

Şekil 4. 11. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 11

Yukarıda yer alan görünümeler incelendiğinde, şüphelinin sağ elinden çıkan ürünlerin karmaşıklığı, düzensizliği ve tutarsızlığı bireyin sol elini daha iyi kullandığı

izlenimi verdiği görülmektedir. Şüphelinin solak olma olasılığının yüksek olduğu kanısı oluşturduğu görülmüştür.

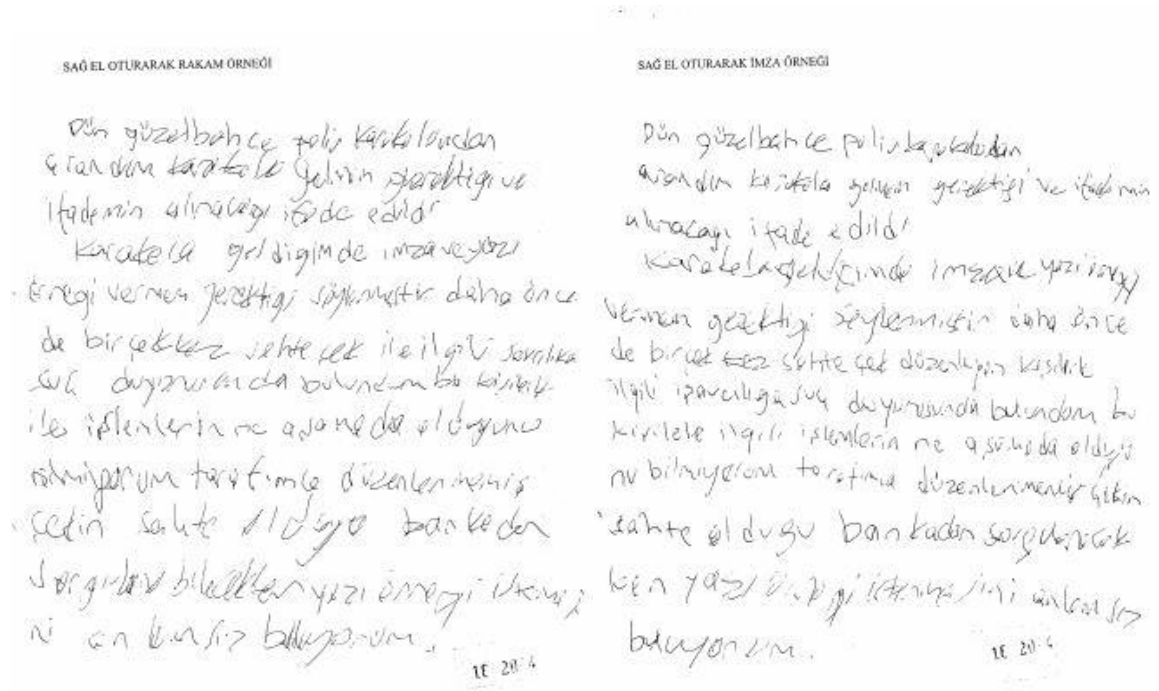
Aşağıda yer alan görünüm, aynı kişinin, ayakta iki ayrı eli ile verdiği sayı örneklerini içermektedir. Şüphelinin iki eli ile yazdığı sayılar arasında biçimsel ayrımlar dikkat çekicidir. Sol eli ile yazdığı sayılar birbirine benzemekte, tutarlılık göstermektedir.

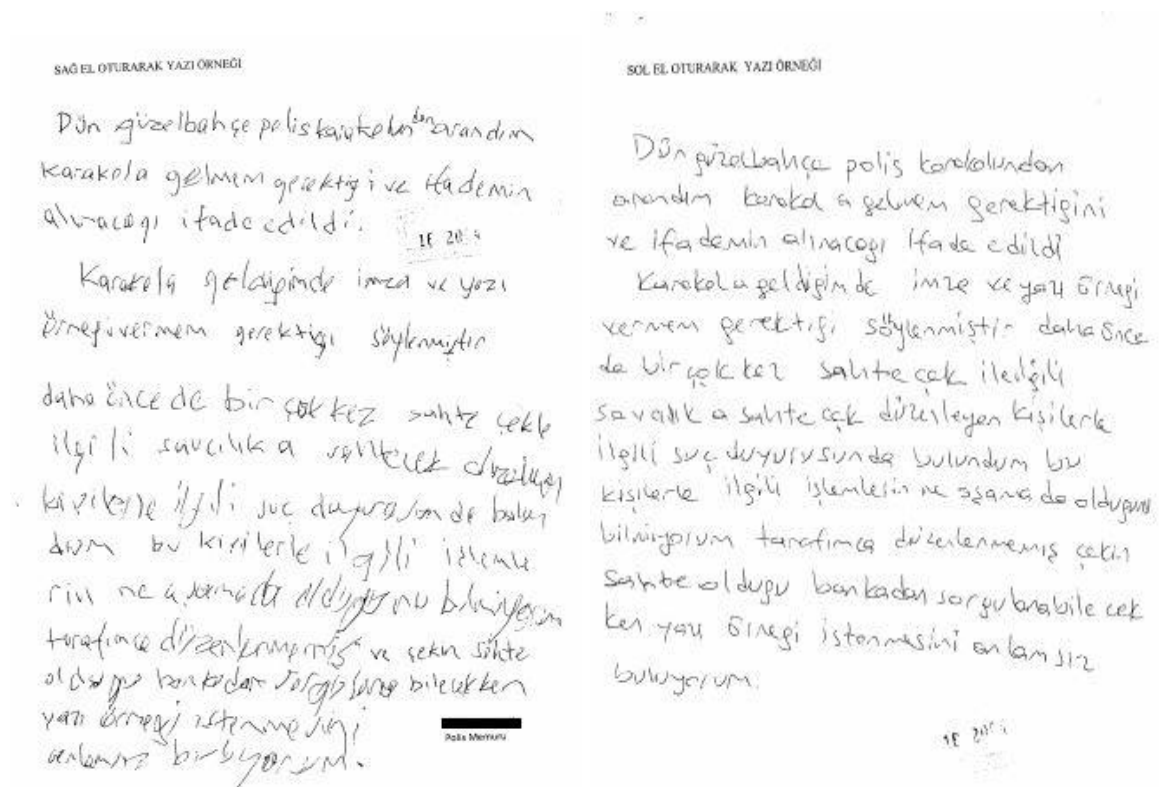
Şekil 4. 12. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 12

İncelemeye konu olan belge ile alınan örnekler karşılaştırıldığında sayılar arasındaki ayrımlar ve benzerlikler değerlendirilir. Belgedeki sayıların yazım biçimleri ile örnekteki sayıların biçimleri karşılaştırılarak şüphelinin elinden çıkıp çıkmadığına bakılır. Ayrıca kişinin sol elini daha iyi kullanabiliyor olması önemli bir ayrıntı olabilir.

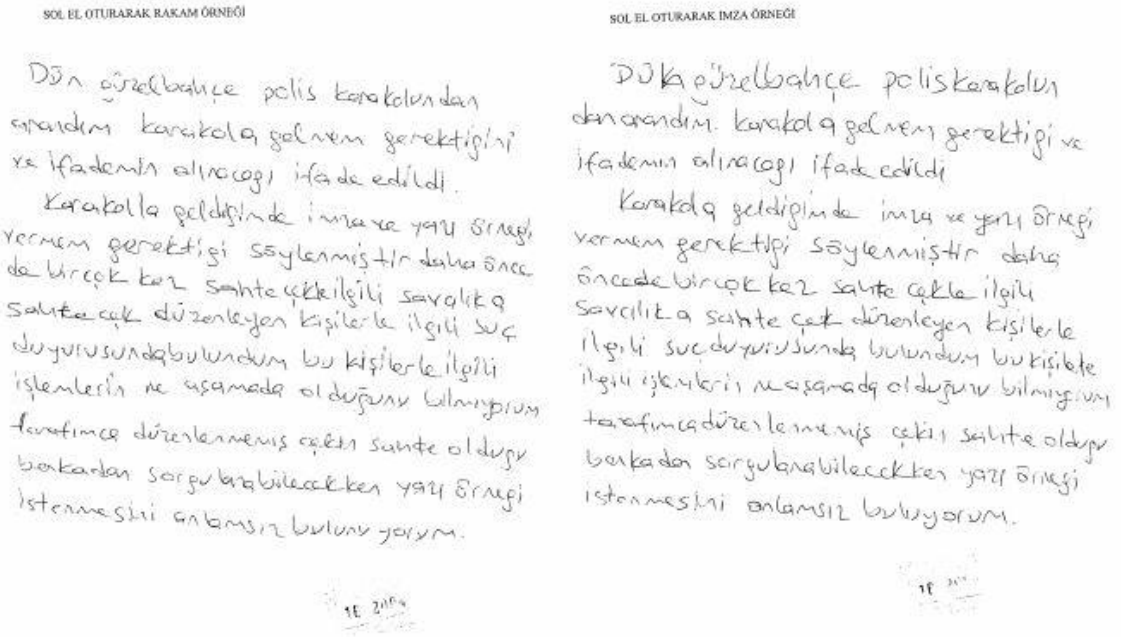
Aşağıdaki görünümde günün değişik anlarında şüphelinin iki ayrı eli ile oturarak yazdığı 3'er örnek (Bkz. şekil 4.13, şekil 4.14, şekil 4.15) ve iki ayrı eli ile ayakta yazdığı 1'er örnek (Bkz. şekil 4.16) yer almaktadır.

Şekil 4.13. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 13

Şekil 4.14. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 14

Şekil 4.15. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 15

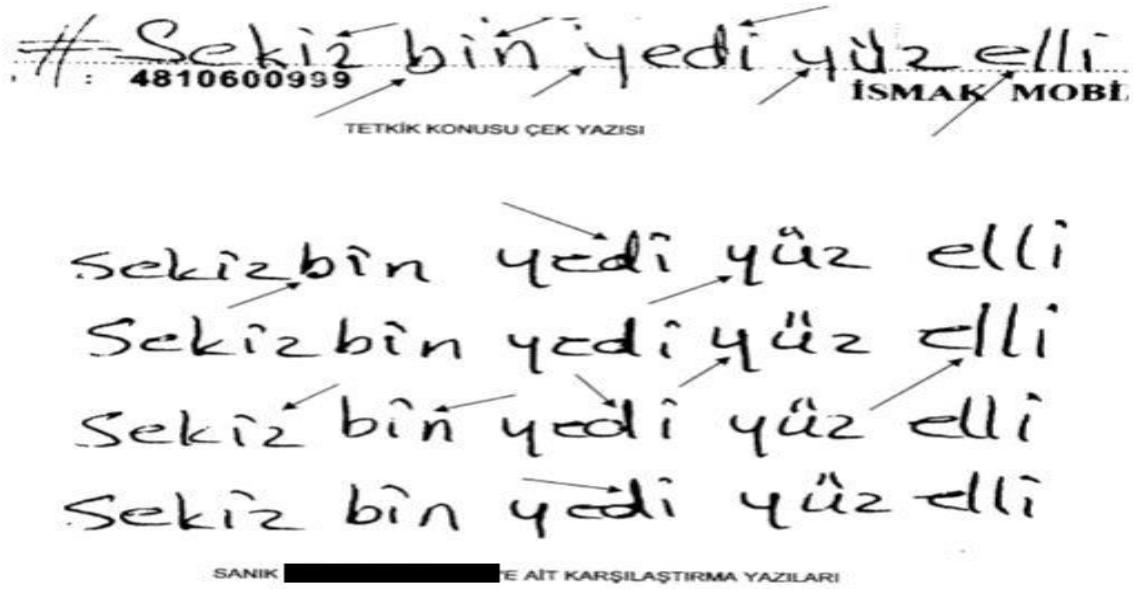

Şekil 4.16. Farklı biçimlerde huzurda alınan yazı-imza ve sayı görünümü örnek 16

Yukarıda yer alan görünümelerde, şüphelinin değişik duruşlarda iki elinden de alınan örnekler görülmektedir. Şüpheliden alınan örneklerin, soruşturmaya konu olan

belgedeki yazı, imza ve sayılar ile karşılaştırıldığı görülmektedir. Arka arkaya alınan örneklerle şüphelinin öznel yazım biçimi belirlendiği, soruşturmaya konu olan belgedekilerle karşılaştırıldığı görülmüştür. Laboratuvar ortamında yazıbirim özelliklerine (eğimi, aralıkları, noktalama yöntemi gibi) göre benzerlikler ve ayrımlar ortaya çıkarıldığı görülmüştür.

Adli belge ile karşılaştırma örneğinin incelenmesinde yazıbirimlerin yazılış biçimleri, yazıbirimler arasındaki aralıklar, sözcükler arasındaki aralıklar, yazım ve dilbilgisi kuralları dikkate alındığı görülmüştür. Aşağıdaki görünümde soruşturmaya konu olan belgede yer alan yazıbirimlerin, şüpheliden alınan örnekteki yazıbirimler ile karşılaştırması yer almaktadır.

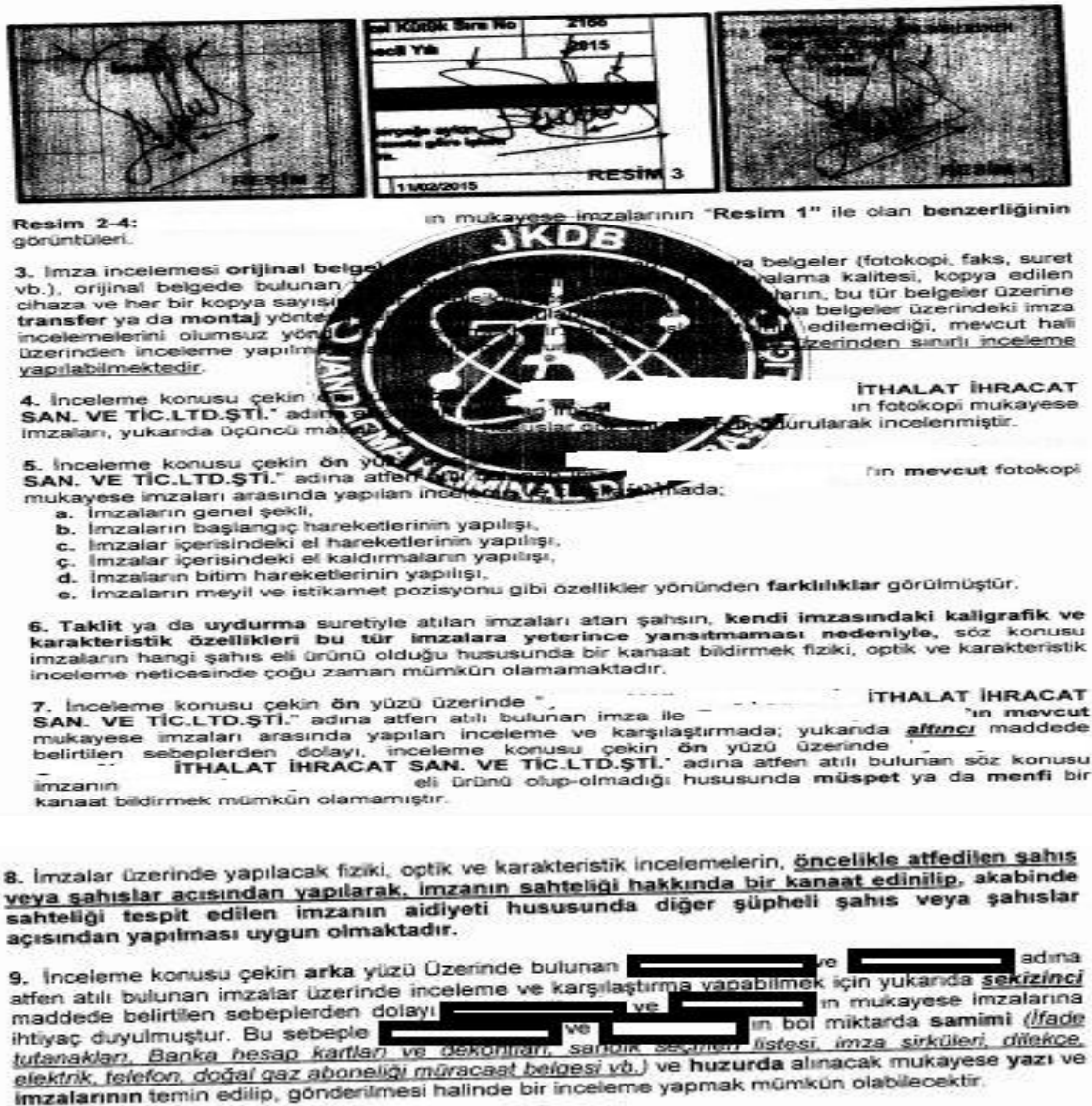

Şekil 4.17. Adli belge ile karşılaştırma yazıları örneği

Yukarıdaki görünümde yer alan işaretlemeler, yazıbirimlerin benzerliklerini, ayrımlarını, kıvrımlarını, eğimlerini göstermektedir. Örneğin “b” yazıbiriminin birleşme yeri, “i” yazıbiriminin üstünde nokta yerine yana eğik çizgi seçilmesi, “y” yazıbiriminin aşağı doğru düz bir çizgi ile çizilmesi, “d” yazıbiriminin dikey çizgisindeki ikili görünüm, “l” yazıbirimindeki eğimler belirleyici özellikte olduğu görülmüştür (Bkz. Şekil 4.17).

Adli belgelerin yazı-imza yönünden değerlendirildiği durumlarda adli belgedeki yazı ve imzada yazara ilişkin öznel özellikler arandığı, adli belgede kişiye ilişkin belirleyici bir özelliğe rastlanılmadığı durumlarda incelemenin güçleştiği ve kanı oluşturacak bir sonuca ulaşılamadığı görülmüştür (Bkz. Şekil 4.18). İmzanın benzetildiğinin, başkası tarafından atıldığıının belirlenebilmesi için adli belgedeki imzanın kişiye özgü özellikler taşıması gerekir.

Aşağıda yer alan görünüm, soruşturmaya konu olan belgedeki imzanın ayırıcı niteliklerini belirlemek için şüpheliden alınan imza örneklerini içermektedir. Uzmanların şüpheliden alınan imza örnekleri ile belgede yer alan imzayı karşılaştırdıkları görülmüştür.

Şekil 4. 18. Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 1

Yukarıda yer alan görünümde, imzanın özellikleri yönünden inceleme yapıldığı, örnek imza ile belgede yer alan imza karşılaştırıldığı görülmüştür. Mercekli araçlar ve aygıtlar ile yapılan incelemelerde, imzanın öznel ve özgün nitelikler taşıması nedeniyle herhangi bir sonuca ulaşılamadığı görülmüştür. Ancak örnek imza ile belgedeki imzanın başlangıç noktası, çizgilerin dönüşleri, eğmeçleri ve sonlandırma biçimi yönünden ayrımlar içerdiği, bu nedenle şüpheli elinden çıkmadığı kanısı oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca raporda diğer şüphelilerden de imza örneği alınması önerisine yer verilmiştir (Bkz. Şekil 4.18).

Aşağıda yer alan görünümde imza incelemesine yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. İmzaların başlangıç noktaları, imza atış sırasında duraklama, çizgilerin dönüş açıları, eğmeçleri ve sonlandırma biçimleri değerlendirildiği görülmüştür (Bkz. Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 2

Şekil 4.19'da görülen imza para yerine geçen bir belgenin arka yüzüne atılan imzaya yönelik bir incelemedir. Adın baş yazıbirimini taşıması, baş yazıbirimin çizim biçimindeki öznellik, çizgisel özellikleri nedeniyle kişiye özeldir. Yatay çizginin geçiş yeri, imza bitiş çizgileri ile oluşturduğu açılar yönünden değerlendirildiğinde kanı oluşturucu nitelik kazandığı görülmüştür.

Şekil 4.18'teki imza örnekleri ve şekil 4.19'daki soruşturmaya konu olan belgenin ön yüzündeki imzaya ve karşılaştırma imzalarına ilişkindir. Para yerine geçen belgenin arka yüzündeki imzanın şüpheli kişiye ilişkin olduğu yönünde kanı oluşsa da ön yüzündeki imzaların ilgili kişiye ilişkin olup olmadığı konusunda herhangi bir kanı oluşmadığı görülmüştür. Bunun nedeni, adli belgedeki imzanın taşıdığı belirleyici özellikleri, örnek imzaya isteyerek yansıtmaması ya da imzayı benzetme çabasındaki kişinin bu özellikleri yansıtamaması nedeniyle herhangi bir kanı oluşturmadığı yönündedir.

Aşağıda yer alan görünümde, soruşturmaya konu olan belgedeki imza ile şüpheliden alınan örnek imzanın karşılaştırması görülmektedir. İnceleme sırasında imzaların başlangıç noktaları, çizgilerin dönüş açıları, yönleri, işleklikleri, eğmeçleri ve sonlandırma biçimleri karşılaştırıldığı görülmüştür (Bkz. Şekil 4.20).

İMZA İNCELEMESİ
 İnceleme konusu çekin arka yüzü üzerinde [REDACTED] adına atfen atılı bulunan imza ile [REDACTED]'in mukayese imzaları arasında yapılan inceleme ve karşılaştırmada;
 1. İmzaların genel şekli ve işleklik derecesi,
 2. İmzaların başlangıç hareketlerinin yapılışı,
 3. İmzalar içerisindeki dairesel dönüş hareketinin yapılışı,
 4. İmzalardaki yatay çekiliş hareketinin yapılışı,
 5. İmzalar içerisindeki bukleli hareketlerin yapılışı gibi özellikler yönünden benzerlikler görülmüş olup, inceleme konusu çekin arka yüzü üzerinde [REDACTED] adına atfen atılı bulunan imzanın [REDACTED] ELİ ÜRÜNÜ OLMASININ KUVVETLE MUHTEMEL OLDUĞU kanaatine varılmıştır. (Resim: 1-3)

Şekil 4. 20. Adli belge incelemelerinde karşılaştırma imzası örnek 3

Yukarıda yer alan görünümde, soruşturmaya konu olan belgedeki imza ile şüpheliden alınan örnek imzaların başlangıç noktaları, çizgilerin dönüş açıları, yönleri, işleklikleri, eğmeçleri ve sonlandırma biçimleri incelenerek belgedeki imzanın şüpheli elinden çıkmış olma olasılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Şekil 4.20).

Şekil 4.20'deki imza çizgisel özelliklerden oluşuyor olsa da çizgilerin kişiye özgü özellikler taşıması inceleme sonucunda bir kanı oluşmasını sağladığı görülmüştür.

İmzadaki dikey ve yatay çizgiler, çizgiler arasındaki uzaklıklar, dönüş yerleri, üst üste getirme ve karşılaştırma yöntemleri ile incelendiğinde olası bir kanı vermiştir.

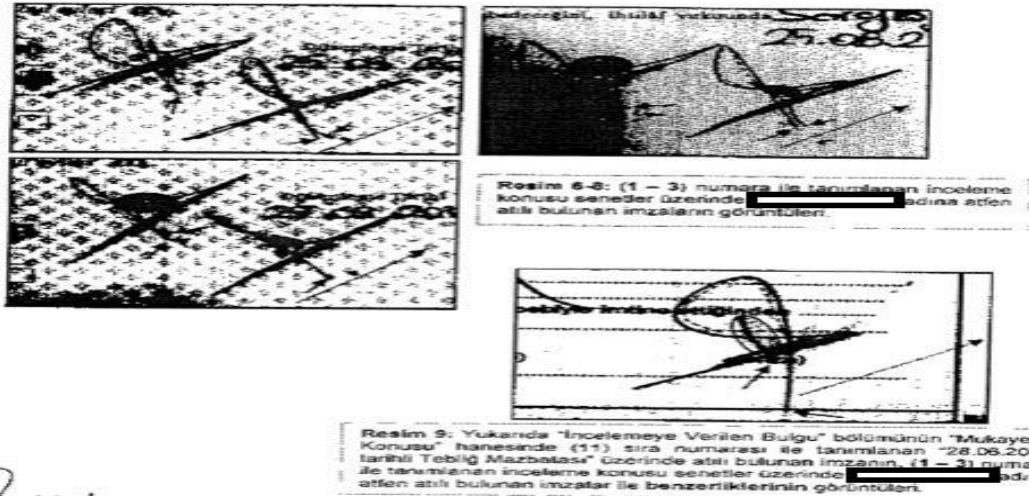
Aşağıda yer alan 6 görünüm, soruşturmaya konu olan belgelerdeki imzalar ile değişik duruşlarda, şüphelinin iki eli ile ayrı ayrı verdiği imza örneklerini içermektedir (Bkz. şekil 4.21, şekil 4.22, şekil 4.23, şekil 4.24, şekil 4.25).

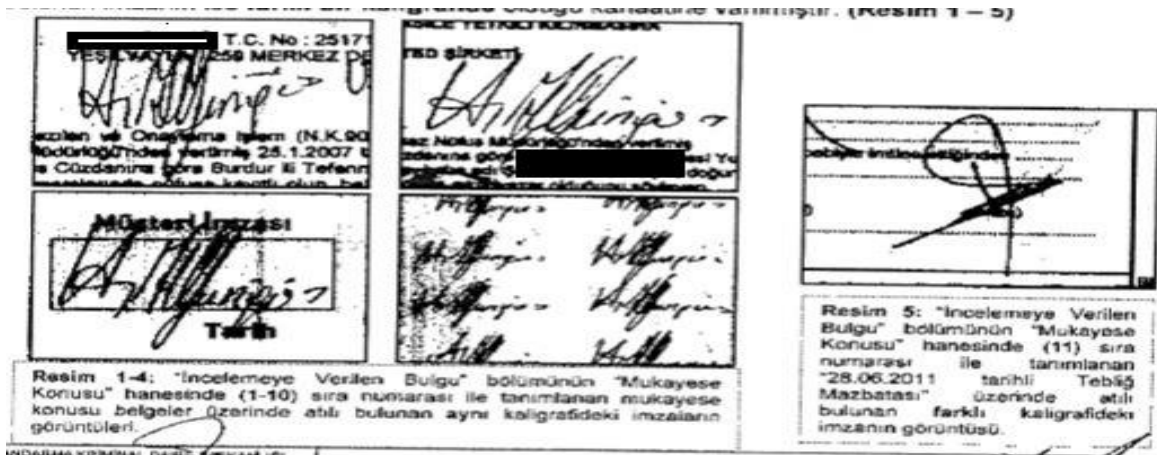
Şekil 4. 21. Huzurda alınan imza görünümü örnek 1

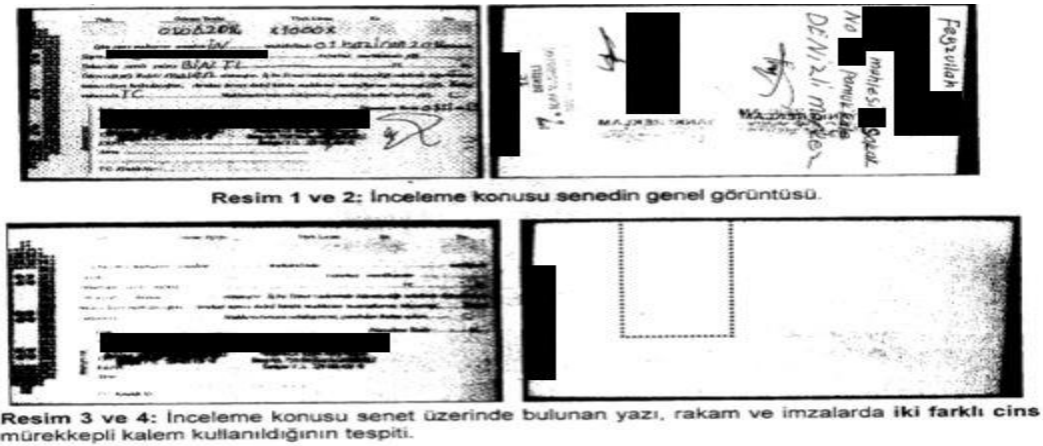
Şekil 4. 22. Huzurda alınan imza görünümü örnek 2

Şekil 4. 23. Huzurda alınan imza görünümü örnek 3

Şekil 4. 24. Huzurda alınan imza görünümü örnek 4

Şekil 4. 25. Huzurda alınan imza görünümü örnek 5

Yukarıda yer alan görünümde, şüpheliden değişik duruşlarda alınan imza örneklerin soruşturmaya konu olan belgedeki imzalar ile karşılaştırıldığı görülmüştür. Örnek imzalardan oluşturulan dizide benzerlik ve ayrımlar içeren imzaların değerlendirildiği görülmüştür. Şüphelinin soruşturma öncesinde elinden çıkan içten imza örneği de karşılaştırma kapsamına alınmıştır (Bkz. şekil 4.23, şekil 4.24). Ayrıca soruşturmaya konu olan belgede kullanılan yazma araçları incelenmiş, sayı, yazı ve imzalarda iki farklı yazma aracının kullanıldığı belirlenmiştir (Bkz. şekil 4.25).

İmza incelemelerinde şüphelinin soruşturma veya sorgulama biriminde verdiği imza örnekleri ile karşılaştırma yapılır. Ancak şüphelinin istemli bir şekilde imzasını değiştirdiği şüphesi doğduğunda veya şüphelinin imza atma yetisini kaybetmesi durumunda, şüphelinin soruşturmadan önce başka belgelerde attığı imzalar da incelenebilir. Aşağıda yer alan görünüm, şüphelinin soruşturma öncesinde içtenlikle vermiş olduğu imzaları içermektedir (Bkz. Şekil 4.26).

27/2

Belediye Başkanlığına

İlçemizin yepkeme mahallesinde bulunan...
nolu parseline inşaat yapmak istiyorum.
inşaat ruhsatının verilmesini arz ederim.
9.6.1989

Belediye Başkanlığına

Planı ilişiliktir. Arz ederim. İmza: T.Ş.

Ruhsatın verilmesi için işleme

Bel. B.Ş.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

NÜFUS CÜZDANI TALEP BELGESİ

Talep Döndürülen Kimlik Numarası: [Redacted] Çevresel Gözetim Numarası: [Redacted] Çevresel Kontrol No: [Redacted]

Adı: [Redacted] Soyadı: [Redacted] Doğum Tarihi: [Redacted] Nispeti: [Redacted]

Adli Sicil No: [Redacted] Mevki: [Redacted] Mevki No: [Redacted]

Mühür: [Redacted] İmza: [Redacted]

Açıklamalar:
1- Fotoğraflar ilgili bildirim raporuna zımnen atıldıkları sürece, vade yansık olarak müdahale edilmeyecektir.
2- Belgesizki fotoğraflar ile alınmaları etle cüdenine raporundan fotoğraflar ayın, son atı ay içinde ve civil güncelleme için bir ay içinde, Pasaport Fotoğrafları kullanılmayacaktır.
3- Mühürün / Kurumun ve ilgili bildirim pasaportu.
4- Belge kurum yetkilisi tarafından onaylanıp tabirleri: Kurumun adı, kurulumun yetkilisi olan ünvanı ve ilgili raporun adı ile birlikte 15 adetlik bir adrese bildirimine yerleştirilecektir.
5- Hesarettirici maddelerin halinde, mahkemelerin her türlü belgeleri etkileyecektir.
6- Kurumun ilgili yetkilileri cüden talep bildirimden önce belgeyi teslim etmelidir. Ayrıca belge alınmaz.
7- İmza alınmayan belge, imzası yerinde parmak izi alınacaktır.

Şekil 4. 26. Adli belge öncesinde düzenlenmiş samimi yazı-imza görünümü örneği

Yukarıda yer alan şekil 4.26’da dilekçe ve kimlik istemine yönelik görünümde şüphelinin istemli değiştirmesine gerek duymadığı içten imzaları soruşturmaya konu olan belgedeki imzaları ile karşılaştırıldığı görülmüştür. şüpheliden alınan imza örneklerinde, istemli olarak değiştirme olasılığına karşın bu nlem oluşturmuştur. şüphelinin imzasını değiştirme girişimini belirlemek, içtenlikle asıl imzasını vermesi sağlanmıştır.

Uzmanların yapmış olduğu incelemenin özelliklerini belirttiği bilirkişi raporunun sonuç kısmında inceleme sonucunda oluşan kanılar yer alır. Aşağıda yer alan uzman inceleme raporları, sayı, yazı ve imzanın şüpheliye ilişkin olup olmadığına yönelik olası kanıları içermektedir (Bkz. şekil 4.27, şekil 4.28).

Bu rapor 18 Aralık 2015 tarihli ve 2015/███ numaralı Uzmanlık Raporumuzla bağlantılıdır. Yukarıda incelemeye verilen eşya bölümünde tanımlanan belgeler üzerinde Doküman İnceleme Cihazları (**Projectina Docucenter Nirvis, VSC 2000/HR**) ve Makroskop (**LEICA M 420**) cihazı ile fiziki, optik ve karakteristik incelemeler yapılmış olup, müşahede ve tespitlerimiz ile hsil olan kanaatlerimiz aşağıda belirtilmiştir.

BELGE VE TAHRİFAT İNCELEMESİ

18 Aralık 2015 tarihli ve 2015/███ numaralı Uzmanlık Raporumuzda;

1. ek üzerinde bulunan orijinal makine yazılarının silinerek, yerine söz konusu yazı ve rakamların yazılması suretiyle tahrifat yapıldığı.

2. Söz konusu çekin mevcut haliyle sade vatandaşlar açısından ALDATMA KABİLİYETİNİ HAİZ OLDUğU, ancak ilgililer açısından ALDATMA KABİLİYETİNİ HAİZ OLMADIğI yönündeki kanaatimiz belirtilmiştir.

EL YAZISI İNCELEMESİ

███’in mk███’de derilmediğinden, söz konusu ek üzerinde ████’in mk███’de karşılaştırma yapmak mümkün olamamıştır.

şekil 4. 27. Adli belgenin örnekler ile karşılaştırma sonuç raporu örnek 1

şekil 4.27’deki inceleme raporunda laboratuvar ortamında yapılan inceleme yöntemleri ve kullanılan aygıtlar hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Adli belge incelemesi sonucunda oluşan kanının neden kaynaklandığını belirten rapor, değişiklik yapıldığı kanı sınır oluşma nedenini, yazı incelemesinin neden bir kanı oluşturmadığını açıkça belirtmiştir. Soruşturmacıyı ve karar vericiyi etkilememek amacıyla gerekçeler yazılmıştır. Alanında uzman olmayan kişilerin sezemeyeceği düzeydeki bu değişim, uzmanların yapmış olduğu incelemeler sonucunda belirlenmiştir.

EL YAZISI İNCELEMESİ

1. 21 Mart 2016 tarih ve 2016/███ numaralı Uzmanlık Raporumuzda;
 - a. İnceleme konusu çekin arka yüzünde bulunan █████ yazılarının █████ **ELİ ÜRÜNÜ OLABİLECEĞİ** kanaatine varıldığı belirtilmiştir.
 - b. İnceleme konusu çekin ön yüzünde bulunan tüm el yazıları ve çekin arka yüzünde bulunan █████ yazılarının █████ **ELİ ÜRÜNÜ OLMADIĞI** kanaatine varıldığı belirtilmiştir.
2. İnceleme konusu çekin ön yüzünde bulunan tüm el yazıları ve çekin arka yüzünde bulunan █████ yazıları ile █████'in mukayese yazıları arasında yapılan inceleme ve karşılaştırmada;
 - a. Yazıların genel şekli ve işleklik derecesi,
 - b. Ortak harf ve rakamların tersimi,
 - c. Yuvarlak harf ve rakamların başlangıç ve bitim noktaları,
 - d. Noktalama işaretlerinin yapılışı,
 - e. Kaligrafik ve karakteristik özellikler yönünden farklılıklar görülmüş olup, inceleme konusu çekin ön yüzünde bulunan tüm el yazıları ve çekin arka yüzünde bulunan █████ yazılarının █████ **ELİ ÜRÜNÜ OLMADIĞI** kanaatine varılmıştır.

İMZA İNCELEMESİ

1. İnceleme konusu çekin ön yüzünde █████ SANAYİ TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ" adına atfen atılı bulunan imza ile █████'in mevcut mukayese imzaları arasında yapılan inceleme ve karşılaştırmada;
 - a. İmzalarındaki kalem baskısı ve çizgi kalitesi,
 - b. İmzaların başlangıç hareketlerinin yapılışı,
 - c. İmzalar içerisindeki el hareketlerinin yapılışı,
 - d. İmzaların içerisindeki el kaldırmaların yapılışı,
 - e. Kaligrafik ve karakteristik özellikler yönünden farklılıklar görülmüş olup, inceleme konusu çekin ön yüzünde █████ SANAYİ TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ" adına atfen atılı bulunan söz konusu imzanın █████ **ELİ ÜRÜNÜ OLMADIĞI**, farklı bir şahıs tarafından taklit edilmek suretiyle atılmış olduğu kanaatine varılmıştır.

Şekil 4. 28. Adli belgenin örnekler ile karşılaştırma sonuç raporu örnek 2

Şekil 4.28'deki inceleme raporunda para yerine geçen belgenin ön ve arka yüzlerindeki yazıların ilgili kişiye ilişkin olmadığı belirtilmiştir. Bu sonuca nasıl ulaşıldığı, hangi inceleme yöntemleri kullanıldığı ve nelerden dolayı bu kanının oluştuğu özdekler biçiminde belirtilmiştir. Yine imza inceleme sonucunda çekin ön yüzünde yer alan imzanın örnek karşılaştırması sonucunda ilgili kişiye ilişkin olmadığı, başka bir kişi tarafından benzetme yoluyla atıldığı kanısına varıldığı görülmüştür.

Adli belgelerde yazı ve imzaya, belge üzerindeki değişikliklere yönelik incelemeler yapıldığı görülmüştür. Yazıya yönelik incelemelerde yazı araçları (kalem, kâğıt özellikleri gibi), yazım biçimleri ve farklılıkları, yazar tanıma, yazarın kişisel özelliklerini belirleme, sözdizim yönünden incelendiği görülmüştür. Bu incelemeler adli soruşturmacıların istekleri doğrultusunda kurumlara ilişkin laboratuvarlarda, adli dilbilimin belge inceleme

uzmanları tarafından yapıldığı görülmüştür. İmzaya yönelik incelemelerde çizgisel özellikler, akış yönü ve kesişme noktalarının değerlendirildiği görülmüştür.

Belge incelemelerinde, belgenin düzmece olup olmadığının anlaşılabilmesi için yazı ve imzaya yönelik incelemeler yapıldığı, belgede değişiklik yapılıp yapılmadığının anlaşılması için yazma araçları, yazma aracının bıraktığı izin incelenmesi, yazım farklılıklarına yönelik incelemeler yapıldığı görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “*Adli belge incelemelerine yönelik uzman raporlarının özellikleri açısından görünümü nasıldır?*” biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik adli belge incelemelerine yönelik uzman raporlarına bakıldığında, Türkiye’de adli soruşturmalara konu olan belgelerin en az üç uzman tarafından incelendiği görülmektedir. Uzmanlar raporlarının, inceleme yöntemlerini, çözümleme araçlarını, oluşan kanıyı, kanı oluşmamışsa gerekçesini, karşılaştırma örneklerini içerdiği görülmüştür.

Soruşturmacı bazı durumlarda bir sözcüğün, tümcenin eklenmesinin veya çıkarılmasının belirlenmesi isteyebilirken bazı durumlarda da sadece bir yazıbirimin veya sayının eklenip eklenmediğinin belirlenmesini isteyebildiği görülmüştür (Bkz. şekil 4.31). Aşağıda yer alan görünümelerde uzmanların sayı, yazı ve imza inceleme yöntemleri yer almaktadır. İnceleme sonucunda oluşan olası kanılardan önce sayı, yazı ve imzaların hangi özelliklerine yönelik inceleme yapıldığı belirtilmiştir (Bkz. şekil 4.29, şekil 4.30, şekil 4.31, şekil 4.32, şekil 4.33, şekil 4.34, şekil 4.35, şekil 4.36, şekil 4.37, şekil 4.38, şekil 4.39, şekil 4.40).

2012/ [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/ [redacted] Talimat ve [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2012/ [redacted] Esas sayılı dosyasına dava konusu olan ve yukarıda "Bilirkişiye Verilen Belgeler, Tetkik konusu" bölümünde, nitelik ve nicelikleri ayrı ayrı belirtilen, senet, Kira Sözleşmesi, Tutanaklar ve Çekler ile ilgili sorulan hususlar üzerinde, optik araç ve gereçler yardımıyla grafolojik ve grafometrik yöntemlerle gerekli incelemeler yapılmış, tespit ve bulgularına göre varılan sonuç aşağıda belirtilmiştir.

1) [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/ [redacted] Talimat ve [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2012/ [redacted] Esas sayılı dosyasına dava konusu olan ve yukarıda "Bilirkişiye Verilen Belgeler, Tetkik konusu" bölümünde, kayıtlı buldukları Emanet sıra numaraları ile nitelik ve nicelikleri ayrı ayrı belirtilen, senet, Kira Sözleşmesi, Tutanak ve Çeklerin ön yüz muhtevalarındaki inceleme konusu yazı ve rakamların, kendi aralarında ayrı ayrı yapılan karşılaştırılmalarında;

- Ortak harf ve rakamların tersimleri,
- Yuvarlak harf ve rakamların saat kadranı istikametine göre başlama ve bitim yerleri,
- Noktalama ve sedil işaretlerinin konuluş ve çekişleri,
- Bazı harf ve rakamların birbirlerine bağlantıları,
- Yazı ve rakamlardaki işleklik, meyil ve presyon,
- Kaligrafik ve karakteristik özellikler ile diğer itiyadi bulgular bakımından;

[redacted]

Şekil 4. 29. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 1

2012/ [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/ [redacted] Talimat ve [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2012/ [redacted] Esas sayılı dosyasına dava konusu olan ve yukarıda "Bilirkişiye Verilen Belgeler, Tetkik konusu" bölümünde, ait oldukları dosya numaraları ile nitelikleri ayrı ayrı belirtilen toplam altı adet çek ile ilgili sorulan hususlar üzerinde, optik araç ve gereçler yardımıyla grafolojik ve grafometrik yöntemlerle gerekli incelemeler yapılmış, tespit ve bulgularına göre varılan sonuç aşağıda belirtilmiştir.

1) [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/ [redacted] Talimat ve [redacted] Ağır Ceza Mahkemesinin 2012/ [redacted] Esas sayılı dosyasına dava konusu olan ve yukarıda "Bilirkişiye Verilen Belgeler, Tetkik konusu" bölümünde, ait oldukları dosya numaraları ile nitelikleri ayrı ayrı belirtilen toplam altı adet çekin, ön yüz muhtevalarındaki inceleme konusu yazı ve rakamların, kendi aralarında ayrı ayrı yapılan karşılaştırılmalarında;

- Ortak harf ve rakamların tersimleri,
- Yuvarlak harf ve rakamların saat kadranı istikametine göre başlama ve bitim yerleri,
- Noktalama ve sedil işaretlerinin konuluş ve çekişleri,
- Bazı harf ve rakamların birbirlerine bağlantı tarzları,
- Yazı ve rakamlardaki işleklik, meyil ve presyon,
- Kaligrafik ve karakteristik özellikler ile diğer itiyadi bulgular bakımından;

Şekil 4. 30. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 2

Sayı: [redacted] 26.12.2012

Fizik İhtisas Dairesi Adli Belge İnceleme Şube No: [redacted]

[redacted] Ağır Ceza Mahkemesi'nin 07.12.2012 tarih, 2012/ [redacted] esas sayılı yazısı ile gönderilen ve 19.12.2012 tarihinde şubemize verilen mühürlü torbadan;

İNCELEME KONUSU VE KARŞILAŞTIRMA BELGELERİ:

20.12.2007 tediye 22.5.2005 tanzim tarihli borçlusu [redacted] olan 5210.00 TL. Lık senet, [redacted]'ye ait yazı ve rakamların bulunduğu istiktap zabıtları ve dosya çıktı.

SORU:

İnceleme konusu senette miktar hanelerine "5" rakamının eklenip eklenmediğinin tespiti. Rakamın sanığın eli ürünü olup olmadığının tespiti.

Şekil 4. 31. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 3

DOSYA NO:2017/██ Talimat.

"Bilişim Sistemleri Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Resmî Belgede Sahtecilik" suçlarından sanıklar ██████ ve ██████'ın T.C. ██████ Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmaları sırasında anılan mahkemenin 27/12/2016 tarihinde açılan celsesinde alınan ara karar uyarınca mahkemenizce bilirkişi seçilmem üzerine anılan dava dosyasını alarak tetkik ettim.

İNCELEMENİN TÜRÜ:

Yazı, rakam ve imza tetkiki.

TESPİTİ İSTENEN KONU:

Suçta konu ██████ Adli Emanet Memurluğunun 2016/██ sıra numarasında kayıtlı çek aslının ön ve arka yüzlerinde yazıların ve imzaların sanık ██████'ün eli ürünü olup olmadığı sorulmaktadır.

TETKİK KONUSU BELGE:

█████ Bankası A.Ş. ██████ Şubesine ait gibi görünen, 30/11/2015 keşide yer ve tarihli, 8.750.00. (Sekiz bir yedi yüz elli) T.L. bedelli, lehtar ██████ Ltd. Şti.", kesidecisi ██████ Elekt. Elektronik Gıda İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti." olan, ██████ seri numaralı, alt sağ bölümünde keşideci adına atılı bir adet imza bulunan, arka yüzünde 1.ciro sıfatıyla basılı ██████ Ltd. Şti." kaşe izi ve atılı imzası, 2.ciro sıfatıyla el yazısıyla yazılmış ██████ yazısı ve atılı imzası, 3.ciro sıfatıyla el yazısıyla yazılmış ██████ yazısı ve atılı imzası, 4.ciro sıfatıyla el yazısıyla yazılmış ██████ yazısı ve atılı imzası bulunan, yapılan tetkikinde sahte olarak üretildiği bildirilen çek aslı;

KARŞILAŞTIRMA BELGELERİ:

- 1-Sanık ██████'ün 16/04/2016 tarihinde ██████ C.Başsavcılığında alınan ve altında bir adet imzası bulunan ifade aslı;
- 2-Sanık ██████'ün 25/01/2017 tarihinde ██████ Ağır Ceza Mahkemesinde huzurda alınan yazı, rakam ve imza örnekleri.

Şekil 4. 32. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 4

RAPOR	
1. İNCELEMİYİ İSTEYEN:	█████ İcra Hukuk Mahkemesi
2. İLGİ:	█████ İcra Hukuk Mahkemesinin 01/06/2017 tarihli ve 2016/██ Esas sayılı yazısı
3. TALEP EDİLEN İNCELEME:	İnceleme konusu senetteki imzanın ██████'in eli ürünü olup olmadığı hususunun tespiti.
4. İNCELENEN NUMUNEYE AİT BİLGİLER:	
Geliş Tarihi:	20/06/2017
İnceleme Tarihi:	22/09/2017
4.1. İNCELEME KONUSU	
Numune Alma Metodu:	-
Numunenin Tanımı:	Alacaklı ██████, borçlusunu ██████ olan, 01/02/2014 düzenlenme, 01/02/2015 ödeme tarihli, 20.000 TL bedelli senet, (2017-█████),
4.2. MUKAYESE BELGELER	
Numune Alma Metodu:	-
Numunenin Tanımı:	█████ ait mukayese yazı/imzalarını içerir; 5 adet işe giriş çıkış formu, (2017-█████), 22/02/2011 tarihli, ██████ BANKASINA ait ██████ adına düzenlenmiş, bankacılık hizmetleri sözleşmesi, (2017-█████), 22/10/2015 tarihli, ██████ BANKASINA ait ██████ adına düzenlenmiş, bireysel müşteri sözleşmesi, (2017-█████), 10/02/2011 tarihli, adres beyan formu, (2017-█████), 27/07/2016 tarihli, nüfus cüzdanı talep belgesi, (2017-█████), 1283 numaralı sandık seçmen listesi, (2017-█████), 02/09/2016 tarihli, tebliğ mazbatasını fotokopisi, (2017-█████), 26/09/2016 düzenlenme tarihli, ██████ yevmiye numaralı vekaletname fotokopisi, (2017-█████), İstiktab Tutanakları, (2017-█████),
4.3. DİĞER	
Diğer belgeleri içerir	2016/██ ve 2016/██ sayılı dosya, (2017-█████),

Şekil 4. 33. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 5

UZMANLIK RAPORU		13.07.2017
EVRAK KAYIT NUMARASI	: 2017 / [REDACTED]	13.07.2017
UZMANLIK NUMARASI	: 2017 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. İnc.Ks A.)	
GÖNDEREN MAKAM	: [REDACTED] Cumhuriyet Başsavcılığı	
İLGİ YAZI	: 06 Haziran 2017 tarih ve Sayı:2017/[REDACTED] Sor. sayılı yazı.	
GELİŞ TARİHİ	: 16 Haziran 2017	
İNCELEME TARİHİ	: 06 – 13 Temmuz 2017	
İNCELEME KONUSU	: Belge, El Yazısı ve İmza İncelemesi	
İNCELEME METODU	: Belge İnceleme Deney Metodu (*) El Yazısı İnceleme Deney Metodu (*) İmza İnceleme Deney Metodu (*)	
İNCELEMAYA VERİLEN BULGU	: [REDACTED] Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülmekte olan 2017/[REDACTED] sayılı soruşturmaya esas olmak üzere gönderilen; İnceleme konusu; [REDACTED] ibareli, [REDACTED] Bankası A.Ş. [REDACTED] Şubesine ait, keşide yeri ve tarihi "[REDACTED] 23/12/2016", keşidecisi "[REDACTED]" olan, [REDACTED] emrine yazılmış, "[REDACTED]" nolu, "#31.712,50#" TL. değerinde (1) adet çek.	

Şekil 4. 34. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 6

<u>BİLİRKİŞİ RAPORU</u>	
Mahkemenizce bilirkişi seçilmekle, yapmış olduğum inceleme ve sonucu aşağıda arz olunmuştur.	
<u>İNCELEME KONUSU BELGELER VE İSTEM</u> :	
[REDACTED] Ağır Ceza Mahkemesinin 2015/[REDACTED] Esas sayılı dava dosyasına konu olup, Mahkemenizin 2017/[REDACTED] Talimat sayılı yazısı ile tarafıma tevdi olunan ve [REDACTED] Adli Emanetinin 2007/[REDACTED] sırasında kayıtlı;	
-Ön yüzünde "Sevgili şahin Senin beni anlamam gerekiyordu. Ama anlamamışsın..." ibareli el yazılarıyla başlayıp, "...cevap yaz. İstersen bun cvp'ını" ibareleri el yazılarıyla son bulan (1) adet belge aslı. (Söz konusu belgenin sol üst ve alt bölümü kısmen yırtılmış vaziyette olup, yırtılmış parçası mevcut değildir.)	
-Ön yüzünde "Sevgili şahin Senden çok özür dilerim. Ben böyle olacağımı..." ibareli el yazılarıyla başlayıp, "...çok pişmanım. Canım Beniaff" ibareleri el yazılarıyla son bulan (1) adet belge aslı. (Söz konusu belgenin sol üst ve alt bölümü kısmen yırtılmış vaziyette olup, yırtılmış parçası mevcut değildir.)	
İnceleme konusu iki adet belgedeki el yazılarının [REDACTED] eli ürünü olup olmadığının tayin ve tespitidir.	
<u>MUKAYESE KONUSU BELGELER</u> :	
[REDACTED]'ın yazı ve imza örneklerini havi; 25.06.2015 tarihli (6) adet, 10.03.2016 tarihli (5) adet ve tarihsiz (4) adet huzurda alınmış belge aslı.	

Şekil 4. 35. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 7

UZMANLIK RAPORU	
Gönderen Makam	: [REDACTED] Ağır Ceza Mahkemesi
Evrak Tarih ve Sayısı	: 17.10.2017 2017/[REDACTED] Esas
Evrak Kabul Tarihi	: 09.01.2018
Uzmanlık Birimi	: Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
İnceleme Tarihi	: 22.01.2018 – 22.01.2018
KPL Olay Numarası	: [REDACTED]
Uzmanlık Numarası	: [REDACTED]
İnceleme Türü	: El Yazısı İncelemesi
İnceleme Metodu	: El Yazısı ve İmza İnceleme Metodu
Rapor Sayfa Sayısı	: 1
İnceleme Konusu Bulgular	:
Tetkik Konusu Belgeler:	
-Üzerinde "EMRE Aligilin evde..." ibareleriyle başlayıp, "...330 600" ibareleriyle son bulan siyah kuru boya kalem ile yazılmış el yazıları bulunan bir adet kağıt parçası.	
Mukayese Konusu Belgeler:	
[REDACTED]'nin mukayese yazı ve imzalarını içeren huzurda alınmış 13.07.2017 tarihli (4) adet belge aslı.	

Şekil 4. 36. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 8

RAPOR	
1. İNCELEMİYİ İSTEYEN:	[REDACTED] İcra Hukuk Mahkemesi
2. İLĞİ:	[REDACTED] İcra Hukuk Mahkemesinin 27/02/2018 tarihli ve 2017/[REDACTED] Esas sayılı yazısı
3. TALEP EDİLEN İNCELEME:	İnceleme konusu senette tahrifat iddiaları yönünden araştırma yapılarak, varsa senet üzerindeki hangi yazı ve rakamlar üzerinde tahrifat yapıp yapılmadığı, tahrifatsız rakam ve yazıların tespitinin mümkün olup olmadığı hususunun tespiti.
4. İNCELENEN NUMUNENE AİT BİLGİLER:	
Geliş Tarihi: 02/05/2018	
İnceleme Tarihi: 26/09/2018	
4.1. İNCELEME KONUSU	
Numune Alma Metodu: -	
Numunenin Tanımı:	
Alacaklısı [REDACTED], borçlusu [REDACTED], kefil [REDACTED] olan 27/6/2016 okunur tanzim ve 30/7/2016 okunur vade tarihli 250.000 TL okunur bedelli senet, (2018-[REDACTED]),	
4.2. DİĞER	
Diğer belgeleri içerir 2016/[REDACTED] ve 2017/[REDACTED] sayılı dosya, (2018-[REDACTED]),	

Şekil 4. 37. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 9

UZMANLIK RAPORU		
EVRAK KAYIT NUMARASI	: 2015/[REDACTED]	13.01.2016
UZMANLIK NUMARASI	: 2015/[REDACTED] (El Yaz. ve Dok. İnc.Ks.A.)	
GÖNDEREN MAKAM	: Cumhuriyet Başsavcılığı / [REDACTED]	
İLGİ YAZI	: 08 Aralık 2015 tarih ve Sayı:2015/[REDACTED] Soruşturma sayılı yazısı.	
GELİŞ TARİHİ	: 23 Aralık 2015	
İNCELEME TARİHİ	: 24 Aralık 2015 - 13 Ocak 2016	
İNCELEME KONUSU	: Tahrifat, Mürekkep, El yazısı ve İmza İncelemesi.	
İNCELEME METODU	: Tahrifat İncelemesi Deney Metodu. El yazısı İncelemesi Deney Metodu. İmza İncelemesi Deney Metodu.	

Şekil 4. 38. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 10

Adli soruşturmacılar tarafından istenilen incelemeler belgenin içeriğine göre belirlenir. Belge içeriği yazı-imza, sayı içerdiğinde inceleme isteği yalnızca bu yönde olabileceği gibi belge üzerinde değişiklik yapıldığı şüphesi ile inceleme istenildiğinde değişiklik yapılıp yapılmadığına, yazı-imza, sayılar üzerinde farklı bir yazma aracı ile değişiklik yapılıp yapılmadığına bakılır. Bunun için yazma araçlarının fiziksel özellikleri ve yazarın özellikleri incelenir. Yazma aracının mürekkebi, rengi, yazarın uyguladığı baskı, yazıbirim özellikleri, yazım yönleri ve kıvrımlarına bakılır.

İncelenen belgenin yalnızca imza içermesi ya da imza yazarının belirlenmesi, imzanın kasıtlı olarak değiştirilmesi şüphesinin yer aldığı durumlarda yalnızca imzanın incelenmesi istenilebilir (Bkz. şekil 4.39, şekil 4.40).

UZMANLIK RAPORU		13.11.2017
EVRAK KAYIT NUMARASI	: 2017/ [REDACTED]	13.11.2017
UZMANLIK NUMARASI	: 2017/ [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. İnc.Ks.)	
GÖNDEREN MAKAM	: [REDACTED] İcra Hukuk Mahkemesi	
İLGİ YAZI	: 20 Ekim 2017 tarihli ve Sayı:2016/ [REDACTED] Esas sayılı yazı.	
GELİŞ TARİHİ	: 30 Ekim 2017	
İNCELEME TARİHİ	: 02 – 13 Kasım 2017	
İNCELEME KONUSU	: İmza İncelemesi	
İNCELEME METODU	: İmza İnceleme Deney Metodu	

Şekil 4. 39. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 11

BİLİRKİŞİ RAPORU		15.1.2016
İNCELEMİYİ İSTEYEN MAKAM.....	: [REDACTED] Ağır Ceza Mahkemesi 11.01.2016 Sayı: 2016/ [REDACTED] Talimat	[REDACTED]
İNCELEME TÜRÜ.....	: imza tetkiki.	

Şekil 4. 40. Adli soruşturmacılara sunulan uzman raporu görünümü örnek 12

Yukarıda yer alan uzman raporları, incelemede kullanılan yöntemleri, incelenen belgeleri, karşılaştırma örneklerini ve soruşturmacının belirlenmesini istediği bilgiyi içermektedir. Ayrıca soruşturmaya konu olan belgede yer alan sayı, yazı ve imzanın,

karşılaştırma örnekleri ile hangi özelliklerinin değerlendirildiği belirtilmiştir. Ayrıntılı rapor, incelemeye yönelik olası şüpheleri ortadan kaldırır. İnceleme sonucunda oluşacak olası kanının nedenini açıklar.

Çalışmanın veri tabanını oluşturan adli belge inceleme raporlarında neyin incelendiği “İnceleme Konusu” başlığıyla, incelemede hangi yöntemin kullanıldığı “İnceleme Metodu” başlığıyla yer almaktadır. Aşağıda şekil 4.41, şekil 4.42, şekil 4.43, şekil 4.44, şekil 4.45 ve şekil 4.46’da altı ayrı adli belge inceleme raporu yer almaktadır.

EVRAK KAYIT NUMARASI	: 2016 / [REDACTED]	11.05.2016
UZMANLIK NUMARASI	: 2016 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. İnc.Ks.A.)	
GÖNDEREN MAKAM	: Cumhuriyet Başsavcılığı / [REDACTED]	
İLGİ YAZI	: 17 Mart 2016 tarih ve Sayı:2015/[REDACTED] Srş. sayılı yazısı.	
GELİŞ TARİHİ	: 09 Mayıs 2016	
İNCELEME TARİHİ	: 10-11 Mayıs 2016	
İNCELEME KONUSU	: Belge-Tabirat-El Yazısı ve İmza İncelemesi	
İNCELEME METODU	: [REDACTED] Metodu	

Şekil 4. 41. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 13

	UZMANLIK RAPORU	07-16
EVRAK KAYIT NUMARASI	: 2016 / [REDACTED]	26.07.2016
UZMANLIK NUMARASI	: 2016 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. İnc.Ks.A.)	
GÖNDEREN MAKAM	: Cumhuriyet Başsavcılığı / [REDACTED]	
İLGİ YAZI	: 17 Mayıs 2016 tarihli ve Sayı:2016/[REDACTED] Sor. sayılı yazısı.	
GELİŞ TARİHİ	: 18 Temmuz 2016	
İNCELEME TARİHİ	: 20-26 Temmuz 2016	
İNCELEME KONUSU	: El Yazısı ve İmza İncelemesi	
İNCELEME METODU	: El Yazısı İnceleme Deney Metodu	

Şekil 4. 42. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 14

UZMANLIK RAPORU

EVRAK KAYIT NUMARASI : 2016 / [REDACTED] 09.08.2016
 UZMANLIK NUMARASI : 2016 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. Inc.Ks.A.)
 GÖNDEREN MAKAM : Cumhuriyet Başsavcılığı / [REDACTED]
 İLGİ YAZI : 08 Haziran 2016 tarih ve Emanet No:2015/[REDACTED] sayılı yazısı
 GELİŞ TARİHİ : 02 Ağustos 2016
 İNCELEME TARİHİ : 03-09 Ağustos 2016
 İNCELEME KONUSU : El Yazısı ve İmza İncelemesi
 İNCELEME METODU : El Yazısı İnceleme Deney Metodu
 İmza İnceleme Deney Metodu

Şekil 4. 43. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 15

UZMANLIK RAPORU

EVRAK KAYIT NUMARASI : 2016 / [REDACTED] 09.08.2016
 UZMANLIK NUMARASI : 2016 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. Inc.Ks.A.)
 GÖNDEREN MAKAM : Cumhuriyet Başsavcılığı / [REDACTED]
 İLGİ YAZI : 08 Haziran 2016 tarih ve Emanet No:2015/[REDACTED] sayılı yazısı
 GELİŞ TARİHİ : 02 Ağustos 2016
 İNCELEME TARİHİ : 03-09 Ağustos 2016
 İNCELEME KONUSU : El Yazısı ve İmza İncelemesi
 İNCELEME METODU : El Yazısı İnceleme Deney Metodu
 İmza İnceleme Deney Metodu

Şekil 4. 44. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 16

UZMANLIK RAPORU

EVRAK KAYIT NUMARASI : 2018 / [REDACTED]
 UZMANLIK NUMARASI : 2018 / [REDACTED] (El Yaz. ve Dok. Inc.Ks.)
 GÖNDEREN MAKAM : [REDACTED] Ağır Ceza Mahkemesi
 İLGİ YAZI : 20 Şubat 2018 tarihli ve Dosya No: 2016/[REDACTED] Esas sayılı yazı.
 GELİŞ TARİHİ : 12 Nisan 2018
 İNCELEME TARİHİ : 17 - 25 Nisan 2018
 İNCELEME KONUSU : El Yazısı ve İmza İncelemesi
 İNCELEME METODU : El Yazısı İnceleme Deney Metodu
 İmza İnceleme Deney Metodu

18-1074
25.04.2018
25.04.2018

Şekil 4. 45. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 17

RAPOR

- 1. İNCELEMİYİ İSTEYEN:** ██████████ İcra Hukuk Mahkemesi
- 2. İLĞİ:** ██████████ İcra Hukuk Mahkemesinin 18/04/2018 tarihli ve 2017/██████ Esas sayılı '
- 3. TALEP EDİLEN İNCELEME:** İnceleme konusu senet üzerinde bulunan imzaların ██████████ eli ürünü olup olmadığı hususunun tespiti.
- 4. İNCELENEN NUMUNEYE AİT BİLGİLER:**
 Geliş Tarihi: 12/06/2018
 İnceleme Tarihi: 31/10/2018
- 4.1. İNCELEME KONUSU**
 Numune Alma Metodu: -
 Numunenin Tanımı:
 ██████████ Gıda Ltd.Şti., borçlusunu ██████████ olan, 16/02/2012 düzenlenmiş, 27/06/2018 ödeme tarihli, 25.000TL bedelli senet, (2018-██████████),

Şekil 4. 46. Adli belge incelemesine ilişkin uzman raporu görünümü örnek 18

Yukarıda yer alan altı ayrı adli belge inceleme raporunun konusu incelendiğinde 5 belgenin el yazısı ve imza, 1 belgenin de yalnızca imza açısından değerlendirildiği görülmektedir. Söz konusu raporların inceleme yönteminin “El Yazısı İnceleme Deney Metodu” ve “İmza İnceleme Deney Metodu” biçiminde belirtildiği görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak sonuçlar özetlenmiş, tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

Adli olaylarda belge incelemeleri adli dilbilim incelemelerinin temel konusudur. Adli belge incelemelerinde düzmecilik, yazar belirleme, belge üzerinde değişiklik, ekleme, çıkarma, benzetme gibi belirlemeler yapılır. Belgelerin düzenlenme koşullarına, yazarın ruh haline, fiziksel durumuna, zorlama veya isteklendirme olup olmadığı bilgilerine ulaşılır. Huber ve Headrick (1999), adli belgelerde yazı ve imzaya yönelik çok disiplinli çalışmalar yapıldığını belirtmiştir. Bu belgelerde sahtecilik veya değişiklik yapıp yapılmadığının, düzmece olup olmadığının, yazı aracının bıraktığı izlerin yaşının, yazma aracı veya yazma yüzeyi türünün belirlenebileceğini, yazarın fiziksel ve ruhsal durumunun yazı ve imzayı etkileyebileceğini ortaya koymuşlardır (akt. Özcan, 2016). Bu nedenle adli belge incelemelerinde karşılaştırma örnekleri farklı fiziksel duruşlarda, farklı araçlarla, farklı ellerden gibi değişkenlerle alınır.

Adli belgelerde yazı ve imza incelemeleri suçsuz bir kişinin yaşamını, onurunu, geleceğini etkileyecek kararlarda aydınlatıcı olmuştur. Alanyazın da belirlenen dava dosyalarında ölüm cezası almış, cezası uygulanmış kişilerin yaşamları kurtarılamasa da onurları geri verilmiştir. Yazı ve imzanın parmak izi gibi belirleyici bir etken olması, adli olaylarda suçluyu belirlemenin ya da suçsuz bir kişiyi şüpheden kurtarmanın yolu olmuştur. Araştırma için elde edilen dava dosyalarında, suçsuz bireyleri içine düştüğü suçtan kurtardığı, gerçek suçluların bulunmasını sağladığı görülmüştür. Adli belgelerde yapılan adli dilbilim incelemeleri belgenin sahte olup olmadığı, belgeye değişiklik yapıp yapılmadığı, belge üzerindeki yazı ve imzanın şüpheliye ilişkin olup olmadığı tespit edilir. Bir kişinin geleceğini belirleyen bir soruşturmada kararı etkileyici özellikte olması nedeniyle adli belgelerde yazı ve imza incelemeleri önemlidir. Adli dilbilim

incelemelerinin olmadığı ya da yapılmadığı davalarda yanlış kararlar verilebilir. Bu nedenle soruşturmacılar adli dilbilim uzmanlarından fikir alırlar (Çınar, 2005, s. 141).

Dünya’da gelişmiş ülkelerin parmak izi kayıt dizgesi gibi yazı ve imza kayıt dizgeleri de oluşturmaktadır. Varlığı ve gerekliliği geç anlaşılmış, uzman yetiştirmede ve uzmanlaşmada geç kalınmış olan adli dilbilimin önemi gelişmiş ülkelerin başlattığı gelişmelerle diğer ülkelerde de hak ettiği değeri kazanacaktır. Türkiye’de inceleme laboratuvarları gelişimlerini sürdürmekte, çağın getirdiği teknolojilere uyum sağlamışlardır. Bu laboratuvarlar ve inceleme merkezleri devlet tarafından açıldığı gibi özel kuruluşlar tarafından da kurulmuştur. Ancak kurulan laboratuvarda yapılan incelemelerin kaydedildiği bir dosyalama dizgesi henüz kurulmamıştır.

5.2. Sonuç

Denizli Adliyesi Belgeliği’nden elde edilen ve yazı ve imza incelemesinin yapıldığı belgelere yönelik inceleme başvurusu yapılan 19 belgede çoklu disiplin incelemesinin bir arada yapıldığı görülmüş, her disiplin ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi çerçevesinde yapılan çözümleme sonucunda adli belge incelemelerinde uzmanların, imza sahteciliğine yönelik imza inceleme deney yöntemi (kaligrafik yöntem), yazı sahteciliğine yönelik el yazısı inceleme deney yöntemi (grafolojik yöntem), düzmece belgeye yönelik belge inceleme deney yöntemi (filigran yöntem), belgede değişiklik incelemelerine yönelik belge, el yazısı ve imza inceleme yöntemi kullandığı görülmüştür.

Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yapılan incelemelerde çözümleme aracı olarak büyüteç ve stereo mikroskop, yazı sahteciliğine yönelik çözümlemelerde belge inceleme aygıtı ve mikroskop, düzmece belge çözümlemelerinde belge inceleme aygıtı, stereo mikroskop ve morötesi ışık kaynağı çözümleme aracı kullandığı görülmüştür. Öte yandan, belgede değişiklik incelemelerinde uzmanların büyüteç, stereo mikroskop, belge inceleme aygıtı ve morötesi ışık kaynağı çözümleme aracı kullandığı belirlenmiştir.

Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 7 belgede yer alan imzaların şüpheliye ilişkin olduğu, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olduğu, düzmece belgeye yönelik yaptıkları 5 belge çözümlemesinde 3 belgenin düzmece olduğu, belgede değişiklik incelemelerine yönelik çözümledikleri 3 belgenin de değiştirilmiş olduğu sonucuna ulaştıkları görülmüştür.

Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan imzanın şüpheliye ilişkin olmadığı, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 6 belgede yer alan yazıların şüpheliye ilişkin olmadığı sonucuna ulaştıkları görülmüştür.

Uzmanların imza sahteciliğine yönelik yaptıkları 15 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan imzalara ilişkin herhangi bir kanı oluşmadığı, yazı sahteciliğine yönelik yaptıkları 14 belge çözümlemesinde 4 belgede yer alan yazıların yazarlarına ilişkin herhangi bir kanı oluşmadığı, düzmece belgeye yönelik yaptıkları 5 belge çözümlemesinde 2 belgeye ilişkin de herhangi bir kanı oluşmadığı sonucuna ulaştıkları görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemi çerçevesinde uzmanların belgede yer alan yazı ve imza ile şüpheliye ilişkin el yazısı ve imza karşılaştırmalarını huzurda alınan ya da samimi karşılaştırma örnekleri ile yaptığı görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde yapılan çözümleme sonucunda adli belge incelemelerinin en az 3 uzman tarafından yapıldığı görülmüştür. Uzmanların belge incelemelerini deneyimlerine dayalı gözle ve laboratuvarında mercekli araç ve aygıt yardımı ile yaptığı belirlenmiştir. Uzman raporları belge inceleme yaklaşımlarını ve yöntemlerini, kullanılan çözümleme araçlarını, oluşan kanıyı ve varılan kanının gerekçelerini içermektedir. Uzman raporlarında yapılan incelemenin türü, kullanılan gereç, karşılaştırma örnekleri, uzmanların adları, sanları, imzalarına da yer verildiği görülmüştür.

İncelenen 19 belgedeki 37 görünümde 27 kanı sunulmuştur. Adli dilbilime yönelik inceleme başvurusu yapılan soruşturmaların yaklaşık %73'üne etki etmiştir.

5.3. Öneriler

Bu çalışmada öneriler, araştırmadan çıkan öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki alt bölümde ele alınmıştır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Adli belgelerde yazı ve imzaya ilişkin uzman inceleme raporları sadece belgelikte, dava dosyalarında saklanmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı'nda 'Parmak İzi Belgeliği' gibi bir 'Yazı ve İmza Belgeliği' de oluşturulmalıdır. Bu durum karşılaştırmalı örneklerde tarama kolaylığı sağlayabileceği gibi insan gözünün algılamakta güçlük çektiği detayları bilgisayar yazılımlarının belirlemesini sağlayacaktır. Yazılım destekli belgeliğin oluşturulması uzman hatalarını en az düzeye indireyecektir. Ayrıca yeni örneklerin kaydedilmesini, alana göre ayrıştırılmasını, inceleme ve soruşturma süresinin kısaltılmasını ve sonuçta adli makamların iş yükünün azalmasını sağlayacaktır.

Adli soruşturmacıların, yazı ve imza incelemelerinin önemini kavramaları ve gereksinim duyduklarında inceleme isteğinde bulunmaları konusunda çaba gösterilmelidir. Bu çalışmayı planlamak ve yürütmek için örgütsel yapı oluşturulmalıdır. Ülkemizde de var olan ve Dünya'da olduğu gibi dilbilim uzmanları derneği çatısı altında, uzmanlık alanlarına göre alt dernekler oluşturulmalıdır. Bu dernek üyeleri, inceleme yöntemlerini, elde ettikleri sonuçları ve etki ettikleri davaların örneklerini kolluk kuvvetlerine ve soruşturmacılara ulaştırmalı ve eğitimler vererek adli dilbilimin önemini aktarmalıdır. Adli dilbilimin, adli tıpta olduğu gibi bir uzmanlık dalı olması, mesleğin hak ettiği saygınlığı kazanması, diğer bilim dalları ve disiplinler kadar adli olaylarda vazgeçilmez olduğu ancak bu faaliyetlerle sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Adli olaylarda, adli dilbilim incelemelerinin ayrı bir dosyalama dizgesi yoktur. Bu nedenle dosya incelemeleri için çabaya ve zamana gerek olacaktır.

- Adli dilbilimin yazı ve imza incelemesi, ses veya görüntü incelemelerinin gerisinde kalmaktadır. Yapılacak çalışmalar daha geniş kapsamlı ve örnekleme büyük tutulabilir.

- Adli dilbilim, dilsel incelemeler içerisinde toplumsal ve kurumsal merak uyandırıcı özelliği bakımından dikkat çekicidir. Bu özelliği, yapılacak çalışmalardaki katılımın genişletilmesi açısından kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Alacakaptan, U. (1975). *Suçun unsurları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Altinköprü, T. (1999). *Yazı ve karakter*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Arat, M., Erbil, E. N., Yelden, N. ve Peltek, F. (2008). *El yazısındaki sırlar*. İstanbul: Hayy Kitap.
- Ataç, Y., Aydoğdu, E. ve Bora, T. (2012). Adli bilimlerde el yazısının kişiye aidiyetinin tespiti. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 113-132.
- Bafra, J. (1995). *El yazısı incelemelerinde 'kişisel yazı unsurlarının isteyerek değiştirilmesi' problemi ve kimlik belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Balı, Y. (2008). Data incelemeleri. L. Bayram (Ed.), *Adli bilimlerde seçilmiş konu başlıkları ses, görüntü ve data incelemeleri* (s. 205-217). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Başkan, Ö. (2003). *Lengüistik metodu*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Bayram, L. (1999). *Konuşmacı tanımda ses çözümlene yöntemleri ve adli olaylarda kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayram, L. (2008). *Adli bilimlerde seçilmiş konu başlıkları ses, görüntü ve data incelemeleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Birincioğlu, İ. (2013). *Günümüzde adli belge incelemelerinde durum*. 3. Tıp Hukuku Günleri "Adli Belge İncelemeleri" Paneli, 26-27 Eylül, (s. 22-35). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Birincioğlu, İ. (2013). *Sahtecilik*, 3. Tıp Hukuku Günleri "Adli Belge İncelemeleri" Paneli, 26-27 Eylül, (s. 84-98). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Birincioğlu, İ., ve Özkara, E. (2010). Adli belge incelemelerinde bilinmeyenler, örneklerle yazı ve imza analizi ile ıslak imza kavramı. *TBB Dergisi* 87, 403-433.

- Bozkurt, F. (2010). *Türkiye türkçesi türkçe öğretiminde yeni bir yöntem*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cansız Aktaş, M. (2014). Nitel veri toplama araçları. M. Metin (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 337-374). Ankara: Pegem Akademi.
- Castiello, U., & Stelmach, G. E. (1993). Generalized representation of handwriting: evidence of effector independence. *Acta Psychologica*, 82(1-3), 53-68.
- Correa, M. (2013). Forensic linguistics: An overview of the intersection and interaction of language and law. *Kalbu Studijos*(23), 5-13.
- Coulthard, M. (2005). Some forensic applications of descriptive linguistics. *Veredas-Revista de Estudos Linguísticos*, 9(1), 9-28.
- Coulthard, M., Johnson, A., & Wright, D. (2007). *An introduction to forensic linguistics: language in evidence*. Londra: Routledge.
- Crystal, D. (2008). *A dictionary of linguistics and phonetics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Çınar, T. (2005). El yazı ve imza incelemeleri. F. Aşıcıoğlu (Ed.), *Adli belge incelemesi* (s. 103-141). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Demir, N. (2002). *Dilbilim ve dilbilimin kolları*. (Erişim Tarihi: 25.03.2019) http://www.dilbilimi.net/ndemir_dilbilim.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Demirci, K. (2014). *Türkoloji için dilbilim konular, kavramlar, teoriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dil Derneği türkçe sözlük. (Erişim Tarihi: 30.04.2019) <http://www.dildernege.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html> sayfasından erişilmiştir.
- Dokurer, S. (2008). Adli bilişim. L. Bayram (Ed.), *Ses, görüntü ve data incelemeleri* (s. 239-250). Ankara: Adalet Yayınları.

- Drommel, R. (2011). Anonymschreiben-sprachprofiling und vergleichende autorschaftsbestimmung: neue aspekte der zusammenarbeit zwischen detektiven und gutachtern. R. Drommel (Ed.), *Sprachwissenschaftliche kriminalistik und sprachprofiling: anfänge, kontroversen, meilensteine, fallbeispiele* (s. 76-90). Graz: Grazer Linguistische Monographien.
- Ertuğrul, F. ve Cömert, E. (2015). *Adli vakalarda el yazısı incelemelerinin önemi: "dreyfus mektupları"*. (Erişim Tarihi: 18.12.2018) <http://www.adlibilimler.net/content/adli-vakalarda-el-yaz%C4%B1s%C4%B1-incelemelerinin-%C3%B6nemi-dreyfus-mektuplar%C4%B1-sayfasından-erişilmiştir>.
- Fishman, A., & Deutsch, H. (1963). *The encyclopedia of mental health* (Cilt 3). New York: Franklin Watts Inc.
- Gaudard, C., Aradilla, G., & Bourlard, H. (2007). Speech recognition based on template matching and phone posterior probabilities. *IDIAP*, 6-7.
- Gelegin, İ. ve Bolat, B. (2011). Ayırık kelime tabanlı bir konuşma tanıma sistemiyle bilgisayar kontrolü. *Elektrik-Elektronik ve Bilgisayar Sempozyumu*, (s. 1-3). Elazığ.
- Gibbons, J., & Turell, T. M. (2008). *Dimensions of forensic linguistics*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Göver, İ. H. ve Şenol, D. (2017). Toplumsal bir olgu olarak suç: Sosyolojik bir analiz. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 7(2), 191-208.
- Grant, T. (2008). Approaching questions in forensic authorship analysis. J. Gibbons, & T. M. Turell (Ed.), *Dimensions of forensic linguistics* (s. 215-229). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Publishing Company.
- Gürsaçlı, E. (2015). Adli dilbilim ve konuşmacı tanıma. (düz. İ. H. Hancı) *Adli Bilimler Dergisi*, 14(2), 37-42.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, S. A. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İplikçi, Ş. (2011). *Adli bilimlerde el yazısının kişiye aidiyetinin tespiti*. İstanbul: Marki Ofset Matbaa.

- Karaca, H. (2017). Dilbilimin alt alanları ve ekler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 47-51.
- Karasartova, S. (2011). *Metinden bağımsız konuşmacı tanıma sistemlerinin incelenmesi ve gerçekleştirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karataş, S. (2018). *Adli dilbilim*. (Erişim Tarihi: 09.08.2018) <https://prezi.com/11gsodilrutm/adli-dilbilim/> sayfasından erişilmiştir.
- Kerimoğlu, D. (2005). El yazılarının özelliği, adli alandaki önemi ve inceleme kriterleri. *Çağın Polisi Dergisi* (39), 30-36.
- Kıran, Z. (2001). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kırcı, G. S., Aydoğdu, H. İ., Okumuş, H., Özer, E., Eryılmaz, A. ve Birincioğlu, İ. (2018). Tespiti güç bir imza sahteciliği yöntemi “serbest taklit”: bir olgu sunumu. *Adli Tıp Bülteni*, 23(1), 60-64.
- Korkmaz, Y. ve Boyacı, A. (2018, 02 23). Adli bilişim açısından ses incelemeleri. *Fırat Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 30(1), 329-343.
- Kurtaş, Ö. (2013). Adli belge incelemelerinin geleceği, yaşanan sorunlara çözüm önerileri. İ. Birincioğlu (Ed.), 3. *Tıp Hukuku Günleri "Adli Belge İncelemeleri"* içinde (s. 40-43). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi.
- Kurtaş, Ö., Gündoğmuş, Ü. N., Biçer, Ü., Birincioğlu, İ. ve Alkan, N. (2004). Adli bilimlerde el yazısı ve imza incelemeleri. (düz. İ. H. Hancı) *Adli Bilimler Dergisi*, 3(4), 61-63.
- Kutlu, C. ve Arserim, M. A. (2012). Spektral çıkarma tabanlı kalman filtresi ile ses sinyallerinin iyileştirilmesi. *Mühendislik Dergisi*, 3(1), 49-59.
- Lyons, J. (1983). *Kuramsal dilbilime giriş*. (çev. A.Kocaman) Ankara, TDK Yayınları, (Orijinal yapıtın basım tarihi 1981).
- Malkoç, E. (2017). *Adli bilimler ve duruma dayalı suç önleme*. (Erişim Tarihi: 10.08.2018),

http://www.academia.edu/9738086/Adl%C3%AE_Bilimler_ve_Duruma_Dayal%C4%B1_Su%C3%A7_%C3%96nleme_sayfasından_erişilmiştir.

- Marmara N. (1994). El yazısının kişiye ait olup olmadığını belirten grafik göstergeler, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Martinet, A. (1998). *Éléments de linguistique générale*. (çev. M. Rıfat ve S. Rıfat) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal yapıtın basım tarihi 1963).
- McMenamin, G. R. (2002). *Forensic linguistics: Advances in forensic stylistics*. Boca Raton, Londra, New York, Washington D.C.: CRC Press.
- Nevo, B. (1986). *Scientific aspects of graphology*. Springfield: Charles C Thomas Publisher.
- Olsson, J. (2004). *Forensic linguistics*. Londra, New York: Continuum.
- Öner, D., Cengiz, S. ve Çetin, G. (2017). El yazısı incelemelerinde kullanılan bireysel karakteristiklerin kanıt değerinin veri tabanındaki frekanslara göre belirlenmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 22(1), 1-13.
- Özcan, E. (2016). *Latin harflerini kullanan bireylerin ana dil, yabancı dil ve hiç bilmedikleri bir dildeki el yazı örneklerinin adli belge inceleme yönünden değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, V., Cantürk, G. ve Şahin, H. (2004). Yazı yüzeyi olarak kullanılan kadın iç çamaşırının adli belge niteliğinde incelenmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 18(3-4), 42-49.
- Penfield, W., & Roberts, L. (1959). *Speech and brain mechanisms*. New Jersey: Princeton Legacy Library.
- Roman, K. G. (1968). Encyclopedia of the written word. *Library of Congress* (s. 432-439). Frederick Ungar Publishing Company.
- Rose, P. (2002). *Forensic speaker identification*. Londra ve New York: Taylor & Francis.
- Sapir, E. (1921). *Language*. New York: Harcourt Brace.

- Saussure, F. (2001). *Grundfragen der allgemeinen sprachwissenschaft*. (çev. H. Lommel) Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Savaş, B. (2017). *Dilbilimde yeni yönelimler*. İstanbul: Papatya Bilim Üniversite Yayıncılığı.
- Selwyn, F. (1988). *Gangland: the case of bentley and craig*. Londra: Routledge Kegan ve Paul.
- Sertçe, S. (2010). *Adli el yazısı ve imza incelemelerinde karşılaşılan sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sever, H. ve Kesici, N. G. (2016). *Adli dilbilim uygulamaları ve bant kayıtları*. (Erişim Tarihi: 31.07.2018), www.oocities.org/mdonmez1/makale1.doc sayfasından erişilmiştir.
- Sinar, T. S. (2018). Functiona features of forensic corruption case in Indonesia. *KnE Social Sciences*, 66-77. doi: 10.18502/kss.v3i4.1919
- Solan, L. M., & Tiersma, P. M. (2005). *Speaking of crime: the language of criminal justice*. Chicago: University of Chicago Press.
- Svartvik, J. (1968). *The evans statements: A case for forensic linguistics*. Göteborg: University of Gothenburg.
- Tanrıvere, U. (2018). Kısa metinlerde yazar tanıma: twitter için bir yöntem önerisi. *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 177-192.
- Topbaş, S. ve Kopkallı, H. (1994). Sesbilim ve sesbilgisi terimleri üzerine. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 310-322.
- Türk Dil Kurumu. (2018). *Güncel türkçe sözlük*. (Erişim Tarihi: 28.08.2018) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b5bd27ed050343.33676992 sayfasından erişilmiştir.
- Uluslararası Adli Dilbilimciler Birliği. (2018). *IAFL*. (Erişim Tarihi: 11.08.2018) <http://www.iafl.bham.ac.uk/> sayfasından erişilmiştir.

- Yalçın, N. (2008). Konuşma tanıma teorisi ve teknikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 249-266.
- Yalçın, N. ve Gürbüz, F. (2015). *Islak imza kavramı, imza sahteciliği ve ıslak imza konusunda türkiye’de yapılan akademik çalışmalar*. XVII. Akademik Bilişim Konferansı, 4-6 Şubat, (s. 4-6). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yardımcı, M. M. (2013). *El yazı incelemelerinde bağlantılı ve düz yazıların bireysel farklılıklarının araştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, K., Yılmaz, R., Özdemir, V. ve Tırtıl, L. (2010). Basit tersimli 50 imzanın adli belge incelemesi açısından değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 7(1) 1-6.
- Yüksel, C. (2008). Adli ses kayıtlarında rastlanılan artikülasyon bozukluklarının konuşmacı tanıma incelemesi için salt akustik fonetik olarak doğrulanması. Y. Atmaca, Y. Balı, A. Başer, Ö. Bulut, S. Dokurer, O. Karkuş, . . . C. Yüksel, L. Bayram (Ed.), *Ses, görüntü ve data incelemeleri* (s. 3-5). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yüksel, C. (2014). *Adli ses*. (Erişim Tarihi: 12.08.2018) <http://www.adlibilimler.net/content/adli-ses> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, C. (2014). *Adli konuşmacı tanıma inceleme süreci nedir, nasıl yapılır?* (Erişim Tarihi: 12.08.2018) <https://adlibilimler.net/2015/04/adli-konusmaci-tanima-inceleme-sureci-nedir-nasil-yapilir/> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, C. (2014). *Adli ses incelemelerinde konuşmacı teşhis ve tanıma*. (Erişim Tarihi: 12.08.2018) <http://www.adlibilimler.net/adli-ses-ve-konu%C5%9Fma-incelemeleri> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, C. (2014). *Adli ses incelemelerinde konuşmacı profili belirleme*. (Erişim Tarihi: 12.08.2018) <http://www.adlibilimler.net/node/170> sayfasından erişilmiştir.

- Yüksel, C. (2016, 12 03). *Adli ses ve konuşma incelemeleri*. (Erişim Tarihi: 30.08.2018) <https://adlibilimler.net/2016/12/adli-ses-ve-konusma-incelemeleri/> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, C., Demirel, D. ve Öztürk, F. (2008). Adli dilbilim ve uygulamaları. L. Bayram (Ed.), *Adli bilimlerde seçilmiş konu başlıkları ses, görüntü ve data incelemeleri* (s. 21-36). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yüksel, C., Demirel, D. ve Öztürk, F. (2015). *Tüm yönleriyle adli dilbilim uygulamaları*. (Erişim Tarihi: 29.07.2018) <https://adlibilimler.net/tag/adli-dilbilim/> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Ek 1: Denizli Adliyesi İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/09/2018-E.64959

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

Sayı :93803232-622.02/
Konu :Etik Kurul Kararı

Sayın Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

İlgi :07/09/2018 Tarih ve 59054 sayılı yazı.

İlgide kayıtlı başvurumuz 25/09/2018 tarih 1001 toplantı karar/sayılı etik kurul toplantısında görüşülmüş olup, alınan karar ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ersan ÖZ
Başkan

EK :
Etik Kurul Kararı (1 sayfa)
DAĞITIM
Gereği:
Eğitim Bilimleri Enstitüsüne

Bilgi:
Sayın Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/09/2018-E.64959

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
SAYI: 68282356/2017/G010

Toplantı Tarihi : 26/09/2018
Toplantı Sayısı : 10
Toplantı Saati : 14:30

KARAR 1 Üniversitemiz Eğitim Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı tebli yüksek lisans öğrencisi 14151025 gelü Ayten BOZ'un Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA'nın danışmanlığında "Adli Dilbiliminin Kapsamı Alanının ve Adli Olaylarda İmza ve Yazma İncelenmesi" çalışmasının başvuru formunun usul ve etik açıdan incelenmesi talebiyle verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup, proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve belhiznamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati olmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

ASLI GİBİDİR
26/09/2018
Prof. Dr. Ersan ÖZ
Başkan

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Ayten
Soyadı	BOZ
Doğum Tarihi ve Yeri	05.04.1989 / Kahramanmaraş
Uyruğu	T.C.
İletişim ve Elektronik İletim Adresleri	Çamlaraltı Mah. 6080 Sok. No: 10 K: 3 Pamukkale/Denizli aytnboz@gmail.com
Eğitim Durumu	
İlköğretim	Yatılı Bölge İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Kadriye Çalık Anadolu Lisesi
Lisans	Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İngilizce YÖKDİL	42.5
Mesleki Deneyim	
Halitpaşa Anadolu Lisesi	17.09.2015 - 02.09.2016
Tavas Anadolu Lisesi	05.09.2016 - 19.06.2017
Ethem ÖZSOY Çok Programlı Anadolu Lisesi	19.06.2017 - 07.01.2019
Başaranlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	07.01.2019 -